Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. liepos 15 d.*

„Konkurencija — Karteliai — Europos įtempiamosios plieninės armatūros rinka — Kainų nustatymas, rinkos pasidalijimas ir keitimasis jautria komercine informacija — Sprendimas, kuriuo konstatuojamas SESV 101 straipsnio pažeidimas — Vienas, sudėtinis ir tęstinis pažeidimas — Senatis — 2006 m. baudų apskaičiavimo gairės — Atsakomybės už pažeidimą priskyrimas patronuojančiajai bendrovei — Proporcingumas — Baudų ir sankcijų individualumo principas — Neribota jurisdikcija“

Bylose T-389/10 ir T-419/10

**Siderurgica Latina Martin SpA (SLM)**, įsteigta Čeprane (Italija), atstovaujama advokatų G. Belotti ir F. Covone,

ieškovė byloje T-389/10,

**Ori Martin SA**, įsteigta Liuksemburge (Liuksemburgas), atstovaujama advokato P. Ziotti,

ieškovė byloje T-419/10,

prieš

**Europos Komisiją**, atstovaujamą: byloje T-389/10 iš pradžių – B. Gencarelli, V. Bottka ir P. Rossi, vėliau – V. Bottka, P. Rossi ir G. Conte, byloje T-419/10 iš pradžių – B. Gencarelli, V. Bottka ir P. Rossi, vėliau – V. Bottka, P. Rossi ir G. Conte,

atsakovę,

dėl prašymo panaikinti ir pakeisti 2010 m. birželio 30 d. Komisijos sprendimą C(2010) 4387 *final* dėl procedūros pagal SESV 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/38344 – Įtempiamoji plieninė armatūra), iš dalies pakeistą 2010 m. rugsėjo 30 d. Komisijos sprendimu C(2010) 6676 *final* ir 2011 m. balandžio 4 d. Komisijos sprendimu C(2011) 2269 *final*,

BENDRASIS TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas S. Frimodt Nielsen (pranešėjas), teisėjai F. Dehousse ir A. M. Collins,

posėdžio sekretorius J. Palacio González, vyriausiasis administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. birželio 30 d. posėdžiams,

priima šį

* Proceso kalba: italų.

**Sprendimą**[1] (Praleista)

## Procesas ir šalių reikalavimai

44 SLM pareiškė ieškinį byloje T-389/10; jį Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2010 m. rugsėjo 13 d.

45 *Ori Martin* pareiškė ieškinį byloje T-419/10; jį Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2010 m. rugsėjo 14 d.

46 2010 m. spalio 29 d. nutartimi Bendrasis Teismas (pirmoji kolegija) pranešė ieškovėms, kad jos turi galimybę pataisyti savo pagrindus ir reikalavimus, kad būtų atsižvelgta į pirmuoju keičiančiu sprendimu padarytus pakeitimus. SLM ir *Ori Martin* nepasinaudojo šia galimybe.

47 2011 m. birželio 6 d. nutartimi Bendrasis Teismas paprašė Komisijos pateikti jam antrąjį keičiantį sprendimą.

48 2011 m. birželio 22 d. Komisija pateikė antrąjį keičiantį sprendimą.

49 2011 m. birželio 30 d. nutartimi Bendrasis Teismas (pirmoji kolegija) pranešė ieškovėms, kad jos turi galimybę pataisyti savo pagrindus ir reikalavimus, kad būtų atsižvelgta į antruoju keičiančiu sprendimu padarytus pakeitimus.

50 2011 m. balandžio 13 d. dublikuose pateiktuose paaiškinimuose SLM ir *Ori Martin* pateikė savo pastabas dėl antrojo keičiančio sprendimo, kuris joms buvo skirtas.

51 2011 m. spalio 20 d. Komisija pateikė savo triplikų originalus proceso kalba ir savo pastabas dėl SLM ir *Ori Martin* pastabų dėl antrojo keičiančio sprendimo; taip buvo baigta rašytinė proceso dalis.

52 2013 m. rugsėjo 23 d. pakeitus Bendrojo Teismo kolegijų sudėtį, teisėjas pranešėjas paskirtas į šeštąją kolegiją, kuriai atitinkamai buvo paskirtos šios bylos.

53 1991 m. gegužės 2 d. Bendrojo Teismo procedūros reglamento 52 straipsnio 2 dalyje numatyti preliminarūs pranešimai šeštajai kolegijai buvo pateikti 2013 m. lapkričio 8 d.

54 Byloje T-389/10 2013 m. gruodžio 17 d. nutartimi Bendrasis Teismas paprašė šalių atsakyti į tam tikras proceso organizavimo priemones.

55 2014 m. sausio 28 d. ir vasario 28 d. raštais atitinkamai SLM ir Komisija atsakė į šias priemones. Vis dėlto Komisija savo atsakyme pažymėjo negalinti visiškai patenkinti tam tikrų prašymų pateikti dokumentus, nes prašomi dokumentai jai buvo perduoti nagrinėjant prašymus atleisti nuo baudos arba ją sumažinti. SLM savo pastabose sutinka su šia Komisijos pastaba.

56 Taikydamas 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 65 straipsnyje numatytas tyrimo priemones 2014 m. gegužės 16 d. Bendrasis Teismas nurodė Komisijai pateikti dokumentus, kuriuos ši atsisakė pateikti atsakydama į 2013 m. gruodžio 17 d. proceso organizavimo priemones.

57 Tą pačią dieną priimdamas proceso organizavimo priemonę Bendrasis Teismas paprašė Komisijos pateikti tam tikrus dokumentus, susijusius su pažeidimo tyrimu arba nagrinėjimu per administracinę procedūrą.

58 Komisija prašomus dokumentus pateikė atitinkamai 2014 m. gegužės 27 d. ir birželio 6 d.

1 — Pateikiami tik tie šio sprendimo punktai, kuriuos Bendrasis Teismas mano tikslinga paskelbti.

59 Byloje T-419/10 2013 m. gruodžio 17 d. nutartimi Bendrasis Teismas paprašė šalių atsakyti į tam tikras proceso organizavimo priemones.

60 2014 m. sausio 28 ir 30 d. raštais atitinkamai *Ori Martin* ir Komisija atsakė į šias priemones.

61 2014 m. birželio 30 d. posėdžiuose buvo išklausytos šalių kalbos ir atsakymai į Bendrojo Teismo žodinius ir rašytinius klausimus. Be to, šalių buvo paprašyta pateikti savo pastabas dėl galimo šių bylų T-389/10 ir T-419/10 sujungimo, kad būtų priimtas sprendimas pagal 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 50 straipsnio 1 dalį.

62 Byloje T-389/10 SLM Bendrojo Teismo prašo:

— panaikinti ginčijamą sprendimą,

— atsižvelgiant į antrąjį keičiantį sprendimą iš naujo nustatyti baudos, kuri jai buvo skirta solidariai su *Ori Martin*, dydį,

— taikant tyrimo priemones pagal 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 65 straipsnio c punktą ir 68 ir paskesnius straipsnius nurodyti apklausti kaip liudytojus *Redaelli* ir ITC atstovus dėl tokio klausimo: „Ar tiesa, kad iki 1999 m. pabaigos SLM nedalyvavo susitikimuose, kuriuose buvo kalbama apie nagrinėjamą kartelį?“, ir paprašyti Komisijos pateikti sąrašą, kuriame būtų nurodytas pareigūnų, įskaitant direktorius ir padalinių vadovus, kurie byloje vienas po kito ėjo pareigas nuo 2002 m. pradžios iki 2010 m. birželio mėn., skaičius,

— įpareigoti Komisiją sumokėti palūkanas, skaičiuotinas nuo jau sumokėtos sumos,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

63 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį ir prašymus taikyti tyrimo priemones,

— priteisti iš SLM bylinėjimosi išlaidas.

64 Byloje T-419/10 *Ori Martin* Bendrojo Teismo prašo:

— panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jame jai priskirta atsakomybė už veikslus, už kuriuos skirtos sankcijos,

— panaikinti jai skirtą baudą arba sumažinti jos dydį,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

65 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš *Ori Martin* bylinėjimosi išlaidas.

## Dėl teisės

66 Išklausęs šiuo klausimu šalių nuomones (šio sprendimo 61 punktas), Bendrasis Teismas, remdamasis 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 50 straipsniu, nusprendė sujungti šias bylas tam, kad būtų priimtas sprendimas.

67 Savo ieškinį SLM grindžia keliais pagrindais.

68 Pirmaisiais dviem pagrindais siekiama, kad ginčijamas sprendimas būtų panaikintas, kiek jis susijęs su SLM, ir jie siejami su, pirma, protingo termino principo pažeidimu ir, antra, gero administravimo principo pažeidimu.

69 Kitais ieškinio pagrindais siekiama, kad būtų sumažintas ginčijamos baudos dydis. Šie pagrindai siejami su, pirma, tuo, kad, buvo padaryta klaida taikant 2006 m. gaires, užuot taikius Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gaires (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – 1998 m. gairės); antra, tuo, kad šiuo atžvilgiu buvo pažeista teisės aktuose įtvirtinta 10 % riba ir pareiga motyvuoti; trečia, pareigos motyvuoti pažeidimu, kiek tai susiję su sunkumo ir padidinimo siekiant atgrasyti nustatymu; ketvirta, proporcingumo principo pažeidimu; penkta, SLM dalyvavimo kartelyje trukmės klaidingu vertinimu; šešta, neatsižvelgimu į lengvinančias aplinkybes SLM atveju; septinta, neatsižvelgimu į SLM pareiškimus; aštunta, neatsižvelgimu į tai, kad SLM buvo nepajėgi sumokėti baudą; ir, devinta, tuo, kad buvo suėjusi pažeidimo senatis.

70 Po to, kai buvo priimtas antrasis keičiantis sprendimas, SLM pakeitė savo pagrindus remdamasi nauju ginčo aspektu, susijusiu su skaičiavimo klaidomis, kurias Komisija esą padarė nustatydama baudos dalį, už kurios sumokėjimą atsakinga tik SLM, ir baudos dalį, už kurios sumokėjimą solidariai atsakingomis pripažintos SLM ir *Ori Martin*.

71 Iš SLM atsakymo į proceso organizavimo priemones matyti, kad nebėra reikalo spręsti dėl iš pradžių pateiktų pagrindų, kiek tai susiję su, pirma, teisės aktuose nustatytos 10 % ribos ir pareigos nurodyti šiuo atžvilgiu motyvus pažeidimu – tai reikėtų padaryti nebent siekiant nustatyti pasekmes, kurių šiuo klausimu pateikti argumentai gali turėti paskirstant bylinėjimosi išlaidas SLM naudai, ir, antra, neatsižvelgimu į SLM nepajėgumą sumokėti baudą. Apie tai buvo pažymėta teismo posėdžio protokole.

72 Savo ruožtu *Ori Martin* savo ieškinį grindžia trimis pagrindais. Pirmasis pagrindas susijęs su pažeidimo senatimi. Antrasis pagrindas siejamas su tam tikrų taisyklių, taikomų priskiriant atsakomybę už pažeidimą *Ori Martin*, kaip bendrovei, kuriai priklauso beveik visas SLM turtas, pažeidimu. Trečiajame pagrinde kritikuojami tam tikri baudos dydžio apskaičiavimo aspektai ir reiškiama abejonių dėl galimybės vietoje 1998 m. gairių taikyti 2006 m. gaires.

73 SLM ir *Ori Martin* argumentai sutampa, kiek tai susiję su senatimi, galimybe vietoje 1998 m. gairių taikyti 2006 m. gaires ir tam tikrais baudos dydžio apskaičiavimo aspektais. Šie argumentai bus nagrinėjami kartu.

### A – *Dėl pažeidimo senaties*

#### 1. *Šalių argumentai*

74 SLM ir *Ori Martin* teigia, kad šiuo atveju yra suėjusi Komisijos įgaliojimų skirti baudas senatis. Senaties terminas prasidėjo 2002 m. rugsėjo 19 d., kai buvo nutrauktas pažeidimas, o baigėsi 2007 m. rugsėjo 19 d. Jokių Komisijos veiksmų laikotarpiu nuo šios datos iki pranešimo apie kaltinimus, t. y. jos prašymų, susijusių su įmonių apyvarta, jos nuomonių dėl prašymų atleisti nuo baudos arba ją sumažinti ir 2006 m. birželio 7 ir 8 d. atlikto patikrinimo apskaitininko patalpose, nereikėjo tiriant

bylą ar vykdant procedūras dėl pažeidimo. Taigi 2008 m. rugsėjo 30 d. pranešimas apie kaltinimus buvo atsiųstas pasibaigus Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje numatytam penkerių metų terminui, skaičiuojamam nuo pažeidimo nutraukimo dienos.

75 Komisija nesutinka su šiais argumentais.

2. *Bendrojo Teismo vertinimas*

76 Iš Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio matyti, kad taikomas penkerių metų Komisijos įgaliojimų skirti baudas senaties terminas, kiek tai susiję su SESV 101 straipsnio nuostatų pažeidimais. Šis senaties terminas skaičiuojamas nuo pažeidimo nutraukimo dienos.

77 Vis dėlto šį senaties terminą nutraukia bet koks Komisijos veiksmas, siekiant tirti pažeidimą ar dėl jo vykdyti procedūras. Kaip senaties terminą nutraukiančių veiksmų pavyzdžiai yra paminėti rašytiniai Komisijos prašymai pateikti informacijos, taip pat rašytiniai įgaliojimai atlikti patikrinimą, kuriuos Komisija išduoda savo tarnautojams.

78 Šiuo klausimu Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje aiškiai nustatyta, kad senaties terminas nutraukiamas tą dieną, kai aktas įteikiamas bent vienai darant pažeidimą dalyvavusiai įmonei ar įmonių asociacijai ir kad šis nutraukimas galioja visoms darant pažeidimą dalyvavusioms įmonėms ir įmonių asociacijoms.

79 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad per penkerių metų laikotarpį, skaičiuojamą nuo 2002 m. rugsėjo 19 d., kai pažeidimas buvo nutrauktas, Komisija įvairioms darant pažeidimą dalyvavusioms įmonėms įteikė kelis prašymus suteikti informacijos, siekdama tirti pažeidimą ar dėl jo vykdyti procedūras.

80 Dėl Komisijos atsakyme į Bendrojo Teismo klausimus šiuo atžvilgiu paminėtų pavyzdžių iš bylos medžiagos matyti, kad 2006 m. balandžio 19 d. ji nusiuntė ITC prašymą pateikti informacijos apie, be kita ko, Italijos apskaitininko vaidmenį kartelyje. Be to, neginčijama, kad 2006 m. birželio 7 ir 8 d. Komisija atliko patikrinimą, per kurį paėmė daug dokumentų, kurie išvardyti ginčijamo sprendimo 5 priede ir leido jai patvirtinti svarbią informaciją, susijusią su „Italijos klubu“.

81 Taip Komisija teisėtai prieš 2007 m. rugsėjo 19 d. nutraukė senaties terminą dėl visų darant pažeidimą dalyvavusių įmonių. Todėl nebuvo suėjusi Komisijos įgaliojimų skirti baudas senatis, kai ji 2008 m. rugsėjo 30 d. priėmė pranešimą apie kaltinimus arba 2010 m. birželio 30 d. – pirminį sprendimą.

82 Taigi su senatimi susiję pagrindai turi būti atmesti kaip nepagrįsti.

B – *Dėl 2006 m. gairių taikymo vietoje 1998 m. gairių*

1. *Šalių argumentai*

83 SLM ir *Ori Martin* kaltina Komisiją tuo, kad ši taikė 2006 m. gaires skirdama sankcijas už veiksmus, atliktus iki tų gairių paskelbimo. Konkrečiai kalbant, SLM teigia, kad griežtesnių baudžiamosios teisės aktų taikymas atgaline data pažeidžia bausmių teisėtumo ir baudžiamosios teisės negaliojimo atgaline data principus. Komisija negali, be kita ko, prieš trečiuosius asmenis remtis taikymo laiko atžvilgiu taisykle, apibrėžta 2006 m. gairių 38 punkte, nes šios naujos gairės nebuvo priimtos pritariant kitoms institucijoms ar valstybėms narėms. 2006 m. gairių taikymas SLM situacijai taip pat reiškia skirtingą požiūrį, nes daugeliui įmonių, kurioms skirtos sankcijos už veiksmus, panašius į tuos, kuriais kaltinama

SLM, pagal 2006 m. gaires buvo skirtos mažesnės baudos, t. y. 1–5 % jų apyvartos. Baudos dydį Bendrasis Teismas turėtų persvarstyti atsižvelgdamas į 1998 m. gaires, galiojusias faktinių aplinkybių susiklostymo metu ir tuomet, kai buvo pradėta administracinė procedūra.

84 Komisija nesutinka su šiais argumentais.

2. *Bendrojo Teismo vertinimas*

85 Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, pasirašytos Romoje 1950 m. lapkričio 4 d. (toliau – EŽTK), 7 straipsnio „Nėra bausmės be įstatymo“ 1 dalyje numatyta:

„Niekas negali būti nuteistas už veikimą ar neveikimą, kurie pagal jų padarymo metu galiojusią nacionalinę ar tarptautinę teisę nebuvo laikomi nusikalstamomis veikomis. Taip pat negali būti skiriama griežtesnė bausmė negu ta, kuri buvo taikoma nusikalstamos veikos padarymo metu.“

86 Panaši nuostata yra Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, kurios 49 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad:

„Niekas negali būti nuteistas už veikimą ar neveikimą, kurie pagal jų padarymo metu galiojusią nacionalinę ar tarptautinę teisę nebuvo laikomi nusikalstamomis veikomis. Taip pat negali būti skiriama griežtesnė bausmė negu ta, kuri buvo taikoma nusikalstamos veikos padarymo metu. Jeigu po to, kai nusikalstama veika buvo padaryta, įstatymo nustatyta lengvesnė bausmė, skiriama lengvesnė bausmė.“

87 Šiuo klausimu Pagrindinių teisių chartijos 53 straipsnyje pažymėta, kad minėta nuostata negali būti aiškinama kaip ribojanti ar kitaip varžanti žmogaus teises ir pagrindines laisves, kurias pripažįsta, be kita ko, tarptautiniai susitarimai, kurių šalys yra Sąjunga arba visos valstybės narės, įskaitant Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją.

88 Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio [SESV 101] ir [SESV 102] straipsnius (OL 13, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3), 15 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„2. Komisija gali priimti sprendimą taikyti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 1 000 iki 1 000 000 [EUR] arba didesnes, bet ne didesnės kaip 10 % kiekvienos iš pažeidime [darant pažeidimą] dalyvaujančių įmonių praėjusių verslo metų metinės apyvartos, jeigu tyčia arba dėl neatsargumo:

a) jos pažeidžia [SESV 101] straipsnio 1 dalį arba [SESV 102] straipsnį <…>.

Nustatant baudos dydį atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę.“

89 Reglamento Nr. 1/2003 43 straipsniu ši nuostata nuo 2004 m. gegužės 1 d. buvo panaikinta ir ją pakeitė to reglamento 23 straipsnio 2 ir 3 dalys, kuriose nustatyta:

„2. Komisija savo sprendimu gali skirti baudas įmonėms ar įmonių asociacijoms, jei jos tyčia ar dėl neatsargumo:

a) pažeidžia [SESV 101] arba [SESV 102] straipsnio nuostatas; <…>

Vienai įmonei ar įmonių asociacijai – pažeidimo dalyvei skiriama bauda negali viršyti 10 % jos bendrosios apyvartos praėjusiais ūkiniais metais.

<…>

3. Nustatant baudos dydį atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę.“

90 Paskui 2006 m. rugsėjo 1 d. Komisija Oficialiajame leidinyje paskelbė 2006 m. gaires. Šiame dokumente išdėstytas metodas, kurio Komisija ketina laikytis nustatydama EB 81 straipsnio (dabar – SESV 101 straipsnis) nuostatų pažeidimus padariusioms įmonėms skirtinas baudas. 2006 m. gairių 38 punktas išdėstytas taip:

„[2006 m. gairės] taikomos visoms byloms, dėl kurių buvo pateiktas pranešimas dėl prieštaravimų po jų paskelbimo Oficialiame leidinyje datos, neatsižvelgiant į tai, ar bauda skiriama pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį, ar pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį.“

91 Taigi 2006 m. gairės pakeičia 1998 m. gaires.

92 Šiuo klausimu iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad nors administracijos priimtos vidinės elgesio taisyklės, kuriomis siekiama padaryti teisinį poveikį tretiesiems asmenims, kaip antai ūkio subjektams, galintiems pažeisti SESV 101 straipsnį, negali būti kvalifikuojamos kaip privalomos teisės normos dėl joms būdingų savybių, vis dėlto jos nustato elgesio taisykles, nuo kurių konkrečiu atveju administracija negali nukrypti nenurodžiusi priežasčių, atitinkančių vienodo požiūrio principą (2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink., EU:C:2005:408, 209 ir 210 punktai).

93 Tuo remiantis darytina išvada, kad 2006 m. gaires, kuriose įtvirtintos tokios elgesio taisyklės, apima sąvoka „teisė“, kaip ji suprantama pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 7 straipsnio 1 dalį ir Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 92 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, EU:C:2005:408, 216 punktą ir 2006 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients / Komisija*, C-397/03 P, Rink., EU:C:2006:328, 20 punktą).

94 Nors šios nuostatos negali būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiama baudžiamosios atsakomybės taisyklių aiškinimo raida, vis dėlto jos gali uždrausti atgaline data taikyti pažeidimą įtvirtinančios normos naują aiškinimą (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 92 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, EU:C:2005:408, 217 punktą ir to sprendimo 215 punkte nurodytą Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką).

95 Iš to matyti, kad, priešingai, nei teigia Komisija, vien aplinkybės, kad 2006 m. gairėse laikomasi įmonių, kurioms skiriamos sankcijos, maksimalios 10 % apyvartos ribos, numatytos Reglamento Nr. 17, taikomo faktinėms aplinkybėms, dėl kurių kilo šis ginčas, 15 straipsnio 2 dalyje, nepakanka nustatyti, kad minėtų 2006 m. gairių taikymas nepažeidžia baudžiamosios teisės negaliojimo atgaline data principo.

96 Šis principas galėtų būti pažeistas tuo atveju, jei būtų taikomas aiškinimas, kurio nebuvo galima pagrįstai numatyti pažeidimo, už kurį skirtos sankcijos, padarymo momentu (92 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, EU:C:2005:408, 218 punktas).

97 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad gaires reikia laikyti Komisijos pateiktu aiškinimu, susijusiu su tuo, kaip ji įsipareigoja elgtis ketindama skirti baudas, o iš teismo praktikos matyti, kad Komisijos padaryti šio aiškinimo pakeitimai yra suderinami su baudžiamosios teisės negaliojimo atgaline data ir teisinio saugumo principais, jei tokius pakeitimus galima protingai numatyti.

98 Iš šios teismo praktikos taip pat matyti, kad numatymo sąvokos apimtis didele dalimi priklauso nuo atitinkamos nuostatos turinio, nuo ja reglamentuojamos srities bei adresatų skaičiaus ir statuso. Teisės nuspėjamumo reikalavimas neprieštarauja tam, kad atitinkamas asmuo būtų priverstas pasinaudoti specialisto patarimais, siekdamas susiklosčiusiomis aplinkybėmis tinkamai įvertinti pasekmes, kurios gali atsirasti dėl tam tikro veiksmo. Tai visų pirma pasakytina apie profesinę veiklą vykdančius asmenis, įpratusius savo profesijoje elgtis labai apdairiai, iš kurių galima tikėtis, kad jie ypač

rūpestingai vertins riziką, kurią kelia jų daromi pažeidimai (šiuo klausimu žr. 92 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, EU:C:2005:408, 219 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

99 Tačiau siekiant veiksmingo konkurencijos taisyklių taikymo būtina, kad Komisija galėtų bet kuriuo metu baudų dydį pritaikyti prie šios politikos poreikių. Iš to išplaukia, kad per administracinę procedūrą, per kurią gali būti skirta bauda, dalyvaujančios įmonės negali turėti teisėtų lūkesčių, kad Komisija neviršys baudų, kurios buvo skirtos anksčiau, dydžio arba kad bus taikomas tam tikras jų apskaičiavimo metodas (žr. 93 punkte minėto Sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients / Komisija*, EU:C:2006:328, 21 ir 22 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

100 Todėl nagrinėjamu atveju atitinkamos įmonės turėjo atsižvelgti į tai, kad Komisija bet kuriuo metu gali nuspręsti padidinti baudas, palyginti su anksčiau taikytomis. Tai galioja ne tik tuomet, kai Komisija didina baudas tam tikrais atvejais, bet ir tuomet, kai šis padidinimas įvykdomas konkrečiais atvejais taikant visuotinai taikomas elgesio taisykles, kaip antai gaires (žr. 93 punkte minėto Sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients / Komisija*, EU:C:2006:328, 23 ir 24 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

101 Taigi tokios įmonės neturi pagrindo manyti, kad priėmusi 1998 m. gaires Komisija jokiu atveju negalėjo per vykdomas procedūras taikyti naujų gairių, nepažeisdama šių įmonių teisėtų lūkesčių principo. Vis dėlto reikia patikrinti, ar 2006 m. gairių taikymo sąlygos nagrinėjamu atveju atitinka teismo praktikoje nustatytus teisinio saugumo ir numatomumo reikalavimus.

102 Šiuo klausimu primintina, kad pagal 2006 m. gairių 38 punktą jos taikomos visose bylose, kuriose pranešimas apie kaltinimus buvo įteiktas po jų paskelbimo Oficialiajame leidinyje. Kadangi jos buvo paskelbtos 2006 m. rugsėjo 1 d., o pranešimas apie kaltinimus šiuo atveju įteiktas ne anksčiau kaip 2008 m. rugsėjo 30 d., skirtos baudos dydis buvo apskaičiuotas pagal 2006 m. gairėse nustatytą metodą.

103 Visų pirma reikia atmesti SLM argumentą, kad Komisija neturi kompetencijos priimti taikymo laiko atžvilgiu taisyklės, apibrėžtos gairių 38 punkte, ir ja remtis prieš trečiuosius asmenis. Galimybė remtis tokia taisykle, kuri padeda užtikrinti teisinio saugumo principą aiškiai ir objektyviai nurodydama 2006 m. gairių taikymo laiko atžvilgiu sąlygas, išplaukia iš teismo praktikoje pripažįstamos Komisijos teisės apriboti savo veiksmus nurodant sąlygas, kuriomis ji ketina naudotis diskrecija, jai suteikta Reglamentu Nr. 1/2003, kuris yra ginčijamo sprendimo teisinis pagrindas (šiuo klausimu žr. 92 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, EU:C:2005:408, 211 ir 213 punktus ir 2012 m. vasario 2 d. Sprendimo *Denki Kagaku Kogyo ir Denka Chemicals / Komisija*, T-83/08, EU:T:2012:48, 108 punktą).

104 Antra, reikia išnagrinėti, ar 2006 m. gairių priėmimas buvo pakankamai numatomas, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 96–100 punktuose minėtą teismo praktiką.

105 Šiuo klausimu pagrindinė 2006 m. gairių naujovė, kaip matyti iš šių gairių 5–7 punktų, yra tai, kad baudos dydžio apskaičiavimo atskaitos taškas yra bazinis dydis, nustatomas atsižvelgiant į su pažeidimu susijusių prekių ar paslaugų pardavimų vertę, pažeidimo trukmę ir sunkumą bei įtraukiant specialų dydį, siekiant atgrasyti įmones nuo neteisėto elgesio. Taigi konstatuotina, kad 2006 m. gairės grindžiamos Reglamente Nr. 17 apibrėžtais ir Reglamente Nr. 1/2003 pakartotais sunkumo ir trukmės kriterijais, į kuriuos jau buvo atsižvelgta 1998 m. gairėse (šiuo klausimu žr. 103 punkte minėto Sprendimo *Denki Kagaku Kogyo ir Denka Chemicals / Komisija*, EU:T:2012:48, 114 punktą).

106 Be to, tai, kad apdairus ūkio subjektas gali neturėti galimybės iš anksto tiksliai nustatyti baudų, kurias Komisija skirs kiekvienu konkrečiu atveju, dydžio, savaime neprieštarauja numatomumo reikalavimui, būdingam baudžiamosios teisės negaliojimo atgaline data principui. Konkurencijos politikoje siekiami nubaudimo ir atgrasymo tikslai gali pateisinti vengimą to, kad įmonės galėtų tiksliai įvertinti savo

dalyvavimo darant pažeidimą naudą ir trūkumus. Pakanka, kad įmonės, prireikus pasinaudodamos teisinėmis konsultacijomis, galėtų pakankamai tiksliai numatyti baudų, kurios joms gresia, apskaičiavimo kriterijus ir dydį. Kaip ką tik buvo konstatuota, kriterijai, į kuriuos atsižvelgiama 2006 m. gairėse, kyla iš Reglamente Nr. 17 paminėtų kriterijų, į kuriuos jau buvo atsižvelgta 1998 m. gairėse (šiuo klausimu žr. 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Evonik Degussa / Komisija*, C-266/06 P, EU:C:2008:295, 55 punktą ir 103 punkte minėto Sprendimo *Denki Kagaku Kogyo ir Denka Chemicals / Komisija*, EU:T:2012:48, 118 punktą).

107 Reikia daryti išvadą, kad 2006 m. gaires ir jose nustatytą naują baudų apskaičiavimo metodą, net jeigu jis gali neigiamai paveikti skirtų baudų dydį, tokios įmonės (šiuo atveju SLM) galėjo protingai numatyti atitinkamo pažeidimo padarymo momentu. Vadinasi, ginčijamame sprendime taikydama 2006 m. gaires tam, kad apskaičiuotų baudos, skirtinos už iki jų priėmimo padarytą pažeidimą, dydį, Komisija nepažeidė negaliojimo atgaline data principo (šiuo klausimu žr. 103 punkte minėto Sprendimo *Denki Kagaku Kogyo ir Denka Chemicals / Komisija*, EU:T:2012:48, 117 ir 124 punktus).

108 Todėl pagrindą, siejamą su 2006 m. gairių taikymu vietoje 1998 m. gairių, reikia atmesti, nesant reikalo nuspręsti dėl to, ar SLM pagrįstai teigia, kad dėl tokio taikymo buvo skirta didesnė bauda už tą, kuri būtų skirta, jei būtų apskaičiuota pagal 1998 m. gaires.

109 Kaip priminta šio sprendimo 99 ir 100 punktuose, SLM nurodyti principai nedraudžia taikyti gairių, kurios už padarytus pažeidimus tariamai turi skiriamas baudas didinamąjį poveikį, su sąlyga, kad politiką, kurią jos įgyvendina, galima protingai numatyti atitinkamų pažeidimų padarymo metu (žr. 2007 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *BASF ir UCB / Komisija*, T-101/05 ir T-111/05, Rink., EU:T:2007:380, 233 ir 234 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką ir 103 punkte minėto Sprendimo *Denki Kagaku Kogyo ir Denka Chemicals / Komisija*, EU:T:2012:48, 126 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

110 Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad tik pakartodama apskaičiavimo elementus, kuriuos Komisija naudojo ginčijamame sprendime, SLM neįrodo, jog bauda, kuri jai galėtų būti skirta pagal 1998 m. gairėse nustatytą metodą, neabejotinai būtų mažesnė. Nagrinėjamu atveju SLM paprasčiausiai pažymi tam tikrus 2006 m. ir 1998 m. gairių skirtumus (papildomas dydis, atsižvelgimo į pažeidimo trukmę taisyklės, lengvinančių aplinkybių turinys), tačiau nenurodo, prie kokio rezultato Komisija būtų galėjusi prieiti taikydama 1998 m. gaires, kuriose apskaičiavimo atskaitos taškas taip pat skiriasi nuo naudojamojo 2006 m. gairėse.

111 Be to, atsakant SLM, kuri kritikuoja griežtą 2006 m. gairių taikymą (jos manymu, jos buvo neteisingai jai pritaikytos) teigdama, kad šiuo taikymu pažeidžiamas vienodo požiūrio principas, pakanka pažymėti, kad šis klausimas nesusijęs su 2006 m. gairių taikymo atitikties negaliojimo atgaline data principui klausimu. Šiuo atžvilgiu SLM pateikti argumentai bus išnagrinėti vėliau nagrinėjant identiškus argumentus, jos pateiktus dėl elementų, į kuriuos Komisija atsižvelgė naudodama šias gaires tam, kad nustatytų ginčijamos baudos dydį.

112 Taigi pagrindą, susijusį su klaidingu 2006 m. gairių taikymu vietoje 1998 m. gairių, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

*C – Dėl elementų, į kuriuos atsižvelgta apskaičiuojant baudos dydį, ir dėl Komisijai pateiktų įrodymų nagrinėjimo*

113 Keli SLM pateikti ieškinio pagrindai susiję su elementais, į kuriuos Komisija atsižvelgė nustatydama baudos dydį. Šie pagrindai siejami su: „motyvų nenurodymu nustatant sankciją“; po 2000 m. SLM Europoje pasiektos apyvartos naudojimu siekiant nustatyti bazinį baudos dydį; „motyvų nenurodymu nustatant bendrą įmonių pažeidimo sunkumą, siekiant nustatyti bazinį baudos dydį“ ir „motyvų nenurodymu nustatant papildomą baudos dydį, numatytą gairių 25 punkte“, taip pat su *ne bis in idem*

principo pažeidimu šiuo atžvilgiu; proporcingumo principo pažeidimu ir vienodo požiūrio principo pažeidimu dėl to, kad nustatant sankciją nebuvo pakankamai atsižvelgta į „nurodytą pažeidimo sunkumą“, „jo poveikį“, „ekonominį sektoriaus kontekstą“, ankstesnę Komisijos praktiką ar „aplinkybes, kuriomis kaltinama SLM ir kitos atitinkamos įmonės“; klaidingu SLM dalyvavimo darant pažeidimą trukmės vertinimu; neatsižvelgimu į lengvinančias aplinkybes, susijusias su jos užimamų rinkos dalių mažumu, bendradarbiavimu su Komisija ir „nedideliu“ SLM vaidmeniu darant pažeidimą, ir neatsižvelgimu į pareiškimus, padarytus pateikiant prašymą atleisti nuo baudos arba ją sumažinti.

114 Siekdamas lengviau išnagrinėti šiuos pagrindus Bendrasis Teismas pasiūlė, o SLM sutiko juos suskirstyti į grupes atsižvelgiant į įvairius etapus, per kuriuos Komisija nustatė baudos dydį, t. y. pirma, elementai, į kuriuos buvo atsižvelgta nustatant bazinį baudos dydį (pardavimų vertė, sunkumas, trukmė, papildomas dydis), ir, antra, elementai, į kuriuos galima atsižvelgti koreguojant šį dydį (lengvinančios aplinkybės ir Pranešimas dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo, pajėgumas sumokėti baudą). Taip pat bus atsižvelgta į kaltinimus, kuriuos SLM pateikia dėl pareigos motyvuoti nesilaikymo arba proporcingumo ar vienodo požiūrio principų pažeidimo.

115 Be to, pateikdama pagrindą, susijusį su gero administravimo principo pažeidimu, SLM nurodo keturis bylos aspektus, iš kurių matyti, kad Komisija šališkai ir neteisingai atmetė SLM pateiktus įrodymus ir rėmėsi kitais turimais įrodymais. Šie aspektai susiję su tuo, kaip buvo traktuojamos SLM per administracinę procedūrą pateiktos sąskaitos faktūros, reikšme, priskirta „Italijos klubo“ susitikimams, dėl kurių nenurodoma, kad SLM juose dalyvavo, įtaka, kurią galėtų turėti techninių leidimų, kurių reikia norint įvairiose Sąjungos valstybėse narėse prekiauti ĮPA, išdavimo datos, ir diena, kai prasidėjo asmens, kuriam šią užduotį patikėjo „Italijos klubo“ nariai, tikrinimai.

116 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad minėtais keturiais SLM nurodytais aspektais taip pat remiamasi pateikiant įvairius pagrindus, susijusius su elementais, į kuriuos atsižvelgta apskaičiuojant baudos dydį, todėl jie bus nagrinėjami kartu.

117 Šiais kartu nagrinėjamais argumentais iš esmės siekiama kritikuoti Komisijos sprendimą, kuriame konstatuotas SLM dalyvavimas sudarant visus sutarimus ir derinant visus veiksmus ĮPA sektoriuje nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d., tačiau neatsižvelgta į dalyvavimo turinį ir trukmę, kuriuos nurodė ir pripažino SLM; ji, pirma, nedalyvavo darant pažeidimą iki 1999 m. pabaigos, antra, todėl jos dalyvavimas apsiribojo Italija ir tik vėliau ji pradėjo dalyvauti darant pažeidimą kitose teritorijose.

118 Pateikdama pagrindą, susijusį su tam tikrais baudos dydžio apskaičiavimo aspektais, *Ori Martin* savo ruožtu teigia, kad Komisija padarė kelias vertinimo klaidas taikydama 2006 m. gaires, taip pat, kad buvo pažeistas Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnis, proporcingumo ir vienodo požiūrio principai, bausmių individualizavimo ir teisėtumo principai ir nesilaikyta pareigos motyvuoti. Šiame pagrinde *Ori Martin* iš esmės pateikia tris kaltinimus: pirmasis siejamas su pažeidimo, kuriuo kaltinama SLM, sunkumo klaidingu vertinimu, antrasis – su 2006 m. gairių 25 punkte numatyto papildomo dydžio neteisėtu taikymu ir trečiasis – su neatsižvelgimu į tam tikras lengvinančias aplinkybes.

119 Šie kaltinimai bus nagrinėjami kartu su tais, kuriuos SLM pateikė tais pačiais klausimais.

120 Iš esmės reikia pažymėti, kad kritikuodamos vertinimų rezultatą, kurį Komisija gavo pagal 2006 m. gairių metodą nustatydama baudos dydį, ieškovės teigia, kad nebuvo tinkamai atsižvelgta į SLM dalyvavimo darant pažeidimą, kuris buvo ir vėlyvas, ir ribotas, ypatybes.

1. *Pirminės pastabos*

a) Ginčijamo sprendimo turinys

121 Iš ginčijamo sprendimo 1 straipsnio matyti, kad SLM ir *Ori Martin* pažeidė SESV 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį, kai nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. (SLM atveju) ir nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. (*Ori Martin* atveju) dalyvavo „sudarant visus susitarimus ir derinant visus veiksmus ĮPA sektoriuje vidaus rinkoje, o nuo 1994 m. sausio 1 d. – EEE teritorijoje“ (toliau – kartelis arba vienas pažeidimas; šis pažeidimas taip pat yra sudėtinis ir tęstinis, laikantis įprastai vartojamos terminijos).

Kartelio sudedamosios dalys ir vientiso pažeidimo apibūdinimas

122 Ginčijamo sprendimo 122 konstatuojamojoje dalyje kartelis apibrėžtas kaip „paneuropiniai susitarimai, kuriuos sudarė vadinamasis Ciuricho etapas ir vadinamasis Europos etapas ir (arba) tam tikrais atvejais nacionaliniai / regioniniai susitarimai“. Ginčijamo sprendimo 123–135 konstatuojamosiose dalyse trumpai apibūdinami įvairūs susitarimai ir suderinti veiksmai, kurie toliau aptariami išsamiai ir vertinami atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 1 dalį ir EEE susitarimo 53 straipsnį.

123 Dėl kartelio schemos pažymėtina, kad jį sudaro tokie susitarimai:

— „Ciuricho klubas“ arba pirmasis paneuropinio susitarimo etapas. Šis susitarimas galiojo nuo 1984 m. sausio 1 d. iki 1996 m. sausio 9 d. ir buvo susijęs su kvotų nustatymu kiekvienoje šalyje (Vokietija, Austrija, Beniliuksas, Prancūzija, Italija ir Ispanija), pasidalijimu klientais, kainomis ir keitimusi jautria komercine informacija. Jame dalyvavo *Tréfileurope*, *Nedri*, WDI, DWK ir *Redaelli*, atstovavusi kelioms Italijos įmonėms (bent nuo 1993 m. ir nuo 1995 m.), vėliau prie jų prisijungė *Emesa* (1992 m.) ir *Tycsa* (1993 m.).

— „Italijos klubas“ – tai nacionalinis susitarimas, galiojęs nuo 1995 m. gruodžio 5 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. Šis susitarimas susijęs su kvotų nustatymu Italijai ir su eksportu iš šios šalies į likusią Europos dalį. Jo dalyvės buvo Italijos įmonės *Redaelli*, ITC, CB ir *Itas*, prie kurių vėliau prisijungė *Tréfileurope* ir *Tréfileurope Italia* (1995 m. balandžio 3 d.), SLM (1997 m. vasario 10 d.), *Trame* (1997 m. kovo 4 d.), *Tycsa* (1996 m. gruodžio 17 d.), DWK (1997 m. vasario 24 d.) ir *Austria Draht* (1997 m. balandžio 15 d.).

— Pietų susitarimas, t. y. regioninis susitarimas, dėl kurio 1996 m. derėjosi ir kurį sudarė Italijos įmonės *Redaelli*, ITC, CB ir *Itas*, kartu su *Tycsa* ir *Tréfileurope*, siekdamos nustatyti kiekvienos dalyvės skverbimosi į Pietų šalis (Ispanija, Italija, Prancūzija, Belgija ir Liuksemburgas) laipsnį ir įsipareigoti kartu derėtis dėl kvotų su kitomis Šiaurės Europos gamintojomis.

— „Europos klubas“ arba antrasis paneuropinio susitarimo etapas. Šį susitarimą *Tréfileurope*, *Nedri*, WDI, DWK, *Tycsa* ir *Emesa* (toliau – nuolatinės narės arba šešios gamintojos) sudarė 1997 m. gegužės mėn.; 2002 m. rugsėjo mėn. jis nustojo galioti. Susitarimu buvo siekiama įveikti „Ciuricho klubą“ krizę, iš naujo pasidalyti kvotas (apskaičiuotas remiantis laikotarpiu nuo 1995 m. ketvirtojo ketvirčio iki 1997 m. pirmojo ketvirčio), pasiskirstyti klientus ir nustatyti kainas. Šešios gamintojos susitarė dėl koordinavimo taisyklių, įskaitant kiekvienoje šalyje už susitarimų įgyvendinimą ir koordinavimą su kitomis suinteresuotomis įmonėmis, vykdančiomis veiklą toje pačioje šalyje arba susijusiomis su tais pačiais klientais, atsakingų koordinatorių paskyrimą. Siekiant prižiūrėti, kaip vykdomi susitarimai, periodiškai susitikdavo šių įmonių įvairaus lygio atstovai. Jie keitėsi jautria komercine informacija. Tuo atveju, kai komercinis elgesys neatitikdavo sutartojo, buvo taikoma atitinkama kompensacijų sistema.

— Veiksmų dėl kliento *Addtek* koordinavimas. Neperžengdamos šio paneuropinio susitarimo ribų šešios gamintojos, kartais taip pat Italijos gamintojos ir *Fundia*, taip pat turėjo dvišalių (arba daugiašalių) kontaktų ir *ad hoc* dalyvavo nustatant kainas ir dalijantis klientus, jei buvo tuo suinteresuotos. Pavyzdžiui, *Tréfileurope*, *Nedri*, WDI, *Tycsa*, *Emesa*, CB ir *Fundia* derino visas kainas ir kiekius, kiek tai susiję su klientu *Addtek*. Iš esmės šie planai buvo susiję ne tik su Suomija, Švedija ir Norvegija, bet ir su Nyderlandais, Vokietija, Baltijos valstybėmis bei Centrine ir Rytų Europa. Veiksmai dėl *Addtek* jau buvo koordinuojami paneuropinio susitarimo „Ciuricho klubą“ etapu ir tai buvo daroma mažiausiai iki 2001 m. pabaigos.

— „Europos klubo“ ir „Italijos klubo“ pasitarimai. Bent nuo 2000 m. rugsėjo mėn. iki 2002 m. rugsėjo mėn. šešios gamintojos, ITC, CB, *Redaelli*, *Itas* ir SLM periodiškai susitikdavo siekdamos įtraukti Italijos įmones į „Europos klubą“ kaip nuolatines nares. Italijos įmonės norėjo padidinti Italijos kvotą Europoje, o „Europos klubas“ siekė *statu quo*. Dėl šios priežasties siekiant nustatyti bendrą poziciją buvo organizuoti „Italijos klubo“ susitikimai; siekiant išsiaiškinti šią poziciją ir nustatyti asmeninę – „Europos klubo“ susitikimai, o siekiant sudaryti susitarimą dėl Italijos kvotų pasidalijimo konkrečioje rinkoje – „Europos klubo“ ir Italijos atstovų susitikimai. Dalyvavusios įmonės keitėsi jautria komercine informacija. Siekdamos įtraukti į kartelį Italijos gamintojas ir atitinkamai iš naujo paskirstyti Europos kvotą šios įmonės susitarė remtis naujuoju referenciniu laikotarpiu (nuo 2000 m. birželio 30 d. iki 2001 m. birželio 30 d.). Šios įmonės taip pat susitarė dėl bendros Italijos įmonių eksporto į Europą apimties, tenkančios kiekvienai valstybei. Tuo pačiu metu jos tarėsi dėl kainų, nes klubo narės siekė pritaikyti Europoje „Italijos klubo“ taikomą kainų nustatymo tvarką.

— „Ispanijos klubas“. Kartu su paneuropiniu susitarimu ir „Italijos klubu“ penkios Ispanijos įmonės (*Trefilerías Quijano*, *Tycsa*, *Emesa*, *Galycas* ir *Proderac* (pastaroji nuo 1994 m. gegužės mėn.)) ir dvi Portugalijos įmonės (*Socitrel* nuo 1994 m. balandžio mėn. ir *Fapricela* nuo 1998 m. gruodžio mėn.) susitarė bent nuo 1992 m. gruodžio mėn. iki 2002 m. rugsėjo mėn. nekeisti Ispanijoje ir Portugalijoje turimų rinkos dalių ir nustatyti kvotas, pasiskirstyti klientus, įskaitant viešųjų statybos darbų pirkimo atvejus, taip pat nustatyti kainas ir mokėjimo sąlygas. Jos taip pat keitėsi jautria komercine informacija.

124 Komisijos nuomone, visi pirma išdėstyti susitarimai turi vieno ir tęstinio SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimo požymių (ginčijamo sprendimo 135, 609 konstatuojamosios dalys ar 12.2.2 skirsnis).

125 Konkrečiai kalbant, Komisija manė, kad minėti susitarimai buvo bendro plano, nustatančio kartelio narių elgesio visose geografinėse zonose gaires, dalis ir kad „šios įmonės apribojo asmeninį komercinį elgesį, kad pasiektų vieną antikonkurencinį tikslą ir vieną antikonkurencinį komercinį tikslą, t. y. kad iškreiptų arba panaikintų EEE ĮPA rinkoje įprastas konkurencijos sąlygas ir užtikrintų bendrą pusiausvyrą, visų pirma nustatant kvotas, dalijantis klientus ir keičiantis jautria komercine informacija“ (ginčijamo sprendimo 610 konstatuojamoji dalis, taip pat žr. 9.3 skirsnį).

126 Komisija šiuo klausimu pažymėjo:

„Planas, su kuriuo sutiko DWK, WDI, *Tréfileurope*, *Tycsa*, *Emesa*, *Fundia*, *Austria Draht*, *Redaelli*, CB, ITC, *Itas*, SLM, *Trame*, *Proderac*, *Fapricela*, *Socitrel*, *Galycas* ir *Trefilerías Quijano* (ne visos vienu metu), buvo parengtas ir įgyvendintas mažiausiai per aštuoniolika metų, sudarant visus slaptus susitarimus, specialius susitarimus ir (arba) derinant veiksmus. Vienas bendras jo tikslas buvo apriboti dalyvių tarpusavio konkurenciją, naudojant panašius mechanizmus tam, kad tas tikslas būtų pasiektas (žr. 9.3.1 skirsnį). Net kai kuris nors susitarimas kėlė problemų, kiti susitarimai veikė normaliai“ (ginčijamo sprendimo 612 konstatuojamoji dalis).

Su SLM susiję įrodymai

127 Ginčijamame sprendime Komisija konstatavo, kad SLM tiesiogiai dalyvavo kartelyje, o konkrečiai „Italijos klube“ ir integruojant Italijos gamintojas į „Europos klubą“ – nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. (ginčijamo sprendimo 862 konstatuojamoji dalis).

128 Šiuo klausimu Komisija rėmėsi šiais įrodymais, išdėstytais ginčijamo sprendimo dalies, susijusios su individualiu SLM dalyvavimu „Italijos klube“, 474–478 konstatuojamosiose dalyse:

„474) Kiek tai susiję su SLM, yra daug požymių, kad ji žinojo apie Italijos susitarimą nuo 1995 m. gruodžio 18 d., kai buvo nuspręsta pranešti, be kita ko, SLM apie naujas nuo 1996 m. taikytinas kainas <…>. Taip pat per 1996 m. gruodžio 17 d. susitikimą <…> buvo išdalyta lentelė, kurioje nurodytas tonų paskyrimas kiekvienam klientui ir pagrindiniai tiekėjai tam tikriems klientams Italijos rinkoje 1997 m. Nors su SLM susiję stulpeliai liko neužpildyti, šios įmonės paminėjimas lentelėje yra požymis, kad šalys turėjo tartis ar bent jau ketino tai daryti. Dėl jos dar kartą buvo tartasi per 1997 m. sausio 17 d. ir 1997 m. sausio 27 d. susitikimus. Pirmą kartą kvota, kaip įrodyta, SLM buvo paskirta per 1997 m. vasario 10 d. susitikimą, todėl Komisija mano, kad šią dieną SLM pradėjo dalyvauti Italijos susitarime. Ranka rašytuose ITC užrašuose <...> padarytuose per šį susitikimą, nurodytas tam tikriems klientams, t. y. pirma, SLM ir, antra, *Redaelli*, CB, *Tycsa*, ITC <…> tiektų (tiektinų) prekių apimčių sąrašas. ITC užrašuose aiškiai pažymėta, kad CB ir ITC iš [SLM atstovo] buvo gavusios informacijos apie pardavimus, susijusios su SLM. Dėl SLM taip pat buvo tariamasi 1997 m. balandžio 7 d. Be to, yra aiškių įrodymų, kad nuo 1997 m. balandžio 15 d. iki 2002 m. rugsėjo mėn. SLM dalyvavo daugiau kaip šimte susitikimų, susijusių su Italijos rinka. Tais atvejais, kai ji nedalyvavo, dėl jos tarėsi kitos „Italijos klubo“ narės, o tai rodo jos indėlį ir nuolatinį dalyvavimą „Italijos klube“.

475) SLM pati patvirtina, kad dalyvavo „Italijos klube“ nuo 1999 m. pabaigos iki 2002 m. tarpininkaujant [dviem SLM atstovams], ir pripažįsta, kad 2001 m. įmonės valdyba taip pat dalyvavo keliuose Europos gamintojų susitikimuose viešbutyje *Villa Malpensa*. Galiausiai SLM taip pat pripažįsta, kad per vieną *Redaelli* buveinėje 1998 m. pabaigoje ar 1999 m. pradžioje vykusį susitikimą jos buvo paprašyta dalyvauti periodiniuose susitikimuose arba tartis dėl gamybos apribojimų. Iš pradžių ji atsisakė, tačiau vėliau nusprendė juose dalyvauti.

476) Vis dėlto SLM nesutinka su Komisijos išvadomis dėl dalyvavimo kartelyje pradžios datos ir teigia, kad „Italijos klube“ ji dalyvavo tik nuo 1999 m. pabaigos. Pirma, SLM tvirtina nedalyvavusi 1997 m. vasario 10 d. susitikime. Tačiau Komisija pažymi, kad nauji jos turimi rašytiniai įrodymai dėl 1997 m. vasario 10 d. susitikimo (ranka rašyti ITC užrašai) rodo išsamų kvotų paskyrimą tam tikriems klientams, įskaitant SLM. Kaip paaiškinta pirma, duomenis perdavė pats <...> SLM atstovas <...>, o tai rodo, kad SLM pasidalijo šia informacija iki susitikimo. Todėl negalima sutikti su tuo, kad ji tariamai nedalyvavo susitikime.

477) Net jeigu 1997 m. kovo 4 d. SLM išreiškė abejonių dėl savo būsimos padėties kartelyje, ji toliau dalyvavo kartelio susitikimuose nuo kito mėnesio, t. y. nuo 1997 m. balandžio 15 d. susitikimo, per kurį buvo nustatytos žaliavų kainos ir pardavimo kainos Prancūzijai, Ispanijai ir Vokietijai ir buvo tariamasi dėl *Redaelli* pardavimų tam tikriems klientams, taip pat dėl pasiūlymų, kuriuos klientams pateikė SLM ir CB. Iš tikrųjų SLM toliau realiai dalyvavo „Italijos klubo“ susitikimuose ir tarėsi su kitais kartelio dalyviais iki dienos, kai Komisija atliko patikrinimus. Priešingai, nei teigia SLM, jos „abejonių“ neabejotinai negalima aiškinti kaip dalyvavimo kartelyje pertraukimo.

478) Nors, anot *Redaelli*, SLM iš pradžių nebuvo prisijungusi prie susitarimo dėl Italijos rinkos pasidalijimo, ITC, *Tréfileurope* ir CB patvirtina SLM dalyvavimą „Italijos klubo“ susitikimuose. Kadangi SLM žinojo apie Italijos susitarimą nuo pradžių (narių sprendimas informuoti SLM), Komisija, remdamasi rašytiniais įrodymais <...>, mano, kad nepertraukiamas SLM dalyvavimas prasidėjo 1997 m. vasario 10 d., o baigėsi 2002 m. rugsėjo 19 d.“

129 Ginčijamo sprendimo dalies, susijusios su vienu, sudėtiniu ir tęstiniu pažeidimu, 649 ir 650 konstatuojamosiose dalyse Komisija pabrėžė:

„649) Kiek tai susiję su SLM, ji ne tik nuo 1997 m. vasario 10 d. dalyvavo „Italijos klube“ <…>, bet ir nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. dalyvavo diskusijose dėl „Europos klubo“ išplėtimo <…>. SLM neginčija savo dalyvavimo minėtame 2000 m. rugsėjo 11 d. susitikime. Vis dėlto netgi prieš šią datą SLM žinojo arba turėjo žinoti, kad „Italijos klubas“, kuriame ji dalyvavo, buvo neatskiriama didesnės sistemos, apimančios ir paneuropinį lygmenį, dalis. Pirma, Komisija turi įrodymų, kad SLM pirminiu savo dalyvavimo „Italijos klube“ etapu buvo susitikusi su kituose klubuose dalyvavusiomis įmonėmis, kaip antai DWK, *Tréfileurope* (paneuropinio susitarimo dalyvė) ir *Tycsa* (paneuropinio susitarimo ir „Ispanijos klubo“ dalyvė), ir kad ji su jomis tarėsi dėl Europos rinkoje taikytinų sąlygų. Pavyzdžiui, per 1997 m. balandžio 15 d. susitikimą jos tarėsi dėl kainų kai kuriose Europos šalyse (Prancūzija, Ispanija ir Vokietija), taip pat dėl importo ir eksporto <...>. Paskui 1999 m. lapkričio 29 d. <…> SLM turėjo susitikimą su *Redaelli*, *Austria Draht*, *Tréfileurope*, *Tycsa* ir DWK, kuriame buvo tariamasi ne tik dėl dviejų „Ispanijos klube“ dalyvaujančių įmonių, t. y. *Emesa* ir *Fapricela*, Ispanijoje ir Portugalijoje taikomų kainų, bet ir dėl *Addtek*, didžiausio Skandinavijos rinkos kliento, aplink kurį telkėsi „Skandinavijos klubas“ <...>. SLM taip pat dalyvavo 2000 m. sausio 18 d. diskusijoje dėl Europos rinkos padėties ir problemų (su *Redaelli*, ITC, *Itas*, AFT/*Tréfileurope Italia*, CB, *Nedri*, *Tycsa* ir *Tréfileurope*). 2000 m. vasario 21 d. SLM susitiko su *Redaelli*, ITC, *Itas*, *Tréfileurope Italia*, CB, *Tréfileurope*, DWK ir *Tycsa* (su pastarąja susisiekė telefonu) ir tarėsi, be kita ko, dėl kiekio Ispanijoje ir kainos padidinimo Vokietijoje <…>. Per 2000 m. kovo 13 d. SLM, *Redaelli*, ITC, *Itas*, CB, *Tréfileurope Italia*, DWK, *Tycsa* ir *Trame* susitikimą buvo kalbama apie padėtį Nyderlanduose ir Šveicarijoje. 2000 m. gegužės 15 d., dalyvaujant SLM, ITC, *Itas*, *Tréfileurope Italia*, CB, SLM, *Trame* ir DWK, *Tréfileurope* pripažino, kad tiek „Europos klubas“, tiek „Italijos klubas“ vis dar išgyvena krizę. Galiausiai 2000 m. birželio 12 d. SLM dalyvavo susitikime su *Redaelli*, ITC, *ITAS*, *Tréfileurope Italia CB*, *Trame*, *Tycsa* ir DWK, kuriame pažymėta, kad „Europos klubas“ turi nusiskundimų dėl *Tycsa* <…>.

650) Todėl pakankamai įrodyta, kad bent jau nuo 1999 m. lapkričio 29 d. SLM žinojo arba turėjo žinoti, jog dalyvaudama „Italijos klube“ ji dalyvauja didesnio masto įvairius lygmenis apimančioje sistemoje, kurios tikslas buvo stabilizuoti ĮPA rinką tam, kad būtų išvengta kainų sumažėjimo.“

130 Be to, atsakydama į SLM pastabas dėl jos dalyvavimo „Italijos klube“ iki 1999 m. pabaigos Komisija pažymėjo:

„863)
SLM ginčija savo dalyvavimą kartelyje, konkrečiai – „Italijos klube“ iki 1999 m. pabaigos. Tačiau jos dalyvavimas „Italijos klube“ nuo 1997 m. vasario 10 d. yra aiškiai įrodytas rašytiniais įrodymais ir keliais ITC, *Tréfileurope* ir CB <...> pareiškimais, pateiktais prašyme atleisti nuo baudos arba ją sumažinti. SLM taip pat tvirtina, kad, nepaisant jos dalyvavimo tam tikruose „Italijos klubo“ susitikimuose, ji laikėsi agresyvios komercinės politikos, kad nepatvirtino neteisėto susitarimo ir kad kai keisdavosi duomenimis su konkurentais, šie duomenys, nors ir įtikinami, niekada nebuvo tikri ir patikimi. Šiuo klausimu pakanka pakartoti, kad bet koks tiesioginis ar netiesioginis konkurentų tarpusavio kontaktas, kuriuo siekiama padaryti įtaką realaus ar potencialaus konkurento elgesiui rinkoje arba atskleisti šiam konkurentui veiksmus, kurių jie nusprendė ar ketina imtis rinkoje, arba kuris turi tokį poveikį, yra draudžiamas <...>. Todėl paprasčiausio dalyvavimo antikonkurenciniuose susitikimuose pakanka, kad

kiltų atsakomybė. Nėra svarbu tai, kad SLM nesilaikė kartelio susitarimų. Sukčiavimas yra būdingas visiems karteliams <…>. Be to, pati SLM pripažįsta, kad jos dalyvavimo susitikimuose tikslas buvo padidinti arba bent jau išlaikyti klientų skaičių.“

131 Atsakydama į SLM pastabas dėl „Europos klubo“ Komisija pažymėjo:

„864)
SLM taip pat ginčija savo dalyvavimą integruojant Italijos gamintojus į „Europos klubą“ nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. Šiuo klausimu SLM teigia dalyvavusi tik devyniuose iš penkiasdešimt vieno „Europos klubo“ susitikimo laikotarpio pabaigoje ir tik dėl to, kad to atkakliai prašė kitos Italijos gamintojos. SLM taip pat teigia nebuvusi suinteresuota dalyvauti „Europos klube“, nes neturėjo sertifikatų, kurių reikia daugumai susijusių šalių. Galiausiai, anot SLM, ji dalyvavo „Europos klubo“ susitikimuose dėl aplaidumo.

865) Komisija konstatuoja, kad tik dvejus metus (nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d.) SLM reguliariai dalyvavo devyniuose „Europos klubo“ susitikimuose <…>. Reikia pažymėti, kad SLM dalyvavimo buvo tikimasi dar dviejuose papildomuose susitikimuose (2001 m. liepos 23 d. ir 2001 m. liepos 25 d.). Todėl nustatyta, kad SLM yra reguliari „Europos klubo“ dalyvė nuo tada, kai jis buvo išplėstas. Šiomis aplinkybėmis priežastys ir interesai, dėl kurių SLM prisijungė prie kartelio susitikimų, ar tai, kad ji neturėjo sertifikatų tam tikroms šalims ar net jų daugumai, neturi jokios reikšmės. Net jeigu SLM turėjo sertifikatus ne visoms šalims, su kuriomis buvo susijęs kartelis, jos dalyvavimas susitikimuose gali turėti įtakos jos elgesiui, visų pirma jos sprendimams prašyti tam tikro sertifikato <…>. Bet kuriuo atveju „Europos klubas“ apėmė Italiją ir kelias kitas šalis, kuriose SLM vykdė pardavimus, todėl SLM neabejotinai buvo suinteresuota diskusijomis. Galiausiai Komisija pakartoja, kad tariamas aplaidumas neleidžia įmonei išvengti atsakomybės už dalyvavimą kartelyje. Todėl Komisija daro išvadą, kad SLM turi būti pripažinta atsakinga už dalyvavimą „Europos klube“ nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d.

866) Bet kuriuo atveju taip pat nustatyta, kad nuo 1997 m. vasario 10 d. SLM dalyvavo „Italijos klube“ <…>. Todėl SLM yra atsakinga už dalyvavimą kartelyje nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d.“

*Ori Martin* padėtis

132 Ginčijamo sprendimo 866 konstatuojamojoje dalyje pažymėjusi, kad SLM yra atsakinga už dalyvavimą kartelyje nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d., Komisija *Ori Martin* padėtį apibūdino taip:

„867) Nuo 1999 m. sausio 1 d. SLM yra 100 % kontroliuojama bendrovės *Ori Martin SA* (kuri 2001 m. spalio 31 d. 2 % akcijų perleido *Ori Martin Lux SA*).

868) Remdamasi tuo, kad SLM (beveik) 100 % priklausė bendrovei *Ori Martin* nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d., Komisija mano, kad bendrovė *Ori Martin* darė lemiamą įtaką SLM.

869) Atsakyme į pranešimą apie kaltinimus *Ori Martin* neginčija Komisijos įvertintų faktinių aplinkybių, tačiau teigia, kad ji negali būti pripažinta solidariai atsakinga su SLM. Konkrečiai kalbant, anot jos, Komisija pakankamai neįrodė, jog ji darė lemiamą įtaką SLM. Ji teigia, kad tokia prezumpcija prieštarauja asmeninės atsakomybės principui ir kad Komisija neįrodė tiesioginio ar netiesioginio *Ori Martin* dalyvavimo darant pažeidimą.

870) Pagal nusistovėjusią teismo praktiką <…> Komisija gali preziumuoti, kad patronuojančiosios bendrovės daro lemiamą įtaką joms 100 % priklausančiai dukterinei bendrovei. Tuo atveju, kai taikoma tokia prezumpcija, patronuojančioji bendrovė turi ją paneigti pateikdama įrodymų,

patvirtinančių, kad jos dukterinė bendrovė savarankiškai sprendė dėl savo elgesio rinkoje. Patronuojančiosios bendrovės negalėjimas pateikti pakankamų įrodymų patvirtina prezumpciją ir tai yra pakankamas pagrindas priskirti atsakomybę.

871) Teiginys, kad patronuojančioji bendrovė tiesiogiai nedalyvavo vykdant antikonkurencinę veiklą ir kad ji tariamai nežinojo apie ją, neturi reikšmės. Atvirkščiai, atsakomybės priskyrimas patronuojančiajai bendrovei už jos dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą kyla iš to, kad šie du ūkio subjektai sudaro paprastą įmonę pagal Bendrijos taisykles dėl konkurencijos, ir tai nėra patronuojančiosios bendrovės dalyvavimo ar jos žinojimo apie pažeidimą įrodymas.

872) Galiausiai dėl asmeninės atsakomybės principo Komisija konstatuoja, kad [SESV] 101 straipsnis yra skirtas „įmonėms“, kurias gali sudaryti keli teisės subjektai. Šiomis aplinkybėmis asmeninės atsakomybės principas nepažeidžiamas, jei įvairūs teisės subjektai pripažįstami atsakingais atsižvelgiant į aplinkybes, susijusias su jų asmeniniu vaidmeniu ir jų elgesiu toje pačioje įmonėje. Patronuojančiųjų bendrovių atveju atsakomybė nustatoma remiantis tuo, kad jos vykdo dukterinių bendrovių, su kuriomis susijusios aplinkybės, komercinės politikos faktinę kontrolę (žr. 13 skirsnį).

873) Be to, *Ori Martin* teigia nedariusi lemiamos įtakos SLM, kuri ĮPA sektoriuje savo veiklą visada vykdė savarankiškai. Tai esą įrodo aplinkybė, kad ji neprivalėjo atsiskaityti *Ori Martin*, kuri, beje, buvo kontroliuojanti finansinė bendrovė, taigi nepriėmė sprendimų dėl jos komercinės politikos.

874) Komisija pažymi, kad paprasčiausia aplinkybė, jog įmonė yra kontroliuojanti finansinė bendrovė, nepaneigia to, kad ji daro lemiamą įtaką savo dukterinėms bendrovėms. *Ori Martin* taip pat turėjo interesą ir vaidmenį dėl savo dukterinės bendrovės SLM kaip akcininkė, siekianti apsaugoti savo finansinės nuosavybės interesus. Galiausiai, nors *Ori Martin* tvirtina nevykdžiusi veiklos sektoriuje, su kuriuo susijęs kartelis, Komisija konstatuoja, kad jos dukterinė bendrovė *Ori Martin SpA* pati vykdė veiklą plieno sektoriuje, taigi komercinė SLM veikla buvo susijusi su grupės reikalais. Tokiomis aplinkybėmis *Ori Martin* negali būti pripažinta paprasčiausia kontroliuojančia bendrove ir bet kuriuo atveju negali išvengti atsakomybės.

875) Todėl SLM ir *Ori Martin* yra šio sprendimo adresatės. SLM yra atsakinga už laikotarpį nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. *Ori Martin* yra solidariai atsakinga už SLM padarytą pažeidimą laikotarpiu nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d.“

SLM ir *Ori Martin* skirtos baudos dydžio apskaičiavimas

133 SLM ir *Ori Martin* skirtos baudos dydį Komisija apskaičiavo pagal metodą, nustatytą 2006 m. gairėse (ginčijamo sprendimo 920–926 konstatuojamosios dalys).

134 Komisija taip apskaičiavo baudą:

— nustatyta, kad pardavimų vertė yra 15,86 mln. EUR (pirmojo keičiančio sprendimo 5 konstatuojamoji dalis),

— SLM pardavimų vertės procentinė dalis, į kurią atsižvelgiama apskaičiuojant bazinį baudos dydį, yra 19 % (ginčijamo sprendimo 953 konstatuojamoji dalis),

— dalyvavimo kartelyje trukmė (5 metai ir 7 mėnesiai SLM atveju ir 3 metai ir 8 mėnesiai *Ori Martin* atveju) reiškia, kad SLM turi būti taikomas dauginimo koeficientas 5,58, o *Ori Martin* – dauginimo koeficientas 3,66 (pirmojo keičiančio sprendimo 7 konstatuojamoji dalis),

— Komisija nustatė 19 % koeficientą, taikomą nustatant papildomą dydį (ginčijamo sprendimo 962 konstatuojamoji dalis),

— nustatyta, kad bazinis baudos dydis yra 19,8 mln. EUR (pirmojo keičiančio sprendimo 9 konstatuojamoji dalis),

— nebuvo nustatyta jokių sunkinančių ar lengvinančių aplinkybių,

— nustatyta, kad baudos dydis prieš pritaikant 10 % apyvartos ribą yra 19,8 mln. EUR (pirmojo keičiančio sprendimo 10 konstatuojamoji dalis),

— buvo atmestas SLM prašymas sumažinti baudą pagal Pranešimą dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo (ginčijamo sprendimo 1126–1129 konstatuojamosios dalys),

— nustatyta, kad atsižvelgus į 10 % ribą baudos dydis yra 15,956 mln. EUR tam, kad bauda, kurią sumokėti turi pati SLM, neviršytų 10 % šios bendrovės apyvartos ribos (antrojo keičiančio sprendimo 17 ir 19 konstatuojamosios dalys),

— SLM prašymas sumažinti baudą siekiant atsižvelgti į jos pajėgumą ją sumokėti buvo atmestas atsižvelgiant į ginčijamame sprendime nustatytą pradinį baudos dydį (ginčijamo sprendimo 1169–1172 konstatuojamosios dalys),

— galutinis SLM skirtos baudos dydis yra 15,956 mln. EUR dėl jos dalyvavimo kartelyje laikotarpiu nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. – *Ori Martin* pripažinta solidariai atsakinga už 14 mln. EUR sumokėjimą (ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsniai ir antrojo keičiančio sprendimo 21 konstatuojamoji dalis ir 1 straipsnio 2 punktas), o SLM pati yra atsakinga už 1,956 mln. EUR sumokėjimą dėl jos dalyvavimo kartelyje laikotarpiu nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 1998 m. gruodžio 31 d. (ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsniai ir antrojo keičiančio sprendimo 1 straipsnio 2 punktas).

b) Principų priminimas

135 Iš Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 3 dalies matyti, kad bausmės griežtumas turi atitikti padarytą nusikalstamą veiką.

136 Šiuo klausimu SESV 101 straipsnio 1 dalyje ir EEE 53 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodyta, kad su bendrąja rinka yra nesuderinami susitarimai ir suderintieji veiksmai, kuriais siekiama tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyti pirkimo ar pardavimo kainas ar kokias nors kitas prekybos sąlygas arba riboti ar kontroliuoti gamybą arba rinkas. Tokios rūšies pažeidimai, ypač kai kalbama apie horizontaliuosius kartelius, teismo praktikoje laikomi ypač sunkiais, nes jie daro tiesioginį poveikį esminiams konkurencijos atitinkamoje rinkoje parametrams (1999 m. kovo 11 d. Sprendimo *Thyssen Stahl / Komisija*, T-141/94, Rink., EU:T:1999:48, 675 punktas).

137 Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį Komisija gali skirti baudas įmonėms, jeigu jos daro tokį pažeidimą, tačiau vienai įmonei pažeidimo dalyvei skiriama bauda negali viršyti 10 % jos bendrosios apyvartos praėjusiais ūkiniais metais. Šio reglamento 23 straipsnio 3 dalyje taip pat numatyta, kad nustatant skirtinos baudos dydį atsižvelgiama net tik į pažeidimo sunkumą, bet ir į jo trukmę.

138 Šiuo atžvilgiu iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad nustatant baudų dydį reikia atsižvelgti į visas aplinkybes, galinčias turėti įtakos vertinant pažeidimų sunkumą, kaip antai kiekvienos šalies vaidmenį darant pažeidimą ir pavojų, kurį tokios rūšies pažeidimai kelia Sąjungos tikslams. Kai

pažeidimą padaro kelios įmonės, reikia išnagrinėti kiekvienos jų dalyvavimo darant pažeidimą sunkumą (žr. 1999 m. liepos 8 d. Sprendimo *Hercules Chemicals / Komisija*, C-51/92 P, Rink., EU:C:1999:357, 110 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

139 Be to, į tai, kad įmonė dalyvavo ne visuose kartelį sudarančiuose veiksmuose ar kad jos, kaip dalyvės, atliekamas vaidmuo buvo nesvarbus, turi būti atsižvelgta vertinant pažeidimo sunkumą, o prireikus – ir nustatant baudos dydį (1999 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija / Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Rink., EU:C:1999:356, 90 punktas ir 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink., EU:C:2004:6, 86 punktas).

140 Esant vientisam pažeidimui, kuris suprantamas kaip sudėtinis pažeidimas, apimantis visus susitarimus ir suderintus veiksmus atskirose rinkose, kur ne visi pažeidėjai vykdo veiklą arba gali tik iš dalies žinoti apie bendrąjį planą, sankcijos turi būti individualizuojamos taip, kad būtų susietos su atitinkamų įmonių veiksmais ir požymiais (pagal analogiją žr. 2007 m. birželio 7 d. Sprendimo *Britannia Alloys & Chemicals / Komisija*, C-76/06 P, Rink., EU:C:2007:326, 44 punktą).

141 Šiomis aplinkybėmis proporcingumo principas reiškia, kad bauda turi būti nustatyta proporcingai veiksniams, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant patį objektyvų pažeidimo sunkumą ir sunkumą, susijusį su baudžiamos įmonės dalyvavimu darant pažeidimą (šiuo klausimu dėl objektyvaus pažeidimo sunkumo, kaip jis suprantamas pagal 2006 m. gairių 22 ir 23 punktus, ir sunkumo, susijusio su baudžiamos įmonės dalyvavimu darant pažeidimą, vertinamo atsižvelgiant į šios įmonės aplinkybes, kaip jis suprantamas pagal minėtų gairių 27 ir paskesnius punktus, skirtumo žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Jungbunzlauer / Komisija*, T-43/02, Rink., EU:T:2006:270, 226–228 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

142 Taigi sankcijų, skiriamų už konkurencijos teisės, susijusios su karteliais, pažeidimą, srityje Komisija turi užtikrinti bausmių už pažeidimą individualizavimą, atsižvelgdama į konkrečią kiekvieno pažeidėjo situaciją (šiuo klausimu žr. 2011 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Lucite International ir Lucite International UK / Komisija*, T-216/06, EU:T:2011:475, 87 ir 88 punktus ir 2014 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Donau Chemie / Komisija*, T-406/09, Rink., EU:T:2014:254, 92 punktą). Todėl pažeidėjas, kuris nėra atsakingas už tam tikras vientiso pažeidimo dalis, negali vaidinti kokio nors vaidmens vykdant tas dalis. Dėl ribotos jam inkriminuojamo pažeidimo apimties konkurencijos teisės pažeidimas neišvengiamai mažiau sunkus nei pažeidimas, kuris inkriminuojamas visose jo dalyse dalyvavusiems pažeidėjams.

143 Praktikoje, kaip ginčijamame sprendime, bausmė už pažeidimą gali būti individualizuojama įvairiose baudos dydžio nustatymo stadijose.

144 Pirma, įmonės dalyvavimo darant pažeidimą ypatumą Komisija gali pripažinti vertindama objektyvų vientiso pažeidimo sunkumą. Nagrinėjamu atveju elementai, į kuriuos ji atsižvelgė šiame etape, buvo, pirma, faktinis (*Fundia*, dalyvavusios derinant veiksmus tik dėl *Addtek*, atvejis) arba geografinis (*Socitrel*, *Fapricela* ir *Proderac*, dalyvavusių tik „Ispanijos klubo“ veikloje, susijusioje tik su Ispanija ir Portugalija, atvejis) dalyvavimo darant vientisą pažeidimą apribojimas ir, antra, pavėluotas sužinojimas apie jo paneuropinį mastą (minėtų įmonių atveju 2001 m. gegužės mėn.).

145 Antra, įmonės dalyvavimo darant pažeidimą ypatumą Komisija gali pripažinti vertindama 2006 m. gairių 29 punkte nurodytas lengvinančias aplinkybes, kai atlieka bendrą visų reikšmingų lengvinančių aplinkybių vertinimą (žr. 2006 m. gairių 27 punktą). Nors nė viena įmonė negalėjo įrodyti, kad pažeidimas buvo padarytas dėl aplaidumo, Komisija pripažino, jog *Proderac* ir *Trame* (*Emme*) vaidmuo buvo daug mažesnis už kitų kartelio dalyvių vaidmenį, taigi jų baudos dydis turėjo būti sumažintas (šiuo atveju 5 %).

146 Trečia, įmonės dalyvavimo darant pažeidimą ypatumą Komisija gali pripažinti jau įvertinusi objektyvų pažeidimo sunkumą arba atitinkamų įmonių nurodytas lengvinančias aplinkybes. Pavyzdžiui, 2006 m. gairių 36 punkte nurodyta, kad tam tikrais atvejais Komisija gali skirti simbolinę baudą, o šių gairių 37 punkte pažymėta, kad atsižvelgusi į konkrečios bylos ypatumus ji gali nukrypti nuo bendrų baudų apskaičiavimo metodų.

147 Nagrinėjamu atveju nei pradiniu paties pažeidimo sunkumo vertinimo etapu, nei paskesniu lengvinančių aplinkybių vertinimo etapu ar bet kuriuo kitu etapu Komisija, nustatydama baudos dydį, nesutiko atsižvelgti į ieškovių nurodytą ypatingą padėtį.

148 Todėl, nesant jokios lengvinančios ar ypatingos aplinkybės, Komisija pritaikė ieškovėms tą pačią formulę, kurią taikė bausdama įmones, dalyvavusias visose bendro kartelio sudedamosiose dalyse, o ne tik kai kuriose iš jų. Ši formulė tokia: 19 % atitinkamos įmonės ĮPA pardavimų EEE vertės (dėl pažeidimo sunkumo) dauginama iš dalyvavimo darant pažeidimą metų ir mėnesių skaičiaus (SLM individualaus dalyvavimo darant pažeidimą trukmė arba laikotarpis, kai preziumuojama, kad *Ori Martin* darė lemiamą įtaką SLM) ir pridedama 19 % atitinkamos įmonės ĮPA pardavimų EEE vertės kaip papildomas dydis (papildomas dydis).

149 Ieškovių atveju taikant šią formulę gauta 19,8 mln. EUR bauda buvo sumažinta iki 15,956 mln. EUR, kad baudos dalis, kurią turi sumokėti pati SLM, neviršytų 10 % šios bendrovės apyvartos.

150 Atsižvelgiant į šias pastabas reikia nagrinėti SLM ir *Ori Martin* kaltinimus, kad nustatydama baudos dydį Komisija tinkamai neatsižvelgė į SLM dalyvavimo darant pažeidimą ypatumus.

2. *Dėl motyvų nenurodymo apskritai ir dėl bendro kaltinimo šališkumu*

151 Iš pradžių SLM pažymi nesuprantanti, kaip Komisija nustatė baudos dydį ir kaip ją padalijo tarp jos ir *Ori Martin*. Dėl tokio pareigos motyvuoti pažeidimo ginčijamas sprendimas turėtų būti panaikintas ir pakeistas.

152 Vis dėlto informacija, kurią Komisija pateikė ginčijamame sprendime ir kuri apibendrinta šio sprendimo 133 ir 134 punktuose, gali leisti SLM suprasti įvairius elementus, į kuriuos atsižvelgta nustatant baudos dydį. Iš ginčijamo sprendimo taip pat matyti, kad Komisija jame išdėstė priežastis, kurios jai leido konstatuoti, jog SLM ir *Ori Martin* yra solidariai atsakingos sumokėti baudos dalį, kuri bendrovei SLM skirta už dalyvavimą darant pažeidimą laikotarpiu nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. (ginčijamo sprendimo 867–875 konstatuojamosios dalys ir šio sprendimo 132 punktas).

153 Be to, SLM kaltina Komisiją tuo, kad ši priima sprendimus SLM nenaudai, kai šios institucijos turima informacija neatitinka SLM kaltinimų.

154 Šiuo klausimu, atsižvelgiant į informaciją, pateiktą ginčijamame sprendime, visų pirma jo 2 ir 3 prieduose, kuriuose išdėstytas įvairių Komisijos surinktų įrodymų dėl „Ciuricho / Europos klubų“ ir „Italijos klubo“ turinys, nepakanka nurodyti, kad Komisija elgėsi šališkai ar neteisingai vien dėl to, kad pasirinko kitą paaiškinimą nei tas, kurį siūlė SLM. Šališkumo nelemia vien tai, kad administracinė procedūra bendrovei SLM baigėsi nepalankiai.

155 Taigi SLM pagrindus, susijusius su motyvų nenurodymu apskritai ir bendru kaltinimu dėl šališkumo, reikia atmesti kaip nepagrįstus.

3. *Dėl elementų, į kuriuos atsižvelgta nustatant bazinį baudos dydį (pardavimų vertė, sunkumas, trukmė, papildomas dydis)*

156 Vertinant elementus, į kuriuos atsižvelgta nustatant bazinį baudos dydį, reikia išnagrinėti tokius kaltinimus: ketvirtajame pagrinde SLM pateiktas kaltinimas dėl su pažeidimu susijusių pardavimų vertės; penktasis SLM pagrindas ir pirmasis bei antrasis *Ori Martin* kaltinimai susiję su pažeidimo sunkumo vertinimu ir papildomo dydžio nustatymu; šeštasis SLM pagrindas taip pat susijęs su pažeidimo sunkumo vertinimu remiantis proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu; septintasis SLM pagrindas susijęs su pažeidimo trukmės vertinimu.

a) Dėl su pažeidimu susijusių pardavimų vertės

Šalių argumentai

157 SLM pažymi, kad iš ginčijamo sprendimo 865 konstatuojamosios dalies matyti, jog ji dalyvavo „Europos klube“ tik nuo 2000 m. rugsėjo mėn. Taigi, nustatant baudos dydį, dėl ankstesnio laikotarpio neturėjo būti atsižvelgta į už Italijos ribų įvykdytus pardavimus. Ginčijamą sprendimą reikia pakeisti taip, kad į pardavimų už Italijos ribų vertę būtų atsižvelgta tik dėl laikotarpio, kai SLM dalyvavo „Europos klube“.

158 Komisija teigia, kad bent jau nuo 1995 m. iki 2002 m. rugsėjo mėn. SLM dalyvavo ne tik paneuropiniuose susitarimuose, bet ir antikonkurenciniuose susitikimuose tiek dėl Italijos, tiek dėl eksporto iš Italijos į likusią Europos dalį. Taigi objektyviai pateisinama bazinį baudos dydį nustatyti atsižvelgiant į Europoje įvykdytų SLM pardavimų vertę.

Bendrojo Teismo vertinimas

159 Remiantis 2006 m. gairių 13 punktu, „nustatydama skirtinos baudos bazinį dydį Komisija atsižvelgia į įmonės tiesiogiai ar netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių ar paslaugų pardavimų, realizuotų atitinkamoje geografinėje zonoje, esančioje EEE teritorijoje, vertę“. Tame pačiame punkte Komisija pažymėjo, kad „paprastai [ji] remsis pilnų paskutinių įmonės dalyvavimo pažeidime [darant pažeidimą] metų pardavimo rezultatais“. Kaip matyti iš 2006 m. gairių 37 punkto, „nors šiose Gairėse nurodomas bendras baudų apskaičiavimo metodas, tam tikros bylos ypatumai <...> gali pateisinti Komisijos nukrypimą nuo šių metodų“.

160 Nagrinėjamu atveju, pirma, reikia pažymėti, kad siekdama apibrėžti atitinkamą geografinę zoną tam, kad nustatytų pardavimų vertę, Komisija iš esmės rėmėsi geografine zona, kurią apėmė „Ciuricho klubas“, paskui „Europos klubas“.

161 Taigi ginčijamo sprendimo 932 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad „nuo 1984 m. iki 1995 m. („Ciuricho klubo“ laikotarpis) [ši zona] apėmė Vokietiją, Prancūziją, Italiją, Nyderlandus, Belgiją, Liuksemburgą, Ispaniją ir Austriją“, „nuo 1992 m. (pagal „Ispanijos klubo“ susitarimus) ji apėmė ir Portugaliją“, o „nuo 1996 m. iki 2002 m. („Ciuricho klubo“ krizės laikotarpis, kai buvo rengiamas „Europos klubo“ susitarimas dėl kvotų, „Europos klubo“ laikotarpis ir plėtros laikotarpis) geografinė zona apėmė tas pačias šalis kaip ir „Ciuricho klubo“ laikotarpiu, įskaitant Portugaliją, taip pat Daniją, Švediją, Suomiją ir Norvegiją“.

162 Siekdama atsižvelgti į atitinkamos geografinės zonos pokyčius bėgant laikui Komisija vis dėlto pažymėjo, kad į pardavimų, į kuriuos atsižvelgta, vertę neįtraukė pardavimų, realizuotų Portugalijoje iki 1992 m. gruodžio 15 d., o Danijoje, Suomijoje, Švedijoje bei Norvegijoje iki 1996 m. sausio 9 d. Taip pat siekdama atsižvelgti į įstojimą į Sąjungą ar į EEE susitarimo įsigaliojimą Komisija pažymėjo ir tai, kad neatsižvelgs į pardavimus, įvykdytus Ispanijoje iki 1986 m. sausio 1 d., o Austrijoje, Suomijoje,

Švedijoje ir Norvegijoje iki 1994 m. sausio 1 d. Be to, dėl *Fundia*, kurios dalyvavimas kartelyje apsiribojo santykių su *Addtek* koordinavimu, Komisija nurodė atsižvelgsianti tik į *Fundia* pardavimus šiam klientui (ginčijamo sprendimo 932, 933 ir 935 konstatuojamosios dalys).

163 Taigi ginčijamame sprendime Komisija atsižvelgė į tam tikrus elementus, susijusius su kartelio pokyčiais bėgant laikui, taikytinų taisyklių taikymo srities pakeitimu ar su įmonės dalyvavimo darant pažeidimą aplinkybėmis, išskirdama dvi ar daugiau situacijų, kai reikėjo nustatyti pardavimų, į kuriuos turi būti atsižvelgta, vertę. Tai reikia padaryti juo labiau tuomet, kai nagrinėjamas vienas sudėtinis pažeidimas, kaip antai toks, už kurį skirtos sankcijos ginčijamame sprendime ir kuris apima „visus susitarimus ir suderintus veiksmus ĮPA sektoriuje vidaus rinkoje, o nuo 1994 m. sausio 1 d. – EEE“ laikotarpį nuo 1984 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d.

164 Antra, iš bylos medžiagos matyti, kad pardavimų vertė, kuri yra atskaitos taškas Komisijai nustatant baudos dydį, t. y. 15,863 mln. EUR, atitinka vertę ĮPA pardavimų, kuriuos SLM įvykdė 2001 m. įvairiose valstybėse, apie kurias iš jos buvo prašoma informacijos (t. y. Vokietijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Belgijoje, Nyderlanduose, Liuksemburge, Ispanijoje, Portugalijoje, Danijoje, Austrijoje, Švedijoje, Suomijoje ir Norvegijoje).

165 Geografiniu požiūriu beveik visi SLM pardavimai buvo įvykdyti Italijoje (iš viso apie 96,5 %), o likusi dalis Austrijoje, Vokietijoje ar Prancūzijoje (iš viso apie 3,5 %).

166 Iš bylos medžiagos taip pat matyti, kad techninius leidimus, kurių reikia norint prekiauti ĮPA kitoje Europos dalyje nei Italija, SLM gavo tik 2000 m. rugpjūčio mėn. (Vokietijai ir Prancūzijai), 2001 m. liepos mėn. (Austrijai) ir 2002 m. sausio mėn. (Nyderlandams). Ispanijai ir Belgijai reikalingus techninius leidimus SLM gavo tik po to, kai pažeidimas buvo nutrauktas, t. y. 2006 m. liepos mėn. (Ispanijai) ir 2007 m. balandžio mėn. (Belgijai).

167 2009 m. rugsėjo 9 d. atsakyme į Komisijos prašymą suteikti informacijos SLM taip pat pažymėjo, kad iki šių produktų patvirtinimo 2001 m. liepos mėn. Austrijoje įvykdyti pardavimai buvo skirti „Austrijos komerciniams klientams, kurie šiuos produktus perpardavė kitose nei Austrija šalyse“. Iš Komisijai pateiktos informacijos matyti, kad SLM įvykdė kelis pardavimus Austrijoje 1999 m. ir 2000 m.

168 Trečia, kaip teigia SLM, reikia pažymėti, kad šioje byloje Komisija konstatavo, jog nors SLM dalyvavo „Italijos klube“ nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d., o nuo 1999 m. lapkričio 29 d. ji žinojo arba turėjo žinoti, kad dalyvaudama „Italijos klube“ dalyvauja didesnio masto sistemoje, buvo nustatyta, jog ji dalyvavo „Europos klube“ tik nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. (ginčijamo sprendimo 650, 865 ir 866 konstatuojamosios dalys).

169 Taigi reikia atskirti du laikotarpius siekiant atsižvelgti į SLM dalyvavimo darant pažeidimą aplinkybes: pirmasis laikotarpis nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2000 m. rugsėjo 10 d., kai SLM dalyvavo tik „Italijos klube“, ir antrasis laikotarpis nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d., kai SLM dalyvavo ir „Italijos klube“, ir „Europos klube“.

170 Dėl antrojo laikotarpio, atsižvelgiant į geografinę zoną, su kuria buvo susijęs SLM dalyvavimas „Italijos klube“ ir „Europos klube“, pažymėtina, kad objektyviai pateisinama baudos dydį nustatyti remiantis Europoje įvykdytų SLM pardavimų verte. Šiuo laikotarpiu SLM iš tiesų vykdė pardavimus Italijoje, tačiau tai darė ir Austrijoje, Vokietijoje bei Prancūzijoje.

171 Tačiau dėl pirmojo laikotarpio reikia išsiaiškinti, ar geografinė zona, su kuria susijęs SLM dalyvavimas „Italijos klube“, leidžia daryti išvadą, kad objektyviai pateisinama baudos dydį nustatyti atsižvelgiant į Europoje įvykdytų SLM pardavimų vertę.

172 Šis klausimas nekyla dėl Italijoje įvykdytų pardavimų, kurie sudaro 96,5 % SLM pardavimų vertės, į kurią atsižvelgta nustatant baudos dydį, nes šie pardavimai aiškiai buvo „Italijos klubo“ objektas per pirmąjį laikotarpį.

173 Dėl Austrijos, kuri sudaro apie 2 % SLM pardavimų vertės, į kurią atsižvelgta nustatant baudos dydį, reikia pažymėti, kad joks šioje byloje pateiktas įrodymas neleidžia nustatyti, kad dėl šios valstybės buvo tariamasi „Italijos klube“ dalyvaujant SLM nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2000 m. rugsėjo 10 d. Per posėdį Bendrasis Teismas paprašė Komisijos pateikti įrodymų, patvirtinančių, kad, kiek tai susiję su SLM dalyvavimu darant pažeidimą, dalyvaujant SLM atstovams buvo kalbama apie eksporto iš Italijos į Austriją kvotas ar keičiamasi jautria komercine informacija apie ĮPA pardavimus Austrijoje, o ši atsakė negalinti pateikti tokių įrodymų.

174 Šiomis aplinkybėmis, siekiant nustatyti baudos dydį atsižvelgiant į SLM padaryto pažeidimo sunkumą ir trukmę, dėl viso jos dalyvavimo kartelyje trukmės negalima atsižvelgti į valstybėje, dėl kurios nebuvo tariamasi jai dalyvaujant „Italijos klube“, įvykdytų pardavimų vertę. Taigi į Austrijoje SLM įvykdytų pardavimų vertę galima atsižvelgti tik dėl laikotarpio, atitinkančio SLM dalyvavimo „Europos klube“ trukmę.

175 Dėl Vokietijos ir Prancūzijos, kurios sudaro apie 1,5 % SLM pardavimų vertės, į kurią atsižvelgta nustatant baudos dydį, Komisija teisingai pažymi, kad „Italijos klubas“ nebuvo apribotas vien Italija, bet turėjo ir išorinę dimensiją, nes ne kartą dalyvaujant ar nedalyvaujant SLM atstovui buvo tariamasi, siekiant nustatyti eksporto iš Italijos kvotas ar keistis jautria komercine informacija apie situaciją Vokietijoje, Prancūzijoje ar kitose šalyse.

176 Taigi dėl laikotarpio nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2000 m. rugsėjo 10 d., atsižvelgiant į tai, kas ginčijamo sprendimo 3 priede pasakyta apie „Italijos klubo“ susitikimus, pažymėtina, kad 1997 m. balandžio 15 d., dalyvaujant SLM atstovui, buvo tariamasi, be kita ko, dėl „žaliavų kainų ir pardavimo kainų Prancūzijoje, Ispanijoje ir Vokietijoje (Vokietijoje nuo 1997 m. rugsėjo mėn. iki 1998 m. sausio mėn.) nustatymo“. Taip pat, šįkart nedalyvaujant SLM atstovui, 1997 m. spalio 22 d. susitikimo dalyviai „keitėsi informacija apie kainas Vokietijoje, Belgijoje ir Nyderlanduose“, o 1999 m. lapkričio 29 d. susitikimo dalyviai „aptarė savo poreikius, Ispanijos rinką ir Ispanijoje bei Portugalijoje taikomas kainas“. Be to, per 2000 m. vasario 21 d. susitikimą, kuriame dalyvavo SLM atstovas, buvo tariamasi dėl „kainos Vokietijoje padidinimo 40 %“.

177 Tačiau net jeigu laikotarpiu nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2000 m. rugsėjo 10 d. retkarčiais buvo kalbama apie padėtį Vokietijoje ir Prancūzijoje, taip pat pažymėtina, kad vykdyti pardavimus šiose valstybėse SLM galėjo tik nuo 2000 m. rugpjūčio mėn., o atsižvelgiant į duomenis, kuriuos šiuo klausimu SLM perdavė Komisijai savo 2009 m. rugsėjo 9 d. atsakyme į prašymą pateikti informacijos, tokie pardavimai Vokietijoje buvo vykdomi tik 2000 m. o Prancūzijoje – 2001 m.

178 Šiomis aplinkybėmis, siekiant nustatyti baudos dydį atsižvelgiant į SLM padaryto pažeidimo sunkumą ir trukmę, dėl viso jos dalyvavimo kartelyje laikotarpio negalima atsižvelgti į valstybėse, kuriose SLM iš pradžių nevykdė veiklos, nes, be kita ko, neturėjo leidimo jose parduoti savo produktų, įvykdytų pardavimų vertę. Taigi į Vokietijoje ir Prancūzijoje SLM įvykdytų pardavimų vertę galima atsižvelgti tik nuo tada, kai šie pardavimai buvo pradėti vykdyti, t. y. 2000 m. Vokietijoje ir bet kuriuo atveju 2001 m. Prancūzijoje.

179 Darytina išvada, kad atsižvelgiant į nagrinėjamo pažeidimo, kurį sudaro kelios atskiros sudedamosios dalys, įskaitant „Italijos klubą“ ir „Europos klubą“, sudėtingumą ir siekiant atsižvelgti į SLM dalyvavimo darant pažeidimą, kuriuo ji kaltinama, aplinkybes, nėra objektyviai pateisinama remtis visais Europoje įvykdytais SLM pardavimais kaip atskaitos tašku tam, kad būtų nustatytas baudos dydis atsižvelgiant į SLM padaryto pažeidimo sunkumą ir trukmę.

180 To, kas išdėstyta, pasekmės nustatant baudos dydį bus įvertintos vėliau nagrinėjant tai, kaip Bendrasis Teismas naudojosi neribota jurisdikcija.

b) Dėl pardavimų vertės procentinės dalies, nustatytos atsižvelgiant į pažeidimo sunkumo laipsnį

Šalių argumentai

181 SLM ir *Ori Martin* teigia, kad Komisijos sprendimas nustatyti 19 % pardavimų vertės procentinę dalį, į kurią atsižvelgta siekiant įvertinti pažeidimo sunkumo laipsnį, nėra pakankamai motyvuotas ir pažeidžia proporcingumo, vienodo požiūrio ir bausmių individualizavimo principus. Pirma, šiuo atžvilgiu turėjo būti atsižvelgta į tai, kad SLM nedalyvavo europinės dimensijos kartelyje bent jau iki 2000 m. rugsėjo mėn. SLM nedalyvavo „Ciuricho klube“, „Ispanijos klube“, Pietų susitarime ar Šiaurės susitarime dėl Skandinavijos rinkos, taip pat per *Addtek* viešųjų pirkimų procedūras. Jos taip pat nėra tarp nuolatinių „Europos klubo“ narių ir ji niekada nevaidino kartelio koordinatorės vaidmens. 19 % dydis turėjo būti taikomas tik įmonėms kartelio iniciatorėms, aktyviai dalyvavusioms jį įgyvendinant. Antra, Komisija taip pat turėjo atsižvelgti į konkretų pažeidimo poveikį tam, kad įvertintų jo sunkumą. Trečia, be to, kad baudų, skirtų už pažeidimą, dydis yra gerokai didesnis už baudų, kurios anksčiau buvo skirtos už kartelius, dydį ir viršija šio sektoriaus apyvartą 2001 m., SLM bauda buvo tris su puse karto didesnė už *Redaelli*, kuri dalyvavo kartelyje nuo 1984 m. Europos ir Italijos lygmenimis, baudą; šešis kartus didesnė už *Emme*, kurios dalyvavimo kartelyje turinys ir trukmė yra panašūs į SLM dalyvavimo turinį ir trukmę, baudą; septynis kartus didesnė už CB ir keturis kartus didesnė už ITC baudas, nors šios bendrovės dalyvavo kartelyje aktyviau nei SLM. Taigi Bendrasis Teismas turi gerokai sumažinti baudą tam, kad būtų atsižvelgta į tikrą SLM vaidmenį darant pažeidimą ir į tai, jog jos dalyvavimas kartelyje neturėjo konkretaus poveikio rinkai ir tam, kad būtų užtikrintas vienodas požiūris į SLM ir kitas nubaustas įmones.

182 Komisija nesutinka su šiais argumentais.

Bendrojo Teismo vertinimas

183 Įvairiais pirma išdėstytais kaltinimais kritikuojamas pažeidimo sunkumo vertinimas, kurį Komisija atliko pagal 2006 m. gairėse nustatytą bendrą metodą.

184 Šiuo aspektu 2006 m. gairių 19–23 punktuose nustatyta:

„19) Bazinis baudos dydis priklausys nuo pardavimo vertės dalies, apskaičiuotos remiantis pažeidimo sunkumu, padaugintu iš pažeidimo metų skaičiaus.

20) Pažeidimo sunkumas bus nustatomas atskirai kiekvienu konkrečiu pažeidimo atveju, atsižvelgiant į visas su juo susijusias aplinkybes.

21) Paprastai nustatyta pardavimo vertės dalis, į kurią bus atsižvelgiama, sieks daugiausiai 30 %.

22) Siekdama nustatyti, ar pardavimo vertės dalis, į kurią turi būti atsižvelgiama tam tikru atveju, turėtų būti mažesnė, ar didesnė, Komisija atsižvelgs į keletą veiksnių, pavyzdžiui, pažeidimo pobūdį, visų susijusių šalių bendrą rinkos dalį, pažeidimo geografinį plotą, pažeidimo įgyvendinimą (arba neįgyvendinimą).

23) Horizontalūs kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo susitarimai, kurie paprastai būna slapti, dėl savo pobūdžio laikomi vienu iš didžiausių konkurencijos apribojimų. Laikantis konkurencijos politikos, už juos turėtų būti griežtai baudžiama. Taigi pardavimo vertės dalis, į kurią bus atsižvelgiama tokių pažeidimų atveju, paprastai bus didelė [viršutinėje skalės dalyje].“

185 Ginčijamo sprendimo 953 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė išvadą, kad skalėje, kuri gali siekti 30 %, SLM pardavimų vertės dalis, į kurią atsižvelgta siekiant įvertinti pažeidimo sunkumą, yra 19 %.

186 Remiantis tuo, kas išdėstyta ginčijamame sprendime, ši procentinė dalis buvo nustatyta atsižvelgiant į keturis veiksnius, kaip pavyzdžius pateiktus 2006 m. gairių 22 punkte.

187 Pirma, kiek tai susiję su pažeidimo pobūdžiu, Komisija pažymėjo, kad „visos įmonės, išskyrus *Fundia*, dalyvavo dalijantis rinką (kvotų nustatymas), pasiskirstant klientais ir horizontaliai nustatant kainą“ ir kad „šie susitarimai priskiriami prie didžiausių konkurencijos apribojimų, iškraipančių pagrindinius konkurencijos parametrus“ (ginčijamo sprendimo 939 konstatuojamoji dalis).

188 Antra, dėl įmonių, kurių atžvilgiu buvo galima nustatyti pažeidimą, bendros rinkos dalies Komisija padarė išvadą, kad ji „sudarė apie 80 %“ (ginčijamo sprendimo 946 konstatuojamoji dalis).

189 Trečia, kiek tai susiję su geografine pažeidimo apimtimi, Komisija pabrėžė, kad ji „kito bėgant laikui“, kad nuo „1984 m. iki 1995 m. ji apėmė Vokietiją, Prancūziją, Italiją, Nyderlandus, Belgiją, Liuksemburgą, Ispaniją ir Austriją“, o nuo „1996 m. iki 2002 m. pažeidimas apėmė tas pačias šalis ir dar Portugaliją, Daniją, Švediją, Suomiją ir Norvegiją“ (ginčijamo sprendimo 947 konstatuojamoji dalis).

190 Ketvirta, dėl pažeidimo įgyvendinimo Komisija pažymėjo, kad „pažeidimai buvo įgyvendinami, nors ir ne visada sėkmingai“ (ginčijamo sprendimo 950 konstatuojamoji dalis).

191 Atsižvelgiant į šias išvadas reikia nagrinėti ieškovių argumentus.

192 Pirma, SLM ir *Ori Martin* teigia, jog tam, kad nustatytų pardavimų vertės procentinę dalį, Komisija turėjo atsižvelgti į bet kokią SLM atsakomybę už pažeidimą, lygindama ją su kitų įmonių, kurios daug aktyviau ar ilgiau dalyvavo darant pažeidimą, atsakomybe. Taip ieškovės tvirtina, kad Komisija pakankamai neindividualizavo savo motyvų, kad būtų atsižvelgta į SLM dalyvavimo darant pažeidimą ypatybes.

193 Vis dėlto atsižvelgiant į 2006 m. gairėse nustatytą bendrą metodą pažymėtina, kad tokį sankcijos individualizavimą Komisija paprastai atlieka ne pirminiu bazinio baudos dydžio nustatymo etapu, bet vėlesniu šio dydžio koregavimo etapu ar net dar vėliau, jei tai būtina.

194 Konstatuotina, kad bazinio baudos dydžio nustatymo etapu įmonių, kurios vadovavo įvairiems vientiso pažeidimo aspektams ar juos organizavo, Komisija nevertino skirtingai nei įmonių, kurios su jais buvo tik susijusios. Taip pat Komisija nematė reikalo atskirti įmonių, kurios iš pradžių dalyvavo tik „Italijos klube“, nuo įmonių, kurios tuo pat metu dalyvavo „Italijos klube“ ir „Ciuricho klube“ arba „Europos klube“, nes, anot Komisijos, „Italijos klubo“ geografinė apimtis didele dalimi sutampa su paneuropinių susitarimų geografine apimtimi“ (ginčijamo sprendimo 949 konstatuojamoji dalis).

195 Nagrinėjamu atveju ieškovės neginčija nė vienos iš keturių išvadų, Komisijos padarytų siekiant pagrįsti jos sprendimą nustatyti 19 % pardavimų vertės dalį, į kurią atsižvelgta tam, kad būtų įvertintas pažeidimo sunkumo laipsnis. Visos šios išvados yra objektyviai pagrįstos atsižvelgiant į bylos dokumentus, kuriais šiuo atžvilgiu remiamasi ginčijamame sprendime, ir taikomos pažeidimui apskritai, o ne konkrečiai SLM.

196 Be to, kalbant apie pardavimų vertės procentinės dalies, į kurią atsižvelgta tam, kad būtų įvertintas pažeidimo sunkumo laipsnis, nustatymą, negalima teigti, kad Komisija neatsižvelgė į SLM nedalyvavimą „Ciuricho klube“ ar kitus pažeidimo aspektus, nes ši procentinė dalis buvo taikoma tik nuo SLM dalyvavimo darant pažeidimą pradžios ir tik SLM pardavimams, susijusiems su pažeidimu (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 159–180 punktus).

197 Taigi pirmąjį kaltinimą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

198 Antra, kalbant apie įtaką, kurią galėtų turėti argumentas, kad kartelis nedarė numatyto poveikio rinkai, reikia pažymėti, kad šioje byloje Komisija nurodė, jog, esant susitarimų ir suderintų veiksmų, kuriais siekiama apriboti konkurenciją, atsižvelgimas į konkretų jų poveikį rinkai yra perteklinis. Vis dėlto šiuo atveju Komisija pažymėjo, kad toks poveikis gali būti suponuojamas, nes buvo įrodyta, jog minėti susitarimai bent jau iš dalies buvo įgyvendinti (ginčijamo sprendimo 676–681 konstatuojamosios dalys).

199 Bet kuriuo atveju nustatydama pardavimų vertės procentinę dalį, į kurią atsižvelgta tam, kad būtų įvertintas pažeidimo sunkumo laipsnis, Komisija rėmėsi ne pažeidimo poveikiu rinkai, o tik tuo, kad jis buvo įgyvendintas.

200 Beje, reikia konstatuoti, kad šiuo atveju Komisijos nustatyta pardavimų vertės procentinė dalis yra apatinėje skalės (nuo 15 iki 30 %) dalyje, nors 2006 m. gairėse, nurodžiusi, kad toks kartelis, kaip nagrinėjamasis šiuo atveju, priskiriamas prie didžiausių konkurencijos apribojimų ir už jį turi būti griežtai baudžiama, Komisija pažymėjo, kad tokiu atveju pardavimų procentinė dalis, į kurią atsižvelgiama, paprastai bus viršutinėje skalės dalyje.

201 Tokiomis aplinkybėmis galima daryti išvadą, kad jei Komisija iš tiktųjų būtų konstatavusi konkretų poveikį, ji būtų nustačiusi didesnę procentinę dalį nei 19 %.

202 Taigi antrąjį kaltinimą reikia atmesti kaip netinkamą atsižvelgiant į sunkumo lygį, dėl kurio Komisija nusprendė šioje byloje, ir motyvus, kuriais buvo grindžiamas tas sprendimas.

203 Trečia, iš pradžių reikia atmesti kaltinimą, grindžiamą tuo, kad už pažeidimą skirtos baudos yra apskritai neproporcingos, atsižvelgiant į ankstesnę Komisijos praktiką arba Europos ĮPA sektoriaus vertę. Šio klausimo, susijusio su Komisijos konkurencijos politika baudžiant už kartelinius susitarimus, neapima ginčijamo sprendimo teisminė kontrolė. Nagrinėjamu atveju nėra reikalo spręsti dėl Komisijos bėgant laikui skirtų baudų bendro dydžio ar numatyti sankcijų, skirtų už ĮPA kartelinius susitarimus, bendro dydžio absoliučios vertės.

204 Taip pat, kalbant apie kaltinimą, grindžiamą nurodytais skirtumais tarp SLM ir vienos ar kitos ginčijamu sprendimu nubaustos įmonės, reikia pažymėti, kad šiame etape teisminė kontrolė susijusi su vertinimu, kurį Komisija atliko ginčijamame sprendime nustatydama 19 % pardavimų vertės dalį, į kurią atsižvelgta tam, kad būtų įvertintas pažeidimo sunkumo lygis. Šis vertinimas buvo atliktas ne atsižvelgiant į galutinį rezultatą, t. y. baudos dydį, skirtą *in fine*, galimai jį pakoregavus tam, kad būtų atsižvelgta į tam tikras aplinkybes, bet ankstesniu etapu, kai buvo nustatoma pardavimų vertės procentinė dalis, į kurią turi būti atsižvelgta nustatant bazinį baudos dydį. Taigi galutinis baudos dydis priklauso nuo kiekvienai iš šių įmonių būdingų veiksnių, pavyzdžiui, bendradarbiavimo pagal Pranešimą dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo arba teisės aktuose nustatytos maksimalios 10 % visos apyvartos ribos. Nagrinėjamu atveju, nesant argumentų, leidžiančių daryti išvadą, kad *Redaelli*, CB ar ITC padėtis yra panaši į SLM padėtį dėl visų veiksnių, į kuriuos Komisija atsižvelgė vertindama šių įmonių padėtį, šis kaltinimas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

205 Galiausiai, kalbant apie kaltinimą dėl motyvų nepakankamumo, reikia pažymėti, kad Komisijos sprendime teisiniu požiūriu yra pakankamai išdėstyti elementai, į kuriuos atsižvelgta nustatant SLM pardavimų vertės procentinę dalį, į kurią atsižvelgta tam, kad būtų įvertintas pažeidimo sunkumas (ginčijamo sprendimo 936–953 konstatuojamosios dalys).

206 Be to, SESV 296 straipsnio negalima aiškinti taip, kad juo Komisija įpareigojama savo sprendimuose paaiškinti priežastis, dėl kurių ji, kiek tai susiję su baudos dydžio apskaičiavimu, nepasirinko požiūrių, alternatyvių tam, kurio iš tikrųjų laikomasi ginčijamame sprendime (šiuo klausimu žr. 2010 m. gegužės 19 d. Sprendimo *IMI ir kt. / Komisija*, T-18/05, Rink., EU:T:2010:202, 153 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

207 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad reikia atmesti ieškovių kaltinimus, susijusius su pardavimų vertės procentine dalimi, nustatyta atsižvelgiant į pažeidimo sunkumo laipsnį.

c) Dėl SLM dalyvavimo kartelyje trukmės

Šalių argumentai

208 SLM prašo panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jame pripažinta, kad ji dalyvavo „Italijos klube“ nuo 1997 m. vasario mėn., o ne nuo 1999 m. pabaigos. Konkrečiai kalbant, Komisija neatsižvelgė į kelias esmines aplinkybes, paneigiančias SLM dalyvavimo „Italijos klube“ pradžios datą. Pirma, nė vienas SLM atstovas nedalyvavo 1997 m. vasario 10 d. susitikime. Antra, per kitą 1997 m. kovo 4 d. susitikimą buvo pranešta, kad SLM dar nenusprendė prisijungti prie „Italijos klubo“, be to *Redaelli* paskelbė, kad SLM neprisijungė prie susitarimo dėl Italijos rinkos pasidalijimo. Trečia, per 1998 m. balandžio mėn. vykusį susitikimą buvo pažymėta, kad SLM, kuri vėl nedalyvavo, laikėsi agresyvios politikos. Ketvirta, iš 2003 m. kovo 20 d. *Redaelli* prašymo atleisti nuo baudos arba ją sumažinti matyti, kad SLM pradėjo dalyvauti susitikimuose tik 1999 m. pabaigoje, ir tai patvirtino *Tréfileurope*. Penkta, vienintelės surastos sąskaitos faktūros dėl SLM, išrašytos už tikrinimus atsakingo asmens, yra susijusios su tikrinimais nuo 2000 m. kovo mėn., o ne su ankstesniu laikotarpiu.

209 Komisija nesutinka su šiais argumentais. Ji primena vientiso pažeidimo, kuris buvo daromas nuo „Ciuricho klubo“ sukūrimo 1984 m. ir kurį darant SLM dalyvavo nuo 1997 m. vasario 10 d. prisijungusi prie jau įgyvendinamo plano, sąvoką ir turinį. Kiek tai susiję su 1997 m. vasario 10 d. susitikimu, tai yra pirmasis tiesioginis SLM dalyvavimas kartelyje, kaip matyti iš kvotų paskirstymo ir informacijos, kurią suteikė SLM atstovas, perdavimo.

Bendrojo Teismo vertinimas

210 SLM neginčija savo dalyvavimo „Italijos klube“ nuo 1999 m. pabaigos. Ji tai pripažino netrukus po to, kai Komisija atliko patikrinimus 2002 m. rugsėjo mėn. Bendrajame Teisme SLM taip pat neginčija, kad dalyvavo paskutiniame „Europos klubo“ etape, t. y. tuomet, kai į jį buvo integruojamas „Italijos klubas“, nuo 2000 m. rugsėjo mėn. iki 2002 m. rugsėjo 19 d.

211 Kita vertus SLM ginčija savo dalyvavimą „Italijos klube“ laikotarpiu nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 1999 m. pabaigos. Ji teigia, kad jos dalyvavimas kartelyje negali būti konstatuotas dėl šio laikotarpio.

212 Kaip jau buvo nurodyta, iš Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalies matyti, kad siekiant nustatyti baudos dydį reikia atsižvelgti ne tik į pažeidimo sunkumą, bet ir į jo trukmę.

213 Šiuo klausimu 2006 m. gairių 24 punkte Komisija nurodė, kad, „siekiant visiškai atsižvelgti į kiekvienos įmonės dalyvavimo pažeidime trukmę, pagal pardavimo vertę nustatyta suma <...> bus padauginta iš dalyvavimo pažeidime metų skaičiaus“. Tame pačiame punkte Komisija pažymėjo, kad „trumpesnis nei šešių mėnesių laikotarpis bus laikomas puse metų; ilgesnis už šešis mėnesius, bet trumpesnis už metus laikotarpis bus laikomas metais“.

214 Vis dėlto, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 956 konstatuojamojoje dalyje, nagrinėjamu atveju Komisija nusprendė atsižvelgti į tikrą dalyvavimo darant pažeidimą trukmę, išreikštą metais ir pilnais mėnesiais, suapvalindama iki mažesnio skaičiaus, užuot suapvalinusi laikotarpius taip, kaip siūloma gairėse.

215 Be to, kaip matyti iš teismo praktikos, Komisija turi įrodyti ne tik kartelio buvimą, bet ir jo trukmę. Konkrečiai kalbant, siekdama įrodyti SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą Komisija turi konstatuoti pažeidimus ir pateikti įrodymų, kurie pakankamai patvirtintų pažeidimą sudarančias aplinkybes (žr. 2013 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Trelleborg Industrie ir Trelleborg / Komisija*, T-147/09 ir T-148/09, Rink., EU:T:2013:259, 50 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

216 Kilus abejonių, teismas jas turėtų spręsti įmonės, kuriai skirtas pažeidimą konstatuojantis sprendimas, naudai. Taigi teismas negali pripažinti, kad Komisija pateikė pakankamai nagrinėjamo pažeidimo buvimo įrodymų, jei šiuo klausimu dar turi abejonių, ypač kai nagrinėjamas ieškinys dėl sprendimo, kuriuo skirta bauda, panaikinimo arba pakeitimo. Pastaruoju atveju reikia atsižvelgti į nekaltumo prezumpcijos principą, kuris yra viena iš Sąjungos teisės sistemos saugomų ir Pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų pagrindinių teisių. Atsižvelgiant į nagrinėjamų pažeidimų pobūdį, su jais susijusių sankcijų pobūdį ir griežtumo laipsnį, nekaltumo prezumpcijos principas taikomas ir procedūroms dėl įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimų, per kurias gali būti skirtos vienkartinės arba periodinės baudos. Taigi Komisija turi pateikti tikslių ir nuoseklių įrodymų, patvirtinančių, kad pažeidimas tikrai buvo padarytas (žr. 215 punkte minėto Sprendimo *Trelleborg Industrie ir Trelleborg / Komisija*, EU:T:2013:259, 50 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

217 Vis dėlto ne kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas būtinai turi atitikti šiuos kriterijus dėl kiekvieno pažeidimo elemento. Pakanka, kad šį reikalavimą atitiktų bendrai vertinama įrodymų, kuriais remiasi institucija, visuma (žr. 215 punkte minėto Sprendimo *Trelleborg Industrie ir Trelleborg / Komisija*, EU:T:2013:259, 51 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

218 Įprasta, kad antikonkurencinius veiksmus ir susitarimus apimanti veikla vykdoma paslapčia, susitikimai vyksta slaptai ir parengiama kuo mažiau su tuo susijusių dokumentų. Iš to matyti, kad jei Komisija ir randa aiškių ūkio subjektų neteisėtų ryšių įrodymų, kaip antai susitikimų protokolų, šie įrodymai paprastai būna fragmentiški ir pavieniai, todėl tam tikras aplinkybes dažnai prireikia patvirtinti naudojant dedukcijos metodą. Taigi daugeliu atvejų antikonkurencinių veiksmų ar susitarimo buvimą reikia nustatyti remiantis tam tikrais sutapimais ir požymiais, kurie, vertinami kartu, ir, nesant kito tinkamo paaiškinimo, gali būti konkurencijos taisyklių pažeidimo įrodymas (žr. 215 punkte minėto Sprendimo *Trelleborg Industrie ir Trelleborg / Komisija*, EU:T:2013:259, 52 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

219 Galiausiai pagal teismo praktiką, nesant pažeidimo trukmę tiesiogiai pagrindžiančių įrodymų, Komisija turi remtis bent faktinių aplinkybių, pakankamai artimų laiko atžvilgiu, įrodymais, dėl kurių būtų galima pagrįstai manyti, kad pažeidimas nepertraukiamai tęsėsi nuo vienos konkrečios datos iki kitos (žr. 215 punkte minėto Sprendimo *Trelleborg Industrie ir Trelleborg / Komisija*, EU:T:2013:259, 53 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

220 Nagrinėjamu atveju Komisija padarė išvadą, kad SLM dalyvavo darant pažeidimą nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. (ginčijamo sprendimo 1 straipsnis ir 862 bei 899 konstatuojamosios dalys, t. p. šio sprendimo 127–131 punktai).

221 Anot Komisijos, SLM dalyvavimo kartelyje aplinkybės buvo tokios:

— SLM dalyvavo „Italijos klube“ nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. (ginčijamo sprendimo 866 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 127, 128 ir 130 punktai),

— SLM bent jau nuo 1999 m. lapkričio 29 d. žinojo arba turėjo žinoti, kad dalyvaudama „Italijos klube“ ji dalyvauja didesnio masto įvairius lygmenis apimančioje sistemoje, kurios tikslas buvo stabilizuoti ĮPA rinką paneuropiniu lygmeniu tam, kad būtų išvengta kainų sumažėjimo (ginčijamo sprendimo 649 ir 650 konstatuojamosios dalys ir šio sprendimo 129 punktas), nes šios žinios susijusios su įvairias vieno tęstinio pažeidimo aspektais, įskaitant skandinaviškąjį aspektą, dėl kurio buvo tariamasi per 1999 m. lapkričio 29 d. susitikimą,

— SLM turi būti pripažinta atsakinga už dalyvavimą „Europos klube“ nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. (ginčijamo sprendimo 865 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 131 punktas).

– Dėl įrodymų dėl laikotarpio iki 1997 m. vasario 10 d. susitikimo

222 Net prieš pateikdama nuorodą į 1997 m. vasario 10 d. susitikimą Komisija ginčijamame sprendime pažymėjo turinti daug įrodymų, leidžiančių daryti išvadą, kad SLM žinojo apie „Italijos klubo“ egzistavimą (ginčijamo sprendimo 474 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 128 punktas).

223 Vis dėlto nė vienas Komisijos šiuo aspektu nurodytas įrodymas atskirai ar netgi vertinamas kartu su kitais įrodymais neįtikina.

224 Pirmas įrodymas, Komisijos minimas ginčijamo sprendimo 474 konstatuojamojoje dalyje, susijęs su dviem nuorodomis, esančiomis dokumente, kuriame pateikti ranka rašyti ITC užrašai, susiję su 1995 m. gruodžio 18 d. „Italijos klubo“ susitikimu, kuriame *Redaelli*, CB, *Itas* ir ITC nustatė kainas, nuo 1996 m. taikytinas kiekvienam ketvirčiui. Šiame dokumente, kaip jį aiškina Komisija, nurodyta, kad apie šias naujas kainas turi būti informuotos trečiosios įmonės. Tai – „užsieniečiai / *Trame*/SLM“ arba „[*Tréfileurope*, *Trame* ir DWK]/SLM atstovai“ (ginčijamo sprendimo 429 konstatuojamoji dalis). Nors šis dokumentas gali padėti nustatyti keturių pagrindinių „Italijos klubo“ narių (*Redaelli*, CB, *Itas* ir ITC) ketinimą išplėsti jų susitarimo taikymo sritį, reikia kitų įrodymų norint nustatyti, kad šis ketinimas iš tikrųjų buvo įgyvendintas, taigi – bent jau kad SLM žinojo apie *Redaelli*, *Itas*, CB ir ITC nustatytas naujas kainas. Šiuo atveju tokių įrodymų nėra.

225 Antras įrodymas, kuriuo remiasi Komisija, susijęs su lentelėmis, kuriose nurodytas tonų paskyrimas kiekvienam klientui ir pagrindiniai tiekėjai Italijos rinkoje 1997 m. ir kurios buvo išdalytos per 1996 m. gruodžio 17 d. „Italijos klubo“ susitikimą. Kaip Komisija pažymėjo ginčijamo sprendimo 417 konstatuojamojoje dalyje, „įmonės *Austria Draht*, *Trame*, SLM ir DWK taip pat buvo paminėtos *Excel* lentelėse, tačiau stulpeliai, kuriuose turėjo būti nurodyta jų klientų tapatybė ir leidžiami pardavimai, buvo palikti tušti“. Ginčijamo sprendimo 474 konstatuojamojoje dalyje Komisija taip pat pažymėjo, kad „nors su SLM susiję stulpeliai liko neužpildyti, šios įmonės paminėjimas lentelėje yra požymis, kad šalys turėjo tartis ar bent jau ketino tai daryti“. Tokiu atveju, nesant įrodymu, leidžiančių nustatyti, kad SLM iš tikrųjų buvo susijusi su diskusijomis dėl jos, minėto dokumento negalima aiškinti, kad buvo būtent taip.

226 Trečias įrodymas, Komisijos paminėtas ginčijamo sprendimo 474 konstatuojamojoje dalyje, susijęs su nuorodomis į SLM atvejį, pateiktomis ranka rašytuose ITC užrašuose dėl 1997 m. sausio 17 d. (iš tiesų – 19 d.) ir 27 d. „Italijos klubo“ susitikimų. Tokios nuorodos negali įrodyti, kad SLM žinojo apie „Italijos klubą“ netgi prieš pradėdama jame dalyvauti. Vien to, kad kartelio dalyviai konkuruojančią įmonę paminėjo užrašuose ar per susitikimą, negali pakakti, kad ši įmonė būtų laikoma kartelio dalyve. Be to, nagrinėjamu atveju sunku suprasti, ką norima pasakyti nuorodomis į SLM. Kalbant apie užrašus, susijusius su 1997 m. sausio 19 d. susitikimu (ITC pripažįsta, kad dalies jų neįmanoma įskaityti), atrodo, kad „SLM/*Trame*“ buvo paminėta siekiant nurodyti kliento tiekėjų tapatybę, tačiau iš karto prie šios nuorodos yra padėtas klaustukas. Kalbant apie užrašus, susijusius su 1997 m. sausio 27 d. susitikimu, pažymėtina, kad buvo pateikta ne viena nuoroda į SLM, tačiau ne visos jos suprantamos. Atrodo, jog aiškiausia yra tai, kad SLM klientui pasiūlė „920“ ir kad kitą pasiūlymą pateikė *Trame*. Vis dėlto šiuo klausimu reikia pažymėti, kad kituose ranka rašytuose ITC užrašuose, susijusiuose su 1997 m. sausio mėn. (juose taip pat pateikiama minėta „920“ nuoroda), galima perskaityti, kad klientas San Michele nurodė, jog „SLM jam pateikė rašytinį pasiūlymą – 940“. Šis paminėjimas leidžia paaiškinti SLM pastabose esantį teiginį, kad tarpininkaujant bendriems klientams jos konkurentai galėjo gauti daug informacijos apie SLM parduotus kiekius ir taikomas kainas. Be to, pažymėtina, kad pasiūlyta kaina, atrodo, yra mažesnė už kainą, kurios pageidavo „Italijos klubo“ nariai (per 1995 m. gruodžio 18 d. susitikimą numatomos kainos buvo nuo 1 300 iki 1 400, 1997 m. sausio 27 d. ranka rašytuose ITC užrašuose kalbama apie *Redaelli* pasiūlymus – 1 090).

227 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad įvairūs įrodymai dėl laikotarpio iki 1997 m. vasario 10 d. susitikimo, kuriais remiamasi ginčijamo sprendimo 474 konstatuojamojoje dalyje, neleidžia daryti išvados, kad „daug požymių rodo, [jog SLM] žinojo apie Italijos susitarimą nuo 1995 m. gruodžio 18 d.“. Bet kuriuo atveju Komisija nepripažino SLM atsakinga už laikotarpį iki 1997 m. vasario 10 d.

– Dėl įrodymų, susijusių su 1997 m. vasario 10 d. susitikimu

228 Nustatydama SLM dalyvavimo „Italijos klube“ pradžią Komisija laikėsi nuomonės, kad „pirmą kartą kvota, kaip įrodyta, SLM buvo paskirta per 1997 m. vasario 10 d. susitikimą“ (ginčijamo sprendimo 474 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 128 punktas).

229 Ginčijamo sprendimo 3 priedo skirsnyje, susijusiame su šiuo susitikimu, Komisija nurodė, kad jis vyko veikiausiai *Redaelli* patalpose, dalyvaujant *Redaelli*, CB, *Itas* ir ITC atstovams. SLM nėra paminėta kaip šio susitikimo dalyvė.

230 Be to, remiantis įrodymais, kuriuos Komisija nurodo minėtame skirsnyje, 1997 m. vasario 10 d. „Italijos klubo“ susitikimas buvo susijęs su šiais klausimais:

— „ITC. Ranka rašyti [A.] užrašai, susiję su susitikimu dėl keitimosi informacija apie pagrindinių klientų pirkimus ir taikomas kainas“ („nuorodos, susijusios su keitimusi informacija“),

— „Užrašai dėl kvotų paskyrimo tam tikriems klientams (kuriuos nurodė), pirma, SLM ir, antra, *Redaelli*, CB, *Tycsa*, ITC/[A.]“ ir tai, kad „šią informaciją pateikė CB ([C.]) ir *Itas* ([Am.]), kurios duomenis apie SLM gavo iš [Ch.], kuris yra SLM atstovas“ („nuorodos, susijusios su kvotų paskyrimu“),

— „Taip pat nuoroda į [asmenį, atsakingą už kontrolę]: [Pr.]: Nr. 1 *Redaelli* Nr. 2 *Tréfileurope* Nr. 3 *Itas* Nr. 4 CB Nr. 5 *Italcables*“ (nuorodos, susijusios su už kontrolę atsakingu asmeniu“),

— „Be to, nuoroda į tai, kad *Trame* <…> parduoda 930 tonų užsienyje <…>“ (ši nuoroda neturi įtakos šiai bylai),

— „[A. (ITC)] taip pat nurodė [K. (*Tréfileurope*)], [T. (DWK)], [Ch. (SLM)], [C. (CB)] ir [Pr.] telefono numerius. Kitas susitikimas 1997 m. vasario 17 d.“ („nuoroda į SLM atstovo telefono numerį“).

231 Ši informacija gauta iš, pirma, dokumento, kuriame pateikti ranka rašyti ITC užrašai, susiję su šiuo atveju nagrinėjamu susitikimu, ir, antra, 2002 m. rugsėjo 21 d. ITC prašymo atleisti nuo baudos arba ją sumažinti. Taigi Komisija šiuo klausimu turi tik vieną informacijos šaltinį – ITC, kaip ji nurodė atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą, pateiktą sprendžiant dėl proceso organizavimo priemonių.

232 Taigi ginčijamame sprendime Komisijos pateiktas teiginys, kad „[SLM] dalyvavimas „Italijos klube“ nuo 1997 m. vasario 10 d. vis dėlto yra aiškiai nustatytas remiantis rašytiniais įrodymais ir keliais pareiškimais, pateiktais ITC, *Tréfileurope* ir CB prašymuose atleisti nuo baudos arba ją sumažinti“ (ginčijamo sprendimo 863 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 130 punktas), gali atrodyti klaidinantis, nes tokia išvada darytina remiantis tik ITC prašymu atleisti nuo baudos ar ją sumažinti. Iš tiktųjų *Tréfileurope* ir CB prašymuose atleisti nuo baudos arba ją sumažinti pateikti pareiškimai dėl SLM nebuvo susiję su jos dalyvavimo „Italijos klube“ pradžios data – juose buvo tik pažymėta, kad ši bendrovė dalyvavo „Italijos klube“. Be to, iš *Redaelli* ir *Tréfileurope* prašymų atleisti nuo baudos arba ją sumažinti matyti, kad „Italijos klubo“ laikotarpį galima suskirstyti į dvi dalis: pirmoji, kai šis klubas apėmė tik branduolį, kurį sudarė *Redaelli*, CB, *Itas* ir ITC, taip pat *Tréfileurope*, ir antroji, kai prie šių įmonių prisijungė kitos įmonės, įskaitant SLM.

233 Be to, ginčijamo sprendimo 474 konstatuojamojoje dalyje Komisijos pateiktas įrodymų, kuriais ji remiasi dėl 1997 m. vasario 10 d. „Italijos klubo“ susitikimo, aiškinimas neišsklaido teismui kylančių abejonių.

234 Pirma, kalbant apie nuorodų, susijusių su kvotų paskyrimu, turinį, reikia pažymėti, kad Komisijos vartojamas žodžių junginys „kvotų paskyrimas“ yra neaiškus, nes sunku suprasti, ar kiekiai, paminėti ranka rašytuose ITC užrašuose, kiek tai susiję su SLM ir kitais tiekėjais, reiškia jau pristatytus, ar turimus pristatyti kiekius. ITC prašyme atleisti nuo baudos arba ją sumažinti šiuo klausimu pažymėta, kad tai buvo SLM atlikti tiekimai.

235 Nagrinėjamu atveju negalima atmesti to, kad *Redaelli*, CB, *Itas* ir ITC atstovai, diskutuodami per 1997 m. vasario 10 d. susitikimą, siekė ne užtikrinti SLM, kuri nedalyvavo susitikime, pardavimus, bet veikiau identifikuoti SLM klientus ir įvertinti jos, kaip šių klientų tiekėjos, santykinę svarbą, palyginti su „Italijos klubo“ narių svarba. Beje, tokia prielaida leistų paaiškinti, kodėl kvotų paskyrimo nuorodos padalytos į du stulpelius, kurių vienas skirtas SLM, o kitas – *Redaelli*, CB, *Tycsa* ir ITC.

236 Antra, dėl kvotų paskyrimo nuorodose pateiktos informacijos apie SLM kilmės pažymėtina, kad iš ginčijamo sprendimo 474 konstatuojamosios dalies matyti, jog „ITC užrašuose aiškiai pažymėta, kad CB ir ITC iš [SLM atstovo] buvo gavusios informacijos apie pardavimus, susijusios su SLM“. Tačiau skaitant ITC užrašus, kurie veikiausiai buvo surašyti faktinių aplinkybių laikotarpiu, ši informacija neatrodo tokia akivaizdi. Galima konstatuoti tik tai, kad šie užrašai prasideda „SLM“ paminėjimu nurodant ir vieno jos atstovo pavardę didžiosiomis raidėmis, tik paskui pateikiamos nuorodos, susijusios su kvotų paskyrimu. Būtent prašyme atleisti nuo baudos arba ją sumažinti ITC nurodė, kad informaciją apie SLM pateikė CB ir *Itas* atstovai, kurie teigė ją gavę iš minėto SLM atstovo.

237 Taigi SLM kaltinama netiesiogiai, nes tai daroma remiantis tuo, ką ITC atstovui nurodė CB ir *Itas* atstovai. Tam, kad nustatytų šio kaltinimo pagrįstumą, Komisija galėjo su CB ir *Itas* išsiaiškinti, ar tai, ką ITC nurodė praėjus daugiau kaip penkeriems metams po faktinių aplinkybių laikotarpio, atitinka šio susitikimo turinį. Komisijos šiuo atveju turimų įrodymų nepakanka paneigti SLM teiginio tikėtinumo, o ši bendrovė ginčija tai, kad ta informacija yra kilusi iš jos, ir tvirtina, kad ją lengvai buvo galima gauti iš klientų ar konkurentų (kaip kitu atveju buvo konstatuota šio sprendimo 226 punkte).

238 Trečia, atsižvelgiant į kitą informaciją, užfiksuotą ranka rašytuose ITC užrašuose, taip pat darytina išvada, kad gali būti nenuoseklu paskirti kvotas SLM, kartu (kaip tai padaryta dėl *Redaelli*, *Tréfileurope*, CB, *Itas* ir ITC) neužtikrinant, jog jas tikrins už kontrolę atsakingas asmuo. Be to, nors SLM atstovo telefono numerio nurodymas reiškia, kad su juo galėjo būti susisiekta po susitikimo, tai neįrodyta, o šią nuorodą galima paaiškinti ir galimu „Italijos klubo“ narių noru ateityje prijungti SLM, nors šie nariai galėjo geriau įvertinti šios tiekėjos vaidmenį Italijos rinkoje.

239 Galiausiai bet kuriuo atveju taip pat reikia pažymėti, kad, kaip ir dėl įrodymų iki 1997 m. vasario 10 d. susitikimo, Komisija negali pateikti jokių įrodymų, kurie leistų teisės požiūriu pakankamai nustatyti, jog SLM žinojo apie dalyvavimą „Italijos klube“, turint omenyje jo narių diskusijas apie jos padėtį.

240 Remiantis tuo, kas išdėstyta, matyti, kad, nesant jokių įrodymų, patvirtinančių jo turinį, su 1997 m. vasario 10 d. susitikimu susijusių įrodymų nepakanka konstatuoti, kad SLM pradėjo dalyvauti „Italijos klube“ būtent nuo šios datos.

– Dėl įrodymų po 1997 m. vasario 10 d. susitikimo

241 Komisija taip pat kalba apie įrodymus po 1997 m. vasario 10 d. susitikimo, siekdama pagrįsti savo vertinimą, susijusį su SLM dalyvavimo „Italijos klube“ pradžios data ir trukme (ginčijamo sprendimo 474 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 128 punktas).

242 Konkrečiai kalbant, ginčijamame sprendime Komisija atmetė įvairius argumentus, kuriais SLM vėl remiasi Bendrajame Teisme. Tai yra teiginys, kad SLM dar turi abejonių, apie kurias ITC kalba savo prašyme atleisti nuo baudos arba ją sumažinti, kiek tai susiję su ranka rašytais užrašais apie 1997 m. kovo 4 d. „Italijos klubo“ susitikimą, argumentu, kad iki 2000 m. nebuvo sąskaitų faktūrų, kurias būtų parengęs už SLM tikrinimus atsakingas asmuo, ir *Redaelli* pareiškimo, padaryto jos 2003 m. kovo 20 d. prašyme atleisti nuo baudos arba ją sumažinti, turiniu (ginčijamo sprendimo 477 ir 478 konstatuojamosios dalys ir šio sprendimo 128 punktas).

243 Dėl ITC teiginių dėl ranka rašytų užrašų apie 1997 m. kovo 4 d. „Italijos klubo“ susitikimą, kuriame buvo atstovaujama *Redaelli*, CB, *Itas*, ITC, *Tréfileurope* ir asmeniui, kurį įdarbino už tikrinimus atsakingas asmuo, pažymėtina, kad ji nurodė, jog „per susitikimą gamintojai informuoti, kad <...> *Trame* ir DWK nori dalyvauti ir kad jos atvyks kitą kartą, o SLM dar turi abejonių“ (*Durante l'incontro i produttori vengono informati che <…> Trame ir DWK vogliono partecipare ed interverranno la prossima volta, mentre la SLM è ancora in dubbio*). Komisijos manymu, SLM abejonių negalima aiškinti kaip jos dalyvavimo „Italijos klube“ nutraukimo.

244 Vis dėlto toks aiškinimas negali tenkinti Bendrojo Teismo, nes Komisija šiuo etapu dar negali teisės požiūriu pakankamai nustatyti, kad SLM tuo metu dalyvavo „Italijos klube“. Atvirkščiai, iš minėto ITC teiginio galima suprasti, kad 1997 m. kovo mėn. SLM dar nebuvo išreiškusi savo sutikimo prisijungti prie „Italijos klubo“.

245 Tačiau SLM dalyvavimas „Italijos klube“ aiškiai matyti iš ataskaitos apie 1997 m. balandžio 15 d. susitikimą, kuriame dalyvavo SLM atstovas ir kuriame „diskutuota apie *Redaelli* pardavimus tam tikriems klientams, taip pat apie pasiūlymus, kuriuos klientams pateikė SLM ir CB, klientus ir pardavimo kvotas“, buvo „išsamiai peržiūrėti <…> SLM <…> pardavimai“ ir „diskutuota apie kvotų paskyrimą (nurodant konkrečią procentinę dalį) šioms įmonėms“ (ginčijamo sprendimo 3 priedas).

246 Be to, iš to, kas ginčijamame sprendime pasakyta apie 1997 m. rugsėjo 30 d. „Italijos klubo“ susitikimą, kuriame dalyvavo SLM atstovas, matyti, kad buvo remiamasi „pardavimo kvotų, minimalios kainos ir šių kvotų nustatymo kriterijų apibrėžtimi“. 1997 m. gruodžio 22 d. susitikimas (neteigiama, kad SLM jame dalyvavo) SLM atžvilgiu buvo susijęs su panašiomis aplinkybėmis kaip ir 1998 m. sausio 11 d., 1998 m. sausio 29 d., du 1998 m. vasario 1 d., 1998 m. kovo 5 d., 1998 m. balandžio 12 d., 1998 m. balandžio 19 d., 1998 m. birželio 21 d., 1998 m. rugsėjo 3 d., 1998 m. rugsėjo 27 d., 1998 m. lapkričio 15 d., 1998 m. lapkričio 29 d., 1998 m. gruodžio 14 d., 1999 m. sausio 20 d., 1999 m. vasario 6 d., 1999 m. vasario 24 d., 1999 m. kovo 11 d., 1999 m. kovo 30 d., 1999 m. gegužės 18 d., 1999 m. birželio 15 d., 1999 m. birželio 30 d., 1999 m. liepos 16 d., 1999 m. rugsėjo 7 d., 1999 m. spalio 5 d., 1999 m. spalio 19 d., 1999 m. lapkričio 29 d., 1999 m. gruodžio 4 d., 1999 m. gruodžio 14 d. ir 2000 m. sausio 18 d. susitikimai, kuriuose, kaip teigiama, SLM dalyvavo.

247 Kituose vėlesniuose susitikimuose, vykusiuose iki 2002 m. rugsėjo 16 d. susitikimo Milane (Italija), dalyvavo SLM atstovas ir juose buvo diskutuojama, be kita ko, apie kvotas ar kainas.

248 Šiomis aplinkybėmis tai, kad tiksliai neįvardytą 1998 m. dieną *Tréfileurope* turimoje lentelėje buvo nurodytas klientų paskyrimas 1998 m., paminint SLM, tačiau nepateikiant dėl jos informacijos, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 3 priedo, negali paneigti to, ką galima nustatyti remiantis visais minėtais įrodymais, t. y. kad Komisija Bendrajam Teismui pakankamai įrodė, jog nuo 1997 m. balandžio 15 d. SLM dalyvavo „Italijos klubo“ diskusijose, kurių tikslas buvo išskirtinai antikonkurencinis.

249 Taip pat to, kad už tikrinimus atsakingas asmuo iki 2000 m. nebuvo pateikęs sąskaitų faktūrų dėl SLM, kaip ir *Redaelli* prašyme atleisti nuo baudos arba ją sumažinti pateikto pareiškimo turinio, iš kurio matyti, kad SLM nedalyvavo „Italijos klube“ šio klubo veikimo pradžioje, nepakanka minėtai išvadai paneigti.

250 Be to, papildomai svarbu pažymėti, kaip teigia SLM, kad jos dalyvavimą „Europos klube“ Komisija konstatavo tik laikotarpiu nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. (ginčijamo sprendimo 865 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 131 punktas) ir kad Komisija nustatė, jog tik nuo 1999 m. lapkričio 29 d. SLM žinojo arba turėjo žinoti, kad dalyvaudama „Italijos klube“ ji priklauso įvairius lygmenis apimančiai didesnei sistemai, kurios tikslas stabilizuoti ĮPA rinką paneuropiniu lygmeniu, kad būtų išvengta kainų sumažėjimo (ginčijamo sprendimo 650 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 129 punktas). Tai yra aplinkybės, rodančios specifinę SLM dalyvavimo darant pažeidimą situaciją, kuri skiriasi nuo kitų įmonių, kurios, kaip antai *Redaelli* arba *Tréfileurope*, ilgiau dalyvavo įvairiose vientiso pažeidimo epizoduose ar į juos labiau įsitraukė, situacijos.

– Išvada

251 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad teisiniu požiūriu galima pakankamai nustatyti, jog SLM pradėjo dalyvauti „Italijos klube“ ne 1997 m. vasario 10 d., o tik nuo 1997 m. balandžio 15 d. ir šis dalyvavimas taip pat nustatytas iki 2002 m. rugsėjo mėn.

252 Todėl reikia panaikinti ginčijamą sprendimą šiuo aspektu ir atimti dviejų mėnesių laikotarpį (nuo 1997 m. vasario 10 d. iki balandžio 14 d.) iš SLM inkriminuoto pažeidimo trukmės. Šis laikotarpis neturi įtakos *Ori Martin* atžvilgiu konstatuotam laikotarpiui, nes atsakomybė už SLM padarytą pažeidimą jai priskirta tik nuo 1999 m. sausio 1 d.

253 Be to, dėl SLM svarbu priminti:

— Komisija konstatavo, kad ji dalyvavo „Europos klube“ tik laikotarpiu nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. (ginčijamo sprendimo 865 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 131 punktas),

— nuo 1999 m. lapkričio 29 d. ji žinojo ar turėjo žinoti, kad dalyvaudama „Italijos klube“ ji priklauso įvairius lygmenis apimančiai didesnei sistemai, kurios tikslas stabilizuoti ĮPA rinką paneuropiniu lygmeniu, kad būtų išvengta kainų sumažėjimo (ginčijamo sprendimo 650 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 129 punktas).

254 Į šias aplinkybes reikės atsižvelgti ir apskaičiuojant SLM skirtos baudos dydį, nes Komisija nedarė skirtumo tarp skirtingų SLM dalyvavimo kartelyje laikotarpių: tik „Italijos klube“ – nuo 1997 m. balandžio mėn. iki 1999 m. lapkričio pabaigos, vėliau paneuropiniu lygmeniu – nuo 1999 m. gruodžio mėn. iki 2002 m. rugsėjo mėn.

255 To, kas pasakyta, pasekmės nustatant baudos dydį bus įvertintos vėliau, Bendrajam Teismui įgyvendinant neribotą savo jurisdikciją.

d) Dėl papildomai nustatytos pardavimų vertės procentinės dalies

Šalių argumentai

256 SLM ir *Ori Martin* pateikia tokius pačius argumentus kaip išdėstytieji vertinant sunkumą, kiek tai susiję su 2006 m. gairių 25 punkte numatytos papildomos sumos nustatymu. Joks kriterijus neleidžia suprasti sprendimo padidinti baudos dydį 19 % SLM pardavimų vertės. Šis sprendimas kritikuotinas atsižvelgiant, be kita ko, į ribotą SLM vaidmenį. Paprastai sunkinančios aplinkybės, susijusios tik su atgrasomuoju poveikiu, konstatavimas yra netinkamas ir prilygsta antrai sankcijai už tą pačią veiką. Be to, identiškos procentinės dalies nustatymas visoms įmonėms, kurioms skirtas sprendimas, išskyrus *Fundia*, *Socitrel*, *Fapricela* ir *Proderac*, neatsižvelgiant į jų įsitraukimo lygį ir individualų vaidmenį, prieštarauja vienodo požiūrio principui.

257 Komisija nesutinka su šiais argumentais. Nagrinėjamu atveju ji tik pritaikė bazinį baudos dydį, atsižvelgdama į kartelio, už kurį turi būti nubausta, horizontalųjį pobūdį, taigi į jo konkretų sunkumą, kad ir koks būtų neteisėtai gautos naudos dydis. Dviguba sankcija nebuvo taikoma.

Bendrojo Teismo vertinimas

258 2006 m. gairių 25 punkte nustatyta:

„Be to, nepriklausomai nuo įmonės dalyvavimo pažeidime [darant pažeidimą] trukmės, Komisija prie bazinio baudos dydžio pridės sumą, lygią 15 %–25 % pardavimo vertės <...>, siekdama atgrasyti įmones net nuo horizontalių kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo susitarimų. Komisija taip pat gali taikyti tokią pridėtinę sumą kitų pažeidimų atveju. Nustatydama pardavimo vertės dalį, į kurią reikia atsižvelgti konkrečiu atveju, Komisija įvertins keletą veiksnių, ypač tuos, kurie buvo minėti [2006 m. gairių] 22 punkte.“

259 Nagrinėjamu atveju iš ginčijamo sprendimo matyti, kad priminusi 957 konstatuojamojoje dalyje minėtos nuostatos turinį Komisija 962 konstatuojamojoje dalyje nurodė, jog „atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, o konkrečiai į 19.1.3 skirsnyje [susijusiame su sunkumu] aptartus veiksnius, darytina išvada, kad reikia nustatyti 16 % pardavimų vertės papildomą sumą *Fundia*, 18 % – *Socitrel*, *Fapricela* ir *Proderac* ir 19 % – visoms kitoms įmonėms [įskaitant SLM]“.

260 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad pažeidimas, kurį darant dalyvavo SLM, buvo padarytas sudarant horizontalius susitarimus dėl kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo ir gamybos apribojimo, kurie daro didžiausią žalą konkurencijai Sąjungoje. Esant tokioms aplinkybėms, Komisija pažymėjo, kad siekdama atgrasyti įmones nuo tokių neteisėtų veiksmų ji į bazinį dydį įtrauks 15 %–25 % pardavimų vertės sumą, o šioje byloje ji tai padarė SLM nustatydama 19 % sumą.

261 Tokių iš anksto nurodytų motyvų negalima laikyti neteisingais ar jų prilyginti antrai sankcijai, nes juose tik pakartojami elementai, į kuriuos Komisija ketina atsižvelgti nustatydama baudos dydį. Šiuo atžvilgiu Komisija neperžengia ribų, nustatytų įmonėms taikomose konkurencijos taisyklėse, kurios apibrėžtos SESV 101 straipsnyje ir Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnyje, susijusiame su jų įgyvendinimu, kai nurodo, kad, jos manymu, nustatant bazinį baudos dydį reikia į baudą įtraukti specialią sumą, neatsižvelgiant į pažeidimo trukmę, tam, kad įmonės būtų atgrasytos nuo neteisėtos veiklos vykdymo.

262 Kaip ir pažeidimo sunkumo laipsnio vertinimo siekiant nustatyti bazinį baudos dydį atveju, elementai, į kuriuos Komisija atsižvelgia šiuo savo analizės etapu, susiję su pažeidimu apskritai. Tik vėliau Komisija gali patikslinti bazinį dydį, kad būtų atsižvelgta į galimas lengvinančias aplinkybes, įskaitant susijusiąją su tariamai ribotu ieškovių vaidmeniu.

263 Taigi SLM nepateikus įrodymų, galinčių paneigti Komisijos motyvus dėl pažeidimo pobūdžio, bendros atitinkamų įmonių rinkos dalies, geografinės aprėpties ir pažeidimo įgyvendinimo (tai yra įvairūs elementai, į kuriuos šiuo klausimu atsižvelgta ginčijamame sprendime), reikia konstatuoti, kad Komisijai negalima priekaištauti dėl to, kad ji manė, jog į bazinį baudos dydį reikia įtraukti specialią sumą, neatsižvelgiant į pažeidimo trukmę.

264 Be to, net jeigu Komisija nepateikia konkrečių motyvų dėl pardavimų vertės procentinės dalies, kuri naudota kaip papildoma suma, šiuo klausimu pakanka paprastos nuorodos į veiksnių, į kuriuos atsižvelgta vertinant sunkumą, analizę. Argumentai, susiję su procentinės dalies, į kurią atsižvelgta nustatant pardavimų vertę ir kuri skirta įvertinti pažeidimo sunkumui, motyvavimo nagrinėjimu, taip pat tinka vertinant motyvus, pateiktus siekiant pagrįsti procentinę dalį, į kurią atsižvelgta siekiant nustatyti papildomą sumą atgrasymo tikslu (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, Rink., EU:C:2013:513, 124 punktą).

265 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad ieškovių kaltinimai, susiję su tuo, kad nustatydama bazinį baudos dydį Komisija atsižvelgė į papildomą sumą pagal 2006 m. gaires, turi būti atmesti.

4. *Dėl elementų, į kuriuos turi būti atsižvelgta koreguojant bazinį baudos dydį*

266 Vertinant elementus, į kuriuos atsižvelgta koreguojant bazinį baudos dydį, reikia išnagrinėti tokius kaltinimus: pirma, argumentus, susijusius su lengvinančiomis aplinkybėmis, kuriais rėmėsi SLM ir *Ori Martin*, ir, antra, SLM argumentus, susijusius su atleidimu nuo baudos ar jos sumažinimu.

a) Dėl lengvinančių aplinkybių

Šalių argumentai

267 SLM ir *Ori Martin* teigia, kad Komisija suklydo, kai SLM atžvilgiu nepripažino lengvinančių aplinkybių pagal 2006 m. gairių 29 punktą. Šiuo klausimu SLM nurodo savo rinkos dalių Europoje ir Italijoje mažumą (atitinkamai 3 % ir 10 %), savo vėlyvą ir ribotą dalyvavimą darant pažeidimą ir tai, kad nemažą dalį faktinių aplinkybių, kuriomis buvo kaltinama, ji pripažino praėjus kelioms dienoms po patikrinimo. Kitos pažeidimo dalybės SLM esą visada laikė „autsaidere“ dėl jos agresyvios prekybos politikos. Be to, SLM nedalyvavo daugumoje slaptų susitarimų ir patyrė didelių nuostolių dėl savo elgesio ir dėl nuobaudų, kurias jai pritaikė įmonės, dalyvavusios darant pažeidimą nuo 1995 m. Savo ruožtu *Ori Martin* mano, kad Komisija neatsižvelgė į vėlyvą ir ribotą SLM dalyvavimą darant pažeidimą.

268 Komisija nesutinka su šiais argumentais.

Bendrojo Teismo vertinimas

269 2006 m. gairių 29 punkte nustatyta:

„Bazinis baudos dydis gali būti sumažintas, kai Komisija nustato, jog esama švelninančių aplinkybių, pavyzdžiui:

— kai susijusi įmonė pateikia įrodymų, kad nutraukė pažeidimą iškart po pirmojo Komisijos įsikišimo. Ši nuostata nebus taikoma slaptiems susitarimams ar veiksmams (ypač karteliniams),

— kai susijusi įmonė pateikia įrodymų, kad pažeidimas buvo padarytas dėl neatsargumo,

— kai susijusi įmonė pateikia įrodymų, kad jos dalyvavimas pažeidime [darant pažeidimą] buvo tikrai menkas, ir įrodo, kad per laikotarpį, per kurį buvo prisijungusi prie neteisėtų susitarimų, ji iš esmės tų susitarimų nevykdė, rinkoje veikdama pagal konkurencijos principus. Nebus laikoma švelninančia aplinkybe tai, kad įmonė dalyvavo pažeidime [darant pažeidimą] trumpiau negu kitos, [nes] į šią aplinkybę atsižvelgiama nustatant bazinį baudos dydį,

— kai susijusi įmonė veiksmingai bendradarbiauja su Komisija kitose nei pranešimo apie atleidimą nuo baudų taikymo srityse ir plačiau, nei reikalauja jos teisiniai įsipareigojimai bendradarbiauti,

— kai antikonkurencinis elgesys buvo leidžiamas ar skatinamas valdžios institucijų arba teisės aktų.“

270 Nagrinėjamu atveju SLM pateikia trijų tipų argumentus ir teigia, kad nustatydama baudos dydį Komisija turėjo atsižvelgti į vieną ar kelias lengvinančias aplinkybes. Tai, pirma, mažos jos turimos Europos ir Italijos rinkos dalys, antra, jos bendradarbiavimas su Komisija ir, trečia, šalutinis jos vaidmuo kartelyje, atsižvelgiant tiek į jos dalyvavimo trukmę, tiek į jo turinį. Pastarąjį argumentą pateikia ir *Ori Martin*.

271 Dėl argumento dėl mažų SLM rinkos dalių, kalbant apie įvairias Europos valstybes, su kuriomis susijęs pažeidimas (mažiau kaip 3 %), ir Italiją (mažiau kaip 10 %), reikia pažymėti, kad to, jog toks argumentas nėra aiškiai nurodytas kaip lengvinanti aplinkybė, į kurią gali būti atsižvelgta nustatant baudos dydį, nepakanka, kad būtų atmesta jo galima reikšmė. Taigi gairių 29 punkte tik kaip pavyzdžiai ir nesiekiant pateikti baigtinio sąrašo yra nurodytos tam tikros lengvinančios aplinkybes, į kurias galima atsižvelgti, kaip tai matyti iš jame vartojamo žodžio „pavyzdžiui“ (šiuo klausimu žr. 2011 m. spalio 25 d. Sprendimo *Aragonesas Industrias y Energía / Komisija*, T-348/08, Rink., EU:T:2011:621, 279 ir 280 punktus).

272 Vis dėlto nagrinėjamu atveju Komisijos negalima kaltinti tuo, kad neatsižvelgė į nedideles SLM turimas rinkos dalis tam, kad sumažintų baudos dydį dėl lengvinančių aplinkybių.

273 Metodologiniu požiūriu iš pradžių reikia pabrėžti, kad nustatydama baudos dydį Komisija atsižvelgė į santykinę SLM reikšmę ĮPA sektoriuje, nes skaičiuodama atskaitos tašku ji laikė šios įmonės pardavimų, susijusių su nagrinėjamu pažeidimu, vertę.

274 Be to, SLM nurodytos rinkos dalys nėra savaime nereikšmingos. Šios dalys taip pat turi būti sugretintos su visų pažeidimo dalyvių turimomis rinkos dalimis, kurios sudaro apie 80 % ĮPA pardavimų EEE, o Italija yra šalis, kurioje ĮPA suvartojama daugiausiai, taip pat su paklausos struktūra, kuri yra labai heterogeninė ir kurią sudaro labai mažai didelių klientų (ginčijamo sprendimo 98–102 konstatuojamosios dalys ir šio sprendimo 14–16 punktai).

275 Be to, konstatuotina, kad SLM nepateikia įrodymų, leidžiančių nustatyti, kodėl jos rinkos dalių Europoje ar Italijoje lygis savaime pateisina bazinio baudos dydžio sumažinimą dėl lengvinančių aplinkybių.

276 Nesant argumentų šiuo klausimu, Komisijai negalima priekaištauti dėl to, kad ji nekėlė klausimo, ar mažos SLM rinkos dalys galėjo pateisinti tai, kad nustatydama baudos dydį ji į jas specialiai atsižvelgtų kaip į lengvinančią aplinkybę.

277 Taigi argumentą, susijusį su būtinybe atsižvelgti į mažas SLM rinkos dalis kaip į lengvinančią aplinkybę, kurią Komisija turėjo konstatuoti pagal 2006 m. gairių 29 punktą, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

278 Dėl argumento dėl bendradarbiavimo su Komisija SLM primena, kad praėjus kelioms dienoms po patikrinimo ji pripažino savo dalyvavimą daugelyje veikų, kuriomis buvo kaltinama, ir Komisija to neginčija.

279 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip nurodyta ginčijamame sprendime, Komisija mano, jog faktinių aplinkybių neginčijimo savaime nepakanka, kad bauda būtų sumažinta dėl lengvinančių aplinkybių. Komisija šiuo atžvilgiu pažymėjo, kad ji nebėra saistoma ankstesnės savo praktikos šiuo klausimu, o galimybė sumažinti baudą dėl faktinių aplinkybių neginčijimo, kuri buvo numatyta jos Pranešime dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais (OL C 207, 1996, p. 4), vėliau buvo panaikinta (ginčijamo sprendimo 1009 konstatuojamoji dalis).

280 Konstatuotina, kad bet kuriuo atveju tai, jog SLM pripažino dalį faktinių aplinkybių, kuriomis ji buvo kaltinama, nepalengvino Komisijos darbo, kiek tai susiję su pažeidimo konstatavimu, nes ši dalis susijusi su laikotarpiu nuo 1999 m. iki 2002 m., dėl kurio Komisija jau turėjo ne vieną informacijos

šaltinį ir daug įrodymų, surinktų, be kita ko, atliekant 2002 m. rugsėjo mėn. patikrinimus. Taigi tai, kad SLM pripažino atitinkamas faktines aplinkybes, neturi įtakos pažeidimo konstatavimui jos ar kitų darant pažeidimą dalyvavusių įmonių atžvilgiu.

281 Taigi argumentas dėl būtinybės atsižvelgti į tai, kad SLM pripažino dalį faktinių aplinkybių, kuriomis buvo kaltinama, kaip į lengvinančią aplinkybę, kurią Komisija turėjo konstatuoti pagal 2006 m. gairių 29 punktą, turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

282 Šiuo klausimu iš bylos dokumentų matyti, kad įrodymai, kuriuos SLM Komisijai pateikė 2002 m. spalio 25 d. rašte ar vėliau atsakydama į pranešimą apie kaltinimus, neturėjo įtakos konstatuojant pažeidimą. Taigi informacija apie „Europos klubo“ plėtrą nuo 2000 m. rugsėjo mėn. iki 2002 m. rugsėjo mėn. iš esmės buvo gauta iš kitų šaltinių.

283 Kalbant apie argumentą, kad SLM vaidmuo darant pažeidimą buvo antraeilis tiek dėl jo trukmės, tiek dėl turinio, iš pradžių, kiek tai susiję su SLM dalyvavimo darant pažeidimą ribota trukme, reikia pažymėti, kad į šį elementą jau buvo atsižvelgta nustatant bazinį baudos dydį, kuriame įvertinta kiekvienos įmonės dalyvavimo darant pažeidimą trukmė.

284 2006 m. gairėse Komisija nurodė, kad „nebus laikoma švelninančia aplinkybe tai, kad įmonė dalyvavo pažeidime [darant pažeidimą] trumpiau negu kitos, [nes] į šią aplinkybę atsižvelgiama nustatant bazinį baudos dydį“.

285 Nors negalima atmesti, kad tam tikrais atvejais į didelį atitinkamų įmonių dalyvavimo trukmės skirtumą gali būti atsižvelgta kaip į lengvinančią aplinkybę, taip nėra nagrinėjamu atveju. Šioje byloje SLM dalyvavo „Italijos klube“ kelerius metus ir tai darė sąmoningai. Šis dalyvavimas yra pakankamai ilgas, kad būtų galima konstatuoti, jog Komisija neturėjo atsižvelgti į SLM dalyvavimo darant pažeidimą trukmę kaip į lengvinančią aplinkybę.

286 Kiek tai susiję su tariamai ribotu SLM dalyvavimo darant pažeidimą turiniu ir galima įtaka šiai įmonei skirtos baudos dydžiui, pažymėtina, kad šalys nesutaria dėl to, kokią reikšmę reikėtų suteikti šiuo atžvilgiu pateiktiems įrodymams.

287 Šiuo klausimu iš 2006 m. gairių 29 punkto matyti, jog tam, kad būtų konstatuota lengvinanti aplinkybė, Komisija atitinkamos įmonės prašo „pateikti įrodymų, kad jos dalyvavimas pažeidime [darant pažeidimą] buvo tikrai menkas, ir įrodyti, kad per laikotarpį, per kurį buvo prisijungusi prie neteisėtų susitarimų, ji iš esmės tų susitarimų nevykdė, rinkoje veikdama pagal konkurencijos principus“.

288 Anksčiau Komisija laikėsi nuomonės, kad įmonei, vaidinusiai „išimtinai pasyvų arba prisitaikėlišką vaidmenį darant pažeidimą“, bazinis baudos dydis gali būti sumažintas dėl lengvinančių aplinkybių (žr. 1998 m. gairių B.3 punktą).

289 SLM manymu, jos dalyvavimas kartelyje atitinka šiuos apibrėžimus. Nagrinėjamu atveju ji nurodo agresyvią savo prekybos politiką, jos elgesio lemtus nuostolius dėl jai skirtų nuobaudų, tai, kad kitos darant pažeidimą dalyvavusios įmonės bent jau iki 2000 m. nelaikė jos kartelio nare, ir tai, kad ji nedalyvavo daugumoje slaptų susitarimų.

290 Komisijos manymu, SLM dalyvavimas neatitinka minėtų apibrėžimų.

291 Ginčijamo sprendimo 990 konstatuojamojoje dalyje nagrinėdama argumentus, susijusius su „menku ir (arba) pasyviu vaidmeniu“, Komisija nurodė:

„SLM nuolat ir reguliariai dalyvavo kvotų nustatymo, klientų paskyrimo ir kainų nustatymo operacijose ir keitėsi jautria komercine informacija daugiau kaip šimte „Italijos klubo“ susitikimų 1997–2002 m. <…>. Be to, priešingai, nei teigia SLM, bendrovės ITC ir *Tréfileurope* ir CB patvirtina SLM dalyvavimą kartelyje <…>. Taigi SLM vaidmens negalima laikyti nei labai ribotu, nei išimtinai pasyviu ir menku.“

292 Įvairių Komisijos pateiktų įrodymų, būtent ginčijamo sprendimo 3 priede nurodytųjų dėl 1997 m. balandžio 15 d. susitikimo, kuris vyko dalyvaujant SLM atstovui ir kurio turinį perdavė ITC ir *Tréfileurope*, nagrinėjimas parodo, kad SLM buvo suvokiama kaip kartelio dalyvė gerokai iki 2000 m.

293 Be to, kaip matyti ir iš ginčijamo sprendimo, SLM dalyvavo daugelyje slaptų susirinkimų, o to pakanka, kad nebūtų konstatuota, jog jos dalyvavimą galima laikyti išimtinai pasyviu ir menku ar labai ribotu.

294 Maža to, ginčijamo sprendimo 1015–1022 konstatuojamosiose dalyse nagrinėdama argumentus, susijusius su „netaikymu / labai ribotu vaidmeniu“, Komisija pažymi, kad SLM, kaip ir kitos įmonės, teigė neįgyvendinusi slaptų susitarimų ar trukdžiusi karteliui, rinkoje elgdamasi pagal konkurencijos principus. Šiam teiginiui pagrįsti nurodyta, kad SLM pateikė įvairių sąskaitų faktūrų ir padidino savo apyvartą.

295 Atsakydama Komisija pažymi:

— „daugumą pateiktų įrodymų iš principo sudaro duomenys, kuriuos patvirtino tik juos pateikęs subjektas“ (ginčijamo sprendimo 1018 konstatuojamoji dalis),

— „bet kuriuo atveju tai, kad retkarčiais buvo sukčiaujama dėl nustatytų kainų ir (arba) paskirtų klientų, savaime neįrodo, jog šalis neįgyvendino slaptų susitarimų. Vidiniai konfliktai, varžymasis ir sukčiavimai yra būdingi visiems karteliams, ypač tuo atveju, kai jie ilgalaikiai <…>. Taigi tai, kad įmonė nesilaikė tam tikrų susitarimų, nereiškia, jog ji neįgyvendino jokių slaptų susitarimų, o rinkoje elgėsi tik pagal konkurencijos principus“ (ginčijamo sprendimo 1018 konstatuojamoji dalis), ir

— „slaptų susitarimų taikymą užtikrino kontrolės sistema <…> ir labai dažni kartelio konkurentų susitikimai, per kuriuos buvo reguliariai keičiamasi konfidencialia informacija, leidžiančia šalims palyginti savo apyvartas ir susitarti dėl kvotų, kainų ir klientų paskyrimo ir (arba) tokius susitarimus peržiūrėti. Nustatyta, kad <…> SLM <…>, kaip ir visos kitos šio sprendimo adresatės, reguliariai dalyvavo susitikimuose, per kuriuos buvo tariamasi dėl kainų, kvotų ir klientų, ir tai buvo kontroliuojama <…>. Be to, dėl <…> SLM <…> yra pateikta nuoroda į jų pardavimų kontrolę, kurią atliko išorinis auditorius <…>“ (ginčijamo sprendimo 1019 konstatuojamoji dalis).

296 Apibendrinant galima daryti išvadą, jog Komisija laikosi nuomonės, kad „aišku, jog nė viena šalis neįrodė, kad iš tikrųjų netaikė neteisėtų susitarimų, o rinkoje elgėsi pagal konkurencijos principus arba bent jau taip aiškiai ir reikšmingai pažeidė kartelio įgyvendinimo pareigas, kad sutrukdė paties kartelio veikimui“ ir kad „iš to matyti, jog, remiantis netaikymu ar labai ribotu vaidmeniu, negalima nustatyti jokios lengvinančios aplinkybės“ (1022 konstatuojamoji dalis).

297 Vis dėlto reikia pažymėti, jog nors iš bylos dokumentų matyti, kad SLM reguliariai dalyvavo slaptuose susitikimuose ir kad jai buvo taikomas kontrolės mechanizmas, svarbu ir tai, ar po šių susitikimų, nepaisant kontrolės mechanizmo, SLM, kaip ji teigia, rinkoje elgėsi pagal konkurencijos principus. Taigi Komisija neįtikina, kai atmeta SLM argumentus motyvuodama tuo, kad iš bylos dokumentų matyti, jog ji dalyvavo darant pažeidimą.

298 Be to, argumento, kad SLM pateikta informacija nebuvo „patvirtinta“, nepakanka, kad būtų atmesta visa jos vertė. Jei Komisija turėjo kokių nors abejonių dėl informacijos, kurią suteikė SLM pateiktos sąskaitos faktūros ar nurodytas apyvartos padidėjimas, autentiškumo ar teisingumo, ji galėjo paprašyti iš SLM papildomos informacijos arba atlikti savo tyrimą.

299 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad minėtų sąskaitų faktūrų ir šalių per posėdį šiuo klausimu pateiktų pastabų nagrinėjimas parodo, kad šių sąskaitų nebuvo labai daug ir jos susijusios tik su labai trumpu laikotarpiu, t. y. 2001 m. lapkričio mėn. pradžia. Taigi šiais dokumentais negalima reikšmingai remtis teigiant, kad laikotarpiu, per kurį SLM buvo prisijungusi prie neteisėtų susitarimų, ji iš tikrųjų jų netaikė, o rinkoje elgėsi pagal konkurencijos principus. Todėl nagrinėjamu atveju Komisija pagrįstai priminė, kad paprastai „pavienis sukčiavimas“ savaime neįrodo, jog šalis neįgyvendino slaptų susitarimų.

300 Be to, SLM, nepateikdama jokių įrodymų, teigia, kad kitos pažeidimo dalyvės ją laikė „autsaidere“ dėl jos agresyvios prekybos politikos ir kad dėl to taikė nuobaudas. Todėl į tokius teiginius negalima atsižvelgti.

301 Taigi argumentą, kad atsižvelgusi į per administracinę procedūrą pateiktus dokumentus Komisija turėjo padaryti išvadą, jog SLM dalyvavimas darant pažeidimą yra labai ribotas, kaip tai suprantama pagal 2006 m. gairių 29 punktą, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

302 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ieškovių kaltinimus, susijusius su įvairiais argumentais, kuriais remiamasi siekiant nustatyti lengvinančias aplinkybes, kaip apibrėžta 2006 m. gairių 29 punkte, reikia atmesti.

b) Dėl pareiškimų, pateiktų prašyme atleisti nuo baudos arba ją sumažinti

Ginčijamo sprendimo priminimas

303 Komisija ginčijamame sprendime nurodo:

„1126)
SLM prašo sumažinti baudą dėl to, kad ji pateikė jos kaltę patvirtinančios informacijos savo atsakyme į pirmąjį Komisijos prašymą pateikti informacijos, o tai esą yra daugiau, nei reikalaujama įprastai bendradarbiaujant. Be to, ji tvirtina negalėjusi pateikti daugiau informacijos, nes, pirma, tuo laikotarpiu ji negalėjo nustatyti įrodymų, kuriuos Komisija jau turėjo, ir, antra, jos vaidmuo darant pažeidimą buvo antraeilis. Galiausiai ji teigia, kad Komisija panaudojo jos pareiškimus savo išvadoms pagrįsti.

1127)
Komisija pakartoja, jog tam, kad bauda būtų sumažinta pagal Pranešimą dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo, pateikta informacija turi turėti didelę pridėtinę vertę. Taigi tai, kad informacija patvirtina kaltę ar kad Komisija ją panaudoja aprašydama kartelį, neturi lemiamos reikšmės. Prašydama atleisti nuo baudos ar ją sumažinti įmonė turi pateikti Komisijai visą turimą svarbią informaciją ir yra daugiau galimybių, kad ji bus atleista nuo baudos ar ši bauda bus sumažinta, jei ši įmonė veikia skubiai. Todėl tai, kad SLM negalėjo pateikti daugiau informacijos, nes nežinojo, kokių įrodymų Komisija jau turėjo, neturi reikšmės.

1128)
Kiek tai susiję su didele SLM pagalbos pridėtine verte, sumažinti baudą ji paprašė 2002 m. spalio 30 d., atsakydama į Komisijos prašymą pateikti informacijos. Savo atsakyme SLM patvirtina dalyvavusi keturių tipų susitikimuose, t. y ESIS (*Eurostress Information Service*, kurios buveinė yra Diuseldorfe) susitikimuose, Italijos gamintojų susitikimuose valdybos lygmeniu nuo 1999 m. iki 2002 m., Europos

gamintojų susitikimuose valdybos / prekybos skyriaus lygmeniu 2001 m. ir Italijos gamintojų susitikimuose pardavėjų lygmeniu nuo 1999 m. iki 2002 m. Vis dėlto jos pateiktas šių susitikimų apibūdinimas jau buvo aiškus iš ankstesnių įrodymų, o jos pareiškimai – nevienareikšmiai.

1129)
Be to, kiek tai susiję su „Europos klubo“ plėtra, SLM paaiškina, kad 2001 m. vyko Europos ir Italijos gamintojų susitikimai, siekiant aptarti Italijos eksporto į Europos rinką *statu quo*. Ji teigia dalyvavusi trijuose iš šių susitikimų ir perduoda dviejų susitikimų, įskaitant vykusį 2001 m. rugsėjo 4 d. (kuriame buvo kalbama apie siekį išsaugoti Italijos eksporto *statu quo* ir stabilizuoti kainas), protokolus, kurie kelis kartus paminėti CG. Vis dėlto ne vienas iš išorinių šaltinių gautas dokumentas patvirtina šį susitikimą, kaip ir kitus, ir jais siekiama to paties tikslo. Taigi SLM pateikta informacija neturi didelės pridėtinės vertės.“

Šalių argumentai

304 SLM teigia, kad Komisija nepagrįstai nesumažino jos baudos dėl bendradarbiavimo per administracinę procedūrą. Konkrečiai kalbant, SLM tvirtina, kad, turint omenyje antraeilį jos vaidmenį darant pažeidimą, tuo metu, kai nusprendė bendradarbiauti, ji negalėjo žinoti Komisijos jau turėtų įrodymų, kad galėtų įvertinti, ar pateikti atsakymai turėjo pridėtinės vertės. Komisija prieš įmonę pagrįstai galėtų remtis tuo, kad pripažinti faktai ir aplinkybės neturi pridėtinės vertės, jei būtų galima nustatyti, kad šiai įmonei buvo žinomi faktai ir aplinkybės, kurie į Komisijos bylą buvo įtraukti kitais būdais. Taip nebuvo, kai SLM pranešė Komisijai, kad buvo ne mažiau kaip keturių tipų ĮPA gamintojų susitikimų, t. y. *Eurostress Information Service* (ESIS, Europos ĮPA gamintojų profesinė asociacija) ir Europos gamintojų susitikimai, taip pat tik Italijos gamintojų susitikimai vadovų ar pardavėjų lygmeniu. Ji nurodė šių susitikimų dalyvius, vietas, kvietimų kilmę ir turinį (ginčijamo sprendimo 1128 konstatuojamoji dalis). Šie pareiškimai buvo panaudoti pranešime apie kaltinimus pagrindžiant tam tikras išvadas (žr. pranešimo apie kaltinimus 191 ir 242 punktus), o to nebūtų galima padaryti, jeigu jie neturėtų vertės.

305 Komisija tvirtina, kad SLM bauda neturėjo būti sumažinta, nes ši įmonė nepateikė didelę pridėtinę vertę turinčios informacijos. Be to, SLM skirtos baudos sumažinti nereikėjo, atsižvelgiant į jos išskaičiavimus ir pateiktos informacijos neaiškumą.

Bendrojo Teismo vertinimas

306 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad 2002 m. sausio 9 d. *Bundeskartellamt* perdavė Komisijai dokumentus dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo ĮPA sektoriuje.

307 Be to, 2002 m. liepos 19 d., t. y. netgi prieš 2002 m. rugsėjo 19 ir 20 d. patikrinimus, Komisija, atsakydama į 2002 m. birželio 18 d. prašymą, suteikė DWK sąlyginį atleidimą nuo baudos. Atlikus šiuos patikrinimus, kelios įmonės pateikė prašymus, siekdamos, kad Komisija jas palankiai vertintų dėl jų bendradarbiavimo su ja; tai, be kita ko, ITC padarė 2002 m. rugsėjo 21 d., *Redaelli* – 2002 m. spalio 21 d., o *Nedri* – 2002 m. spalio 23 d.

308 Ginčijamame sprendime Komisija pažymėjo, kad ITC bauda sumažinama 50 % dėl to, kad tai buvo pirmoji įmonė, įvykdžiusi 2002 m. Pranešimo dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo 21 punkte nustatytus reikalavimus. Konkrečiai kalbant, nurodyta, kad ITC pateikė svarbios informacijos dėl „Italijos klubo“ ir paneuropinių susitarimų. Komisija taip pat pažymėjo, kad *Nedri* bauda sumažinama 25 % dėl to, kad tai buvo antroji įmonė, įvykdžiusi minėtus reikalavimus. Kitų įmonių, t. y. *ArcelorMittal Wire France*, *ArcelorMittal*, *ArcelorMittal Fontaine*, *ArcelorMittal Verderio*, *ArcelorMittal España*, *Emesa*/*Galycas* ir WDI, bauda buvo sumažinta 20 % ar 5 %. *Tycsa*, *Redaelli* ir SLM pateikti prašymai buvo atmesti.

309 Kiek tai susiję su SLM, pažymėtina, kad atsakydama į atliekant patikrinimą pateiktą informacijos prašymą 2002 m. spalio 25 d. ji pateikė prašymą pagal 2002 m. Pranešimą dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo, o Komisija jį užregistravo 2002 m. spalio 30 d. Paskui atsakyme į pranešimą apie kaltinimus SLM Komisijai pateikė kitų įrodymų.

310 Vis dėlto SLM pateikti įrodymai buvo tik santykinai naudingi Komisijai, kuri po patikrinimų arba dėl ITC bendradarbiavimo jau turėjo daug įrodymų, kad būtų galima nustatyti įvairias pažeidimo dalis, dėl kurių SLM pateikė informacijos. Taigi informaciją apie „Europos klubo“ plėtrą nuo 2000 m. rugsėjo mėn. iki 2002 m. rugsėjo mėn. iš esmės pateikė ne SLM, o kitos įmonės, ir nors SLM yra cituojama, daug kitų įmonių taip pat yra cituojamos ir jos suteikė pagalbą anksčiau už SLM (ginčijamo sprendimo 265 ir paskesnės konstatuojamosios dalys).

311 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad SLM kaltinimai dėl būtinybės sumažinti baudą, taip atlyginant už bendradarbiavimą nustatant pažeidimą, turi būti atmesti.

5. *Dėl atsižvelgimo į konkrečią SLM padėtį*

312 Savo argumentuose SLM ir *Ori Martin* ne kartą teigė, kad Komisija neatsižvelgė į konkrečią SLM padėtį. Anot ieškovių, ši įmonė kartelyje dalyvavo ne tik vėlyvu etapu, bet ir ribotai, o Komisija į tai turėjo atsižvelgti nustatydama baudos dydį vienu ar kitu etapu. Vis dėlto Komisija sankcijos taip neindividualizavo, nes formulė, kuri buvo naudojama nustatant baudos dydį, buvo tokia pati kaip ir skiriant sankcijas įmonėms, kurios, kaip antai *Redaelli*, dalyvavo visuose pažeidimo aspektuose ir visą jo laikotarpį.

313 Šioje byloje Bendrasis Teismas turi išnagrinėti, ar skirdama SLM 19,8 mln. EUR baudą prieš pritaikant teisės aktuose numatytą 10 % ribą, apskaičiuotą visų pirma atsižvelgiant į visus SLM ĮPA pardavimus EEE, objektyvų pažeidimo sunkumą, SLM dalyvavimo „Italijos klube“ trukmę nuo susitikimo, kuriame SLM nedalyvavo, ir nenustačiusi jokios lengvinančios aplinkybės (žr. šio sprendimo 134 punktą) Komisija tinkamai įvertino šios bylos aplinkybes.

314 Kaip matyti iš teismo praktikos, ir, laikantis veiksmingos teisminės apsaugos principo, kuriam priklauso proporcingumo ir bausmių individualizavimo principai (žr. šio sprendimo 138–142 punktus), bauda turi būti nustatyta atsižvelgiant į elementus, susijusius ne tik su pažeidimu, bet ir su faktiniu nubaustos įmonės dalyvavimu darant šį pažeidimą. Taigi Komisija, o jeigu ji to nepadaro, – Bendrasis Teismas turi užtikrinti bausmės individualizavimą dėl pažeidimo, atsižvelgdamas į konkrečią SLM padėtį darant vientisą pažeidimą, Komisijos apibūdintą ginčijamame sprendime.

Dalyvavimo „Italijos klube“ aplinkybės

315 Dėl dalyvavimo „Italijos klube“ galima padaryti tris pastabas tam, kad būtų įvertinta SLM skirtina sankcija, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta dėl elementų, į kuriuos Komisija atsižvelgė nustatydama baudos dydį.

316 Pirma, kaip teigia Komisija, „Italijos klubo“ sudarytų susitarimų geografinė apimtis peržengia Italijos ribas. Be savo itališko aspekto, šis klubas taip pat leido tam tikroms įmonėms, t. y. branduoliui, kurį sudarė *Redaelli*, CB, ITC ir *Itas* (vykdanti veiklą Italijoje), taip pat *Tréfileurope* (vykdanti veiklą Italijoje ir likusioje Europos dalyje) ir SLM, koordinuoti Italijos gamintojų pastangas eksportuojant ir kartu apibrėžti bendrą politiką atsakant į kitų Europos šalių gamintojų (pavyzdžiui, *Tycsa*, *Nedri* ir DWK, kurios kartais dalyvavo „Italijos klubo“ veikloje) bandymus apriboti šias pastangas siūlant Italijos gamintojoms eksporto į likusią Europos dalį kvotą.

317 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad per visą laikotarpį, kai SLM dalyvavo tik šioje pažeidimo dalyje (Komisijos manymu, nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 2000 m. rugsėjo 10 d.), jai dalyvaujant vykusios diskusijos nebuvo susijusios su Austrija, o su Vokietija ir Prancūzija jos buvo susijusios tuomet, kai SLM šiose valstybėse nepardavinėjo ar dar nepardavinėjo ĮPA. Į šį veiksnį reikia atsižvelgti vertinant SLM skirtinos sankcijos dydį.

318 Antra, negalima daryti išvados, kad dalyvavimas „Italijos klube“ prasidėjo 1997 m. vasario 10 d., kaip teigia Komisija; ši data turi būti nukelta į 1997 m. balandžio 15 d., kad būtų patenkintas įrodymų lygio, kurio reikia norint konstatuoti dalyvavimą darant pažeidimą, reikalavimas. Taip pat į tai reikia atsižvelgti nustatant baudos dydį.

319 Trečia, kalbant apie SLM dalyvavimo „Italijos klube“ apimtį, reikia pažymėti, kad ginčijamame sprendime Komisija laikėsi nuomonės, jog nuo 1999 m. lapkričio 29 d. SLM žinojo arba turėjo žinoti, kad dalyvaudama „Italijos klube“ ji priklauso įvairius lygmenis apimančiai didesnei sistemai, kurios tikslas – stabilizuoti ĮPA rinką paneuropiniu lygmeniu, kad būtų išvengta kainų sumažėjimo (ginčijamo sprendimo 650 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 129 punktas). Taigi tik vėlesniu etapu nei kitos įmonės SLM sužinojo apie vientisą pažeidimą, kuriuo ją kaltina Komisija.

320 Į šią ginčijamame sprendime nurodytą aplinkybę taip pat reikia atsižvelgti nustatant baudos dydį, nes ji išskiria SLM iš kitų šioje byloje nubaustų įmonių, kaip antai *Redaelli*, kurios dalyvavo „Italijos klube“ nuo jo įkūrimo arba žinojo apie visus vientiso pažeidimo aspektus. Vis dėlto reikia pažymėti, kad SLM padėtis taip pat labai skiriasi nuo trijų įmonių, kurių atveju Komisija atsižvelgė į tai, kad jos vėlai sužinojo apie paneuropinį pažeidimo mastą, padėties. Šiuo atveju *Socitrel*, *Proderac* ir *Fapricela*, kurios veikė „Ispanijos klube“, apie bendrą planą sužinojo tik 2001 m. gegužės mėn., o ne 1999 m. lapkričio mėn., kaip SLM. Taip pat reikia pažymėti, kad SLM ne tik žinojo apie paneuropinį pažeidimo mastą, bet ir toliau visapusiškai dalyvavo jį darant.

Dalyvavimo „Europos klube“ ir kituose susitarimuose aplinkybės

321 Neginčijama, kad SLM nedalyvavo Pietų susitarime, „Ispanijos klube“, koordinuojant veiksmus dėl kliento *Addtek* ar „Ciuricho klube“, kuris veikę prieš „Europos klubą“.

322 Dėl „Europos klubo“ svarbu priminti, kad tai, jog SLM dalyvavo šiame vientiso pažeidimo aspekte, buvo konstatuota tik dėl laikotarpio nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d., kuris atitinka laikotarpį, kai SLM pradėjo gauti leidimus, būtinus norint prekiauti ĮPA su tam tikromis valstybėmis, priklausančiomis „Europos klubui“, ir kai buvo tariamasi su „Italijos klubu“ dėl kvotos, kuri galėtų būti pripažinta Italijos eksportuotojams, masto.

323 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad SLM dalyvavimas darant pažeidimą buvo ne vienodas, o laipsniškai didėjantis. Iš pradžių nuo 1997 m. balandžio mėn. iki 1999 m. lapkričio mėn. pabaigos SLM dalyvavo tik „Italijos klube“, 1999 m. gruodžio mėn. sužinojo apie paneuropinę vientiso pažeidimo dimensiją, paskui nuo 2000 m. rugsėjo mėn. iki 2002 m. rugsėjo mėn. dalyvavo „Europos klube“.

324 Į šią išvadą Komisija turėjo atsižvelgti vertindama SLM skirtiną sankciją.

325 Tačiau taip pat reikia pažymėti, kad tokia išvada nereiškia, jog SLM dalyvavimas darant pažeidimą buvo taip apribotas, kaip nurodo ieškovės. Iš bylos medžiagos matyti, kad nuo 2000 m. SLM vaidmenį „Italijos klube“, visų pirma kiek tai susiję su pasitarimais su „Europos klubu“ siekiant nustatyti eksporto kvotą, galima prilyginti vaidmeniui, kurį vaidino pagrindiniai „Italijos klubo“ veikėjai, t. y. *Redaelli*, *Itas*, CB, ITC ir *Tréfileurope*.

6. *Išvada*

326 Vadinasi, remiantis tuo, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad sankcija, skirta SLM, o iš dalies ir *Ori Martin*, yra neproporcinga, nes ji visų pirma nėra pakankamai individualizuota dėl to, kad Komisija neatsižvelgė į tam tikras šios įmonės padėties ypatybes, kai skyrė jai 19,8 mln. EUR baudą, prieš pritaikant teisės aktuose nustatytą 10 % ribą.

327 Konkrečiai kalbant, skirdama sankciją Komisija neatsižvelgė į tai, kad SLM tik vėlyvu etapu pradėjo dalyvauti darant vientisą pažeidimą ir šis dalyvavimas laipsniškai didėjo, o iš pradžių ji dalyvavo tik „Italijos klubo“ susitarimuose dėl Italijos rinkos. Nagrinėjamu atveju apskaičiuodama baudos dydį Komisija turėjo atsižvelgti į tai, kad iki tam tikro laiko SLM neturėjo leidimų pardavinėti tam tikrose valstybėse narėse, ir nėra įrodymų, leidžiančių konstatuoti, kad SLM galėjo dalyvauti kartelyje netgi prieš pradėdama dalyvauti „Italijos klubo“ susitikimuose.

328 Taigi ginčijamo sprendimo 2 straipsnio 16 punktą reikia panaikinti tiek, kiek juo ieškovėms skirta neproporcinga sankcija.

329 Išvados, darytinos remiantis tuo, kas išdėstyta, bus nagrinėjamos toliau, kalbant apie neribotą Bendrojo Teismo jurisdikciją, kurią įgyvendinti prašoma šioje byloje.

330 Tokiomis aplinkybėmis nebereikia nagrinėti šalių argumentų dėl kaltinimo, susijusio su vienodo požiūrio principo pažeidimu, arba kaltinimų, susijusių su kai kurių 2006 m. gairių nuostatų pažeidimu; nagrinėjamu atveju šie argumentai negali paneigti ar pakeisti pateikto vertinimo rezultato.

D – *Dėl neįprastos administracinės procedūros trukmės*

1. *Šalių argumentai*

331 SLM teigia, kad administracinė procedūra truko per ilgai. Nagrinėjamu atveju ši procedūra truko daugiau kaip aštuonerius metus ir praėjo šešeri metai nuo patikrinimų, kurie buvo atlikti 2002 m. rugsėjo 19 d., ir pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo 2008 m. rugsėjo 30 d. 2002 m. Komisija sužinojo labai daug faktų, kuriais vėliau grindė ginčijamą sprendimą, ir nedelsiant pradėjo bendradarbiauti daug įmonių. Anot SLM, procedūra baigta pavėluotai dėl didelio bylą paeiliui nagrinėjusių pareigūnų skaičiaus, todėl ji prašo Bendrojo Teismo nurodyti Komisijai pateikti jai pareigūnų, nagrinėjusių bylą nuo 2002 m. iki 2010 m., sąrašą. Praėjus daugiau kaip dešimčiai metų SLM sudėtinga kalbėti apie faktines aplinkybes, kuriomis ji kaltinama, dažnai netiesiogiai, remiantis dokumentais, kurie parašyti kitų asmenų ranka. Be to, Komisijai prireikė šešerių metų nuspręsti, ar reikia patenkinti, ar atmesti jos prašymą atleisti nuo baudos arba ją sumažinti (jis buvo pateiktas 2002 m. spalio 30 d., o atmestas 2008 m. rugsėjo 19 d.), o tai pažeidė SLM teisę laiku pasirengti gynybai, kad būtų geriausiai užtikrinta jos interesų apsauga. Dėl administracinio delsimo SLM negalėjo tinkamai pasirengti gynybai dėl pirmųjų jos atžvilgiu konstatuotų dalyvavimo kartelyje metų (1997 ir 1998 m.).

332 Komisija nesutinka su šiais argumentais. Dėl prašymo taikyti tyrimo priemonę ji, be kita ko, pažymi, kad atsižvelgiant į procedūros sudėtingumą nėra svarbu žinoti pareigūnų, kurie paeiliui nagrinėjo bylą, skaičiaus.

2. *Bendrojo Teismo vertinimas*

333 Iš pradžių reikia pažymėti, kad SLM pripažįsta dalyvavusi darant pažeidimą nuo 1999 m. Į tai turi būti atsižvelgta vertinant protingo termino principo galimo pažeidimo poveikį.

334 Protingo termino paisymas vykdant administracines procedūras konkurencijos politikos srityje yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kurio laikymąsi užtikrina Sąjungos teismai (žr. 2012 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Heineken Nederland ir Heineken / Komisija*, C-452/11 P, EU:C:2012:829, 97 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

335 Administracinės procedūros protingos trukmės principas dar kartą patvirtintas Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad „kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai jo reikalus tvarkytų nešališkai, teisingai ir per kuo trumpesnį laiką“ (2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Imperial Chemical Industries / Komisija*, T-214/06, Rink., EU:T:2012:275, 284 punktas).

336 Procedūros trukmės protingumas turi būti įvertintas atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes, visų pirma į jos kontekstą, šalių elgesį per procedūrą, bylos reikšmę įvairioms suinteresuotoms įmonėms ir jos sudėtingumą (šiuo klausimu žr. 1999 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink., EU:T:1999:80, 126 punktą), taip pat atitinkamais atvejais į informaciją ar pateisinimus, kuriuos Komisija gali pateikti dėl per administracinę bylą vykdytų tyrimo veiksmų rūpestingumo.

337 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad administracinę procedūrą gali sudaryti du vienas po kito einantys nagrinėjimo etapai, kurių kiekvienas pagrįstas individualia vidaus logika. Pirmasis etapas, kuris tęsiasi iki pranešimo apie kaltinimus, prasideda tą dieną, kai Komisija, pasinaudojusi Sąjungos teisės aktų leidėjo suteiktais įgaliojimais, priima priemones, kurios reiškia kaltinimą pažeidimo padarymu, ir turi leisti šiai institucijai suformuluoti poziciją dėl procedūros eigos. Antrasis etapas savo ruožtu trunka nuo pranešimo apie kaltinimus iki galutinio sprendimo priėmimo. Jis turi leisti Komisijai priimti galutinį sprendimą dėl pažeidimo, kuriuo kaltinama (2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied / Komisija*, C-105/04 P, Rink., EU:C:2006:592, 38 punktas).

338 Iš teismo praktikos matyti, kad protingo termino principo pažeidimas gali sukelti dvejopų pasekmių.

339 Pirma, kai protingo termino nepaisymas turi įtakos procedūros baigčiai, toks pažeidimas gali lemti ginčijamo sprendimo panaikinimą (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Technische Unie / Komisija*, C-113/04 P, Rink., EU:C:2006:593, 48 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

340 Reikia pažymėti, kad taikant konkurencijos taisykles protingo termino viršijimas gali būti pagrindas panaikinti tik sprendimus, kuriais konstatuojami pažeidimai, ir tik tuomet, jei įrodoma, kad pažeidus šį principą buvo pažeista ir atitinkamų įmonių teisė į gynybą. Kitais atvejais pareigos priimti sprendimą per protingą terminą nesilaikymas neturi įtakos pagal Reglamentą Nr. 1/2003 vykdomos administracinės procedūros teisėtumui (žr. 2003 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ir Technische Unie / Komisija*, T-5/00 ir T-6/00, Rink., EU:T:2003:342, 74 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką; šis punktas apeliacine tvarka patvirtintas 337 punkte minėto Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied / Komisija*, EU:C:2006:592, 42 ir 43 punktuose).

341 Vis dėlto teisės į gynybą paisymas – esminis principas, kurio svarba dažnai pabrėžiama Teisingumo Teismo praktikoje (1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin / Komisija*, 322/81, Rink., EU:C:1983:313, 7 punktas), yra nepaprastai svarbus per tokias procedūras, kaip nagrinėjamoji šioje byloje; labai svarbu išvengti nepataisomo šios teisės pažeidimo dėl pernelyg ilgos tyrimo stadijos trukmės ir to, kad ši ilga trukmė sudarytų kliūčių surinkti įrodymus, paneigiančius atsakomybę užtraukiantį atitinkamų įmonių elgesį. Dėl šios priežasties tyrimą, ar nėra galimų teisės į gynybą apribojimų, reikia atlikti ne tik dėl etapo, kai šia teise naudojamasi plačiausiai, t. y. antrojo administracinės procedūros etapo. Vertinimas dėl teisės į gynybą veiksmingumo galimo

apribojimo turi būti atliktas dėl visos šios procedūros, atsižvelgiant į bendrą jos trukmę (337 punkte minėto Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied / Komisija*, EU:C:2006:592, 50 punktas).

342 Antra, kai protingo termino nesilaikymas neturi įtakos procedūros baigčiai, dėl tokio pažeidimo Bendrasis Teismas, pasinaudodamas neribota jurisdikcija, gali tinkamai atlyginti už pažeidimą, padarytą viršijus protingą administracinės procedūros trukmę, atitinkamai sumažindamas skirtą baudą (šiuo klausimu žr. 339 punkte minėto Sprendimo *Technische Unie / Komisija*, EU:C:2006:593, 202–204 punktus ir 2011 m. birželio 16 d. Sprendimo *Heineken Nederland ir Heineken / Komisija*, T-240/07, Rink., EU:T:2011:284, 429 ir 434 punktus, apeliacine tvarka patvirtintus 334 punkte minėto Sprendimo *Heineken Nederland ir Heineken / Komisija*, EU:C:2012:829, 100 punkte).

343 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, jog tam, kad administracinės procedūros trukmė pažeistų protingo termino principą, ji turi būti pripažinta per ilga.

344 Nagrinėjamu atveju administracinę procedūrą sudarė keturi vienas paskui kitą ėję etapai, kurių pirmasis buvo vykdomas prieš pranešimą apie kaltinimus, o kiti trys – po šio pranešimo.

345 Pirmasis etapas prasidėjo 2002 m. sausio 9 d., tada, kai *Bundeskartellamt* Komisijai perdavė dokumentus, minėtus šio sprendimo 23 punkte, ir baigėsi 2008 m. rugsėjo 30 d. priėmus pranešimą apie kaltinimus.

346 Tada prasidėjo antrasis etapas (žr. šio sprendimo 33–39 punktus), kuris baigėsi 2010 m. birželio 30 d. priėmus pirminį sprendimą.

347 Pareiškus pirmus ieškinius (primintus šio sprendimo 10 punkte), Komisija 2010 m. rugsėjo 30 d. priėmė pirmąjį keičiantį sprendimą (žr. šio sprendimo 4 punktą), siekdama ištaisyti įvairias klaidas, kurias konstatavo pirminiame sprendime; taip buvo užbaigtas trečiasis administracinės procedūros etapas.

348 Galiausiai 2011 m. balandžio 4 d. baigėsi ketvirtasis administracinės procedūros etapas, Komisijai priėmus antrąjį keičiantį sprendimą, kuriame ji sutiko sumažinti baudą, skirtą, pirma, *ArcelorMittal*, *ArcelorMittal Verderio*, *ArcelorMittal Fontaine* ir *ArcelorMittal Wire France*, antra, SLM ir *Ori Martin* (žr. šio sprendimo 6 punktą).

349 Iš pradžių reikia pažymėti, kad šis ieškinio pagrindas susijęs tik su dviem pirmais administracinės procedūros etapais.

350 Taikydamas 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 64 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones Bendrasis Teismas 2013 m. gruodžio 17 d. Komisijai pateikė rašytinį klausimą, siekdamas išsamiai išsiaiškinti, kokių rūpestingumą rodančių veiksmų ji ėmėsi po patikrinimų, t. y. nuo 2002 m. rugsėjo 19 ir 20 d. iki pirminio sprendimo priėmimo.

351 Komisija šį prašymą įvykdė 2014 m. vasario 28 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikdama dokumentą.

352 Komisijos atsakymo kopiją ieškovėms perdavė Bendrojo Teismo kanceliarija.

353 Savo atsakyme Komisija išsamiai ir įtikinamai nurodė pareigas, kurias įvykdė per visą administracinę procedūrą, ir priežastis, dėl kurių procedūra tęsėsi nuo 2002 m. iki 2010 m.

354 Keli veiksniai paaiškina administracinės procedūros trukmę nagrinėjamu atveju.

355 Šiuo klausimu reikia atsižvelgti į kartelio trukmę (daugiau kaip 18 metų), jo labai išplitusią geografinę aprėptį (kartelis buvo susijęs su dauguma valstybių narių), kartelio organizavimą geografiniu ir laiko aspektais (įvairūs klubai), įvairiuose klubuose įvykusių susitikimų skaičių (daugiau kaip 500), susijusių įmonių skaičių (17), prašymų atleisti nuo baudos arba ją sumažinti skaičių, tai, kad buvo labai daug dokumentų, pateiktų arba gautų per patikrinimus ir parengtų įvairiomis kalbomis, kuriuos Komisija turėjo išnagrinėti, įvairius prašymus pateikti papildomos informacijos, kuriuos Komisija turėjo pateikti įvairioms bendrovėms po truputį vis geriau suprasdama kartelio mechanizmą, pranešimo apie kaltinimus adresačių skaičių (daugiau kaip 40), procedūros kalbų skaičių (8) ir įvairius prašymus, susijusius su pajėgumu sumokėti baudą (14).

356 Be to, taip pat reikia pažymėti, kad SLM nenurodo, kaip procedūros trukmė pažeidė jos teisę į gynybą. Šiuo klausimu pateikta informacija neturi reikšmės. Taigi, SLM teiginys, kad jai buvo sudarytos kliūtys tinkamai pasirengti gynybai dėl pirmųjų jos atžvilgiu konstatuotų dalyvavimo kartelyje metų (1997 m. ir 1998 m.), priskirtinas tik jai, nes nuo 2002 m. rudens ji žinojo apie Komisijos vykdomą tyrimą dėl kartelio, kuriame, kaip teigiama, dalyvavo. Taip pat, kiek tai susiję su delsimu atsakyti į SLM prašymą atleisti nuo baudos arba ją sumažinti, pažymėtina, kad laikas, kurio Komisijai reikėjo pateikti atsakymą, turėjo šią bendrovę paskatinti imtis atsargumo priemonių ir ruoštis gynybai iš karto po to, kai buvo pradėtas tyrimas 2002 m. rudenį. Kiek tai susiję su tariamu sunkumu pareikšti nuomonę dėl faktinių praėjusio laikotarpio aplinkybių, kuriomis buvo kaltinama SLM, pažymėtina, kad tai yra aplinkybė, kuri, priešingai, nei teigia SLM, turėjo paskatinti ją nedelsiant imtis veiksmų, o ne laukti, kol įrodymai ir asmenys išsisklaidys.

357 Taigi remiantis Komisijos pateikta informacija, kuri rodo, kad byla yra nepaprastai sudėtinga, reikia daryti išvadą, kad, nepaisant procedūros trukmės, jos negalima pripažinti per ilga. Vadinasi, Komisija neviršijo protingo termino, todėl šį pagrindą reikia atmesti.

E – *Dėl atsakomybės už pažeidimą priskyrimo patronuojančiajai bendrovei*

358 *Ori Martin* teigia, kad Komisija klaidingai ją pripažino solidariai atsakinga už dalį pažeidimo, kuris, kaip teigiama ginčijamo sprendimo 862–875 konstatuojamosiose dalyse, konstatuotas dėl lemiamos įtakos prezumpcijos, kuri daroma dėl to, kad nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. jai priklausė beveik visas SLM kapitalas (žr. šio sprendimo 132 punktą).

1. *Šalių argumentai*

359 Pirma, *Ori Martin* teigia, kad manydama, jog įrodymai, pateikti siekiant paneigti faktinės lemiamos įtakos prezumpciją, neturi reikšmės, Komisija paprastą prezumpciją pavertė nenuginčijama prezumpcija. Tai pažeidžia SESV 101 straipsnį, asmeninės atsakomybės principą, bausmių individualizavimo principą ir ribotos atsakomybės principą, kuris taikomas bendrovių teisėje. Tam, kad prezumpcija būtų paneigta, reikia įrodyti ne tai, kad patronuojančioji bendrovė neturėjo galimybės daryti lemiamos įtakos savo dukterinei bendrovei, o tik tai, kad ši įtaka nebuvo daroma.

360 Nagrinėjamu atveju to, kad *Ori Martin* buvo suinteresuota SLM ir turėjo jai įtaką kaip akcininkė, siekdama apsaugoti savo finansinius interesus (ginčijamo sprendimo 874 konstatuojamoji dalis), esą nepakanka, kad jai būtų galima inkriminuoti SLM neteisėtą elgesį. Toks interesas yra tik įprasta dalies bendrovės kapitalo turėjimo pasekmė ir tai nebūtinai susiję su viso ar netgi didžiosios dalies kapitalo turėjimu. Iš esmės pažeidimo negalima inkriminuoti asmeniui, kuris jo nepadarė, arba bet kuriuo atveju šio pažeidimo negalima jam inkriminuoti, jei tai nėra aiškiai ir iš anksto numatyta teisės normoje. Komisija turi įrodyti, kad *Ori Martin* ketino pati prisidėti siekiant visų dalyvių bendrų tikslų ir kad ji žinojo apie kitų įmonių planuojamus ar įgyvendinamus veiksmus siekiant tų pačių tikslų ar pagrįstai galėjo juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką.

361 Antra, *Ori Martin* tvirtina, kad įrodymai, pateikti prezumpcijai paneigti, nagrinėjamu atveju yra reikšmingi. *Ori Martin* visuomet veikė kaip kontroliuojančioji bendrovė ir prie SLM prisidėjo tik finansiškai. *Ori Martin* niekada tiesiogiai nevykdė veiklos ĮPA sektoriuje. Taigi ji nesusijusi su neteisėta SLM veikla. *Ori Martin* nežinojo arba negalėjo žinoti apie antikonkurencinį SLM elgesį. Konkrečiai kalbant, *Ori Martin* niekada nesikišo SLM priimant strateginius ar investicinius sprendimus. Ji neturi veiklai pritaikytos struktūros ar darbuotojų. Trys jos valdybos nariai neturėjo jokių žinių apie plieno sektorių. Tai, kad *Ori Martin* nesikišo į SLM veiklą, įrodo valdybos susitikimų ir visuotinio akcininkų susirinkimo protokolai. Tik pavieniais atvejais SLM kreipdavosi į *Ori Martin* grupę dėl vielos įrenginių pirkimo (2 % pirkimų 1995–2001 m.). Be to, *Ori Martin* taip pat nurodo, kad tarp jos ir SLM nebuvo „informacijos srauto“. Maža to, kartelyje SLM vardu dalyvavęs fizinis asmuo veikė savo iniciatyva ir visiškai savarankiškai. Jis niekada nevaidino jokio vaidmens bendrovėje *Ori Martin*.

362 Trečia, *Ori Martin* teigia, jog ginčijamame sprendime Komisija nepaaiškino, kodėl tai, kad SLM neprivalėjo atsiskaityti *Ori Martin*, negali įrodyti savarankiško SLM elgesio. Atsižvelgdama į per administracinę procedūrą pateiktus įrodymus Komisija turėjo padaryti išvadą, kad SLM elgesio negalima inkriminuoti *Ori Martin*, nes pastaroji nedarė jokios įtakos šiai dukterinei bendrovei. Nagrinėjamu atveju šie įrodymai buvo apsvarstyti ar atmesti neatlikus bendro vertinimo ar net atmesti vartojant tokius bendrus terminus, kad jų atmetimo negalima suprasti.

363 Komisija nesutinka su šiais argumentais. Nė vienas *Ori Martin* pateiktas įrodymas negali paneigti lemiamos įtakos prezumpcijos. Kiek tai susiję su *Ori Martin* vadovų apibūdinimu ir šios bendrovės valdybos ir visuotinių susirinkimų protokolų turiniu, Komisija teigia, kad dėl to, jog šie duomenys buvo pateikti ne atsakyme į pranešimą apie kaltinimus, o tik ieškinyje, *Ori Martin* negali jais remtis ginčydama vertinimą, atliktą ginčijamame sprendime.

2. *Bendrojo Teismo vertinimas*

364 Iš bylos medžiagos matyti, kad nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2001 m. spalio 31 d. *Ori Martin* priklausė 100 % jos dukterinės bendrovės SLM kapitalo. Iš bylos medžiagos taip pat matyti, kad nuo 2001 m. lapkričio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. *Ori Martin* tiesiogiai priklausė 98 % šios dukterinės bendrovės kapitalo, o netiesiogiai per *Ori Martin Lux SA* – 2 % šios bendrovės kapitalo (ginčijamo sprendimo 867 konstatuojamoji dalis).

365 Be to, iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija laikėsi nuomonės, jog *Ori Martin* darė lemiamą įtaką SLM nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d., remdamasi tuo, kad šiuo laikotarpiu *Ori Martin* priklausė visas arba beveik visas SLM kapitalas (ginčijamo sprendimo 868 konstatuojamoji dalis).

366 Nors šioje byloje nėra ginčijamas ryšys, siejantis patronuojančiąją bendrovę *Ori Martin* su jos dukterine bendrove SLM, ginčijamos yra Komisijos dėl to padarytos išvados. *Ori Martin* prašo panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek jame jai priskirta atsakomybė už neteisėtą SLM elgesį minėtu laikotarpiu. Ši bendrovė teigia, kad toks priskyrimas yra klaidingas dėl toliau nurodytų priežasčių.

367 Principų požiūriu *Ori Martin* teigia, kad Komisija iškraipė teismo praktikoje įtvirtintos faktinės lemiamos įtakos prezumpcijos pobūdį ir apimtį, kai padarė išvadą, kad to, jog patronuojančiajai bendrovei beveik visiškai priklauso dukterinė bendrovė, pakanka, kad nereikėtų įrodyti faktinio tokios įtakos darymo. Komisija negali remtis tik akcininko statusu tam, kad dukterinės bendrovės elgesį inkriminuotų jos patronuojančiajai bendrovei. Ji turi įrodyti, kad *Ori Martin* taip pat vienu ar kitu būdu užsitraukė atsakomybę pati prisidėdama prie pažeidimo darymo arba negalėdama nežinoti apie jį.

368 Šiuo aspektu *Ori Martin* remiasi, pirma, SESV 101 straipsnio, asmeninės atsakomybės principo ir bausmių individualizavimo principo, pagal kuriuos veika negali būti inkriminuota asmeniui, kuris jos nepadarė, pažeidimu ir, antra, teisinio subjektiškumo ir ribotos atsakomybės principų, kurie Sąjungoje pripažįstami bendrovių teisės srityje ir kuriais siekiama, kad atsakinga būtų tik bendrovė, atlikusi šią atsakomybę pagrindžiančius veiksmus, o ne grupė, kuriai ji priklauso, pažeidimu.

369 Praktiniu požiūriu *Ori Martin* teigia, kad Komisija neteisingai įvertino įvairius per administracinę procedūrą pateiktus įrodymus, kurie, jei būtų tinkamai įvertinti, patvirtintų, kad ji negalėjo daryti lemiamos įtakos SLM ilgesiui. Beje, tai patvirtina Bendrajam Teismui šiuo klausimu pateikti papildomi argumentai.

370 Šiuo aspektu *Ori Martin* remiasi tuo, kad Komisija klaidingai įvertino šios bylos aplinkybes ir pažeidė pareigą motyvuoti, vienodo požiūrio principą bei gero administravimo principą.

a) Dėl faktinio lemiamos įtakos darymo prezumpcijos

371 Teigdama, kad norėdama nustatyti, ar egzistuoja viena įmonė, kaip ji suprantama pagal Sąjungos teisę, Komisija turėjo nustatyti, kad patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką, kurią *Ori Martin* gali daryti dėl turimo savo dukterinės bendrovės kapitalo kiekio, ir kad siekiant paneigti prezumpciją *Ori Martin* pakanka įrodyti, kad šia įtaka nebuvo pasinaudota, nesant reikalo įrodyti, kad ji neturėjo galimybės daryti tokios įtakos (žr. šio sprendimo 359 punktą), *Ori Martin* iškraipo teismo praktikoje tokiu atveju įtvirtintos prezumpcijos pobūdį ir apimtį.

372 Pagal teismo praktiką įmonės sąvoka apima visus subjektus, vykdančius ekonominę veiklą, nepaisant jų teisinio statuso ir finansavimo būdo. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad, pirma, įmonės sąvoka šiomis aplinkybėmis turi būti suprantama kaip reiškianti ūkio subjektą, net jeigu teisiniu požiūriu šį ūkio subjektą sudaro keli fiziniai ar juridiniai asmenys, ir, antra, kai toks ūkio subjektas pažeidžia konkurencijos taisykles, jis pagal asmeninės atsakomybės principą turi atsakyti už šį pažeidimą (žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, C-97/08 P, Rink., EU:C:2009:536, 54–56 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką; 2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, Rink., EU:C:2011:620, 53 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Komisija / Stichting Administratiekantoor Portielje*, C-440/11 P, Rink., EU:C:2013:514, 36 ir 37 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

373 Kalbant apie tai, kokiomis aplinkybėmis teisės subjektas, kuris nepadarė pažeidimo, vis dėlto gali būti nubaustas, iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad atsakomybė už dukterinės bendrovės veiksmus gali būti priskirta patronuojančiajai bendrovei, be kita ko, kai nors ir turėdama savarankišką teisinį subjektiškumą, ši dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančiosios bendrovės nurodymus, visų pirma atsižvelgiant į ekonominius, organizacinius ir teisinius šių dviejų teisės subjektų ryšius (372 punkte minėtų sprendimų *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, EU:C:2009:536, 58 punktas; *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 54 punktas ir *Komisija / Stichting Administratiekantoor Portielje ir Gosselin Group*, EU:C:2013:514, 38 punktas).

374 Kadangi tokiu atveju patronuojančioji bendrovė ir jos dukterinė įmonė yra to paties ekonominio vieneto nariai ir sudaro vieną įmonę, kaip tai suprantama pagal SESV 101, Komisija gali sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, adresuoti patronuojančiajai bendrovei, nesant reikalo įrodyti asmeninio šios bendrovės dalyvavimo darant pažeidimą (372 punkte minėtų sprendimų *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, EU:C:2009:536, 59 punktas; *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 55 punktas ir *Komisija / Stichting Administratiekantoor Portielje ir Gosselin Group*, EU:C:2013:514, 39 punktas).

375 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad tuo atveju, kai patronuojančiajai bendrovei priklauso visas arba beveik visas jos dukterinės bendrovės, padariusios Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimą, kapitalas, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad ši patronuojančioji bendrovė daro

faktinę lemiamą įtaką savo dukterinei bendrovei (toliau – faktinės lemiamos įtakos prezumpcija) (372 punkte minėtų sprendimų *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, EU:C:2009:536, 60 punktas, *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 56 punktas ir *Komisija / Stichting Administratiekantoor Portielje ir Gosselin Group*, EU:C:2013:514, 40 punktas).

376 Tokiomis aplinkybėmis Komisijai pakanka įrodyti, jog patronuojančiajai bendrovei priklauso visas arba beveik visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, tam, kad būtų preziumuojama, jog patronuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės komercinei politikai. Tada Komisija gali pripažinti, kad patronuojančioji bendrovė solidariai atsakinga už jos dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojančioji bendrovė, kuri turi nuginčyti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, galinčių patvirtinti, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai (372 punkte minėtų sprendimų *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, EU:C:2009:536, 61 punktas; *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 57 punktas ir *Komisija / Stichting Administratiekantoor Portielje ir Gosselin Group*, EU:C:2013:514, 41 punktas).

377 Faktinės lemiamos įtakos prezumpcija, be kita ko, skirta užtikrinti pusiausvyrai tarp, viena vertus, tikslo nutraukti konkurencijos taisyklėms, visų pirma SESV 101 straipsniui, prieštaraujančius veiksmus ir užkirsti kelią jiems atnaujinti svarbos ir, kita vertus, tam tikrų bendrųjų Sąjungos teisės principų, kaip antai nekaltumo prezumpcijos, bausmių individualizavimo ir teisinio saugumo principų, reikalavimų bei teisės į gynybą, įskaitant procesinio lygiateisiškumo principą. Būtent dėl šios priežasties ši prezumpcija gali būti paneigta (372 punkte minėto Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 59 punktas).

378 Be to, reikia priminti, jog ši prezumpcija grindžiama išvada, kad, pirma, išskyrus visiškai išimtines aplinkybes, visą dukterinės bendrovės kapitalą turinti bendrovė vien dėl tokios kapitalo dalies gali daryti lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės elgesiui ir, antra, faktinio nepasinaudojimo šia įtakos teise paprastai prasmingiausia ieškoti subjektų, kuriems ši prezumpcija taikoma, atveju (372 punkte minėto Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 60 punktas).

379 Šiomis aplinkybėmis, jeigu šiai prezumpcijai paneigti suinteresuotajai šaliai pakaktų paprasčiausiai padaryti nepagrįstus teiginius, ji prarastų didelę dalį savo veiksmingumo (372 punkte minėto Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 61 punktas).

380 Be to, iš teismo praktikos matyti, kad net ir sunkiai paneigiama prezumpcija neperžengia priimtinumo ribų, jeigu ji proporcinga teisėtam siekiamam tikslui, egzistuoja galimybė pateikti priešingus įrodymus ir užtikrinama teisė į gynybą (žr. 372 punkte minėto Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 62 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

381 Iš teismo praktikos taip pat matyti, kad siekiant nustatyti, ar dukterinė bendrovė pati sprendžia dėl savo elgesio rinkoje, reikia atsižvelgti į visus reikšmingus duomenis apie ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja šią dukterinę bendrovę su patronuojančiąja bendrove ir kurie gali skirtis, nelygu konkretus atvejis, todėl negali būti išvardyti kaip baigtinis sąrašas (372 punkte minėtų sprendimų *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, EU:C:2009:536, 74 punktas; *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 58 punktas ir *Komisija / Stichting Administratiekantoor Portielje ir Gosselin Group*, EU:C:2013:514, 60 punktas).

382 Todėl, kaip jau priminta, tokiu atveju, kaip šioje byloje, kai patronuojančiajai bendrovei priklauso visas arba beveik visas jos dukterinės bendrovės, kuri laikoma padariusia Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimą, kapitalas, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad ši patronuojančioji bendrovė daro faktinę lemiamą įtaką savo dukterinei bendrovei.

383 Vadinasi, priešingai, nei teigia *Ori Martin* (žr. šio sprendimo 360 punktą), kai patronuojančioji bendrovė ir jos dukterinė bendrovė sudaro vieną įmonę, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnį, sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, skirti patronuojančiajai bendrovei Komisijai suteikia teisę

nebūtinai tai, kad patronuojančioji bendrovė kursto dukterinę bendrovę daryti pažeidimą ir juo labiau ne tai, kad patronuojančioji bendrovė dalyvauja darant šį pažeidimą, bet tai, kad šios bendrovės sudaro vieną įmonę, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnį (372 punkte minėto Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 88 punktas, t. p. žr. šio sprendimo 374 punktą).

384 Kitaip tariant, konkrečiu atveju norėdama taikyti faktinės lemiamos įtakos prezumpciją, Komisija neprivalo nurodyti papildomų požymių, be tų, kurie patvirtina galimybę taikyti ir naudoti šią prezumpciją (žr. 372 punkte minėto Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, EU:C:2011:620, 80 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

385 Atsižvelgiant į minėtą teismo praktiką reikia konstatuoti, kad Komisija teisėtai galėjo remtis faktinės lemiamos įtakos prezumpcija, turint omenyje tai, kad nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d. *Ori Martin* priklausė visas arba beveik visas SLM kapitalas, ir neprivalėjo remtis kitais įrodymais šiuo aspektu.

386 Be to, reikia priminti, kad atsižvelgiant į tai, jog ši prezumpcija gali būti paneigta, ji nereiškia, kad atsakomybė savaime priskiriama patronuojančiajai bendrovei, kuriai priklauso visas jos dukterinės bendrovės akcinis kapitalas, nes tai prieštarautų asmeninės atsakomybės principui, kuriuo grindžiama Sąjungos konkurencijos teisė (šiuo klausimu žr. 2011 m. sausio 20 d. Sprendimo *General Química ir kt. / Komisija*, C-90/09 P, Rink., EU:C:2011:21, 51 ir 52 punktus).

387 *Ori Martin* juo labiau negali teigti, kad nagrinėjamu atveju buvo pažeistas bausmių individualizavimo principas. Pagal šį principą, taikomą per visas administracines procedūras, per kurias gali būti skirtos sankcijos už Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimą, įmonė gali būti nubausta tik už veikas, kuriomis pati kaltinama. Tačiau šis principas turi būti suderintas su sąvoka „įmonė“. Kaip pažymėta šio sprendimo 383 punkte, sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, skirti patronuojančiajai bendrovei Komisijai suteikia teisę ne tai, kad patronuojančioji bendrovė kursto dukterinę bendrovę daryti pažeidimą ir juo labiau ne tai, kad patronuojančioji bendrovė dalyvauja darant šį pažeidimą, bet tai, kad šios bendrovės sudaro vieną įmonę, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2011 m. liepos 13 d. Sprendimo *General Technic-Otis ir kt. / Komisija*, T-141/07, T-142/07, T-145/07 ir T-146/07, Rink., EU:T:2011:363, 70 ir paskesnius punktus, patvirtintus apeliacine tvarka).

388 Taip pat reikia atmesti *Ori Martin* argumentą, kad pripažinusi solidarią jos atsakomybę Komisija pažeidė ribotos atsakomybės principą, galiojantį Sąjungoje bendrovių teisės srityje. Taikant ribotą bendrovių atsakomybę iš esmės siekiama nustatyti jų finansinės atsakomybės viršutinę ribą, o ne užkirsti kelią tam, kad konkurencijos teisės pažeidimą padariusi įmonė būtų nubausta skiriant sankcijas ją sudarantiems teisės subjektams, būtent pažeidimą padariusiai bendrovei ir jos patronuojančiajai bendrovei, ypač jei pastarajai priklauso beveik visas jos dukterinės bendrovės kapitalas ir ji negali paneigti šiai dukterinei bendrovei daromos faktinės lemiamos įtakos prezumpcijos.

389 Taigi kaltinimus, kuriuos šiuo aspektu pateikė *Ori Martin*, reikia atmesti.

390 Nagrinėjamu atveju, kadangi *Ori Martin* priklausė visas arba beveik visas SLM kapitalas, ji turi paneigti faktinės lemiamos įtakos prezumpciją ir pateikti pakankamų įrodymų, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgėsi savarankiškai. Taigi reikia išnagrinėti, ar įrodymai, kuriais *Ori Martin* grindė savo teiginius, gali paneigti minėtą prezumpciją.

b) Dėl įrodymų, kuriais remiantis siekiama paneigti prezumpciją

391 Turėdamas omenyje teisę į veiksmingą teisminę apsaugą, įtvirtintą, be kita ko, Pagrindinių teisių chartijoje, kuri remiantis SESV 6 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa turi tokią pačią teisinę galią kaip ir Sutartys, Bendrasis Teismas turi užtikrinti, kad būtų tinkamai išnagrinėti įvairūs įrodymai, kuriais remiasi nubaustas asmuo siekdamas paneigti faktinės lemiamos įtakos prezumpciją.

392 Šiuo klausimu, atsakant Komisijai, kuri teigia, kad informacija apie *Ori Martin* vadovus ir valdybos bei visuotinių susirinkimų protokolų turinį buvo pateikta ne atsakyme į pranešimą apie kaltinimus, o tik ieškinyje, todėl *Ori Martin* negali tuo remtis ginčydama ginčijamame sprendime padarytą atsakomybės už pažeidimą priskyrimą (žr. šio sprendimo 363 punktą), reikia priminti, kad jokia Sąjungos teisės norma pranešimo apie kaltinimus adresato neįpareigoja ginčyti šių įvairių teisinių ar faktinių aplinkybių per administracinę procedūrą, nustatant, kad priešingu atveju ji to nebegalėtų daryti vykstant teismo procesui (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *Knauf Gips / Komisija*, C-407/08 P, Rink., EU:C:2010:389, 89 punktas).

393 Nors tai, kad įmonė tiesiogiai ar netiesiogiai pripažįsta faktines ar teisines aplinkybes per Komisijos vykdomą administracinę procedūrą, gali būti papildomas įrodymas vertinant ieškinio pagrįstumą, toks pripažinimas negali riboti teisės pareikšti ieškinį Bendrajame Teisme, kurią fizinis ar juridinis asmuo turi pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, įgyvendinimo (392 punkte minėto Sprendimo *Knauf Gips / Komisija*, EU:C:2010:389, 90 punktas).

394 Į tai atsižvelgiant reikia nagrinėti įvairius įrodymus, kuriais *Ori Martin* siekia paneigti faktinės lemiamos įtakos prezumpciją.

395 Pirma, *Ori Martin* teigia, kad visuomet elgėsi kaip kontroliuojančioji bendrovė ir kad dalyvavo SLM veikloje tik finansiškai. Tačiau to nepakanka, siekiant paneigti prezumpciją, kurią lemia viso arba beveik viso SLM kapitalo turėjimas.

396 Bendrovių grupės atveju kontroliuojančiosios bendrovės, koordinuojančios, be kita ko, grupės finansines investicijas, uždavinys – sujungti įvairių bendrovių akcijas ir užtikrinti vieningą jų valdymą (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 8 d. Sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik / Komisija*, T-69/04, Rink., EU:T:2008:415, 63 punktą; 2011 m. liepos 13 d. Sprendimo *Shell Petroleum ir kt. / Komisija*, T-38/07, Rink., EU:T:2011:355, 70 punktą ir 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, Rink., EU:T:2012:332, 283 punktą).

397 Nagrinėjamu atveju, pirma, iš Liuksemburgo verslo ir įmonių registro išrašo ir bendrovės įsteigimo akto, kuriuos *Ori Martin* perdavė siekdama pagrįsti savo teiginius, matyti, kad tai yra pagal Liuksemburgo teisę 1998 m. gruodžio 4 d. įsteigta akcinė bendrovė, turinti 44 mln. EUR kapitalą, o tai yra didelė suma (Liuksemburge minimali akcinės bendrovės akcinio kapitalo suma yra 31 000 EUR). Šis kapitalas atitinka vertę, kuria įvertinti trijų akcininkų įnašai natūra, padaryti įsteigiant bendrovę, t. y. akcijos, kurios atitinka 90 % *Ori Martin SpA* kapitalo ir 100 % *Finoger SpA* kapitalo (abiem bendrovėm priklauso SLM).

398 Taigi, net jeigu *Ori Martin* neturi veiklai skirtos struktūros ar darbuotojų, kaip ji teigia (tačiau ji turi atstovybę Lugane (Šveicarija); žr. 6 priedo p. 674), vis dėlto tai yra ne šmėkla ar paprasčiausias kiautas, o bendrovė, turinti konkretų vaidmenį *Ori Martin* bendrovių grupėje, kaip pagal Liuksemburgo teisę įsteigta finansinė bendrovė.

399 Be to, iš bendrovės steigimo akto 2 straipsnio matyti, kad *Ori Martin* veikla yra tokia: „Bendrovė pasirašo akcijas, jas įsigyja, bet kokia forma finansuoja bet kokią bendrovę, akcinę bendrovę, bet kokį konsorciumą ar įmonių grupę, tiek iš Liuksemburgo, tiek iš užsienio, taip pat valdo turimas lėšas, kontroliuoja, valdo savo akcijas ir suteikia joms vertę“.

400 *Ori Martin* šia įstatų nuostata remiasi atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ir savo ieškinyje teigdama, kad ji yra tik „paprasta akcijų valdymo bendrovė“. Vis dėlto konstatuotina, kad jos veikla apima tiek akcijų įsigijimą, tiek turimų lėšų valdymą, bet taip pat ji „kontroliuoja, valdo savo akcijas ir suteikia joms vertę“. Taigi iš šios nuostatos matyti, kad *Ori Martin* dalyvavimas bendrovės veikloje nėra visiškai pasyvus, kai akcininkas ja nesidomi. Atvirkščiai, pagal įstatus *Ori Martin* privalo kontroliuoti, valdyti savo akcijas ir suteikti joms vertę, o tai reiškia, kad vykdydama savo akcijų priežiūrą ji turi būti aktyvi, o ne pasyvi.

401 Be to, *Ori Martin* teigia, kad iš informacijos apie tris jos vadovus matyti, kad jie buvo paskirti vykdant išimtinai finansinį bendrovės valdymą, nenumatant galimybės kištis į dukterinių bendrovių valdymą. Šie vadovai taip pat neturi žinių apie plieno sektorių, kurios būtų jiems leidusios veiksmingai kištis. Tai esą patvirtina bendrovės valdybos susitikimų ir visuotinių akcininkų susirinkimų protokolų nagrinėjimas.

402 Vis dėlto iš *Ori Martin* visuotinio susirinkimo rezoliucijų (ieškinio 4 priedas, p. 608) matyti, kad nustatyta, jog vadovų yra trys ir kad iš pradžių tai buvo „[A], bendrovių vadovas, gyvenantis Italijoje; [E], turintis mokslo laipsnį verslo ir finansų srityje ir gyvenantis [Liuksemburge]; [L], privati darbuotoja, gyvenanti [Liuksemburge]“. 1998 m. gruodžio 21 d. [E.] paskiriamas valdybos pirmininku.

403 Remiantis Liuksemburgo verslo ir įmonių registro išrašu (ieškinio 1 priedas), 2010 m. rugpjūčio 3 d. šie vadovai buvo [N.], gyvenantis Liuksemburge, [W.], gyvenantis Liuksemburge ir [A.], kuris buvo ir valdybos pirmininkas, gyvenantis Italijoje.

404 Taigi pagal įstatus [A.] buvo bendrovių vadovas, o tai leidžia daryti išvadą, kad jis turi kompetenciją, kurios reikia bendrovei valdyti, visų pirma atsižvelgiant į jos veiklą.

405 *Ori Martin* valdybos protokolų nagrinėjimas parodo, kad daug kartų valdyba suteikė [A.] visus įgaliojimus atstovauti bendrovei ar patvirtino šio vadovo priimtus sprendimus. Pavyzdžiui, iš 1999 m. rugsėjo 15 d. valdybos susitikimo protokolo matyti, kad ši valdyba suteikė [A.] visus įgaliojimus „atstovauti bendrovei pasirašant visų 1999 m. vykusių dukterinių bendrovių visuotinių susirinkimų protokolus“ (ieškinio 6 priedas, p. 166). Be to, iš 2000 m. gegužės 3 d. valdybos susitikimo protokolo matyti, kad ši valdyba įgaliojo [A.] „atstovauti bendrovei eiliniuose ir neeiliniuose <…> SLM <…> visuotiniuose susirinkimuose“ (ieškinio 6 priedas, p. 670).

406 Be to, iš *Ori Martin* akcininkų susirinkimų protokolų nagrinėjimo matyti, kad valdybos valdymo santykį su 2002 m. birželio 6 d. vykusiu įstatuose numatytu akcininkų visuotiniu susirinkimu, kalbant apie „svarbius mokestinių metų įvykius“, parodo tai, kad „bendrovė reorganizavo savo dukterines bendroves pagal veiklos pobūdį“ (ieškinio 6 priedas, p. 692).

407 Šie įrodymai leidžia daryti išvadą, kad bent jau [A.], kuris priimdavo svarbius sprendimus dėl *Ori Martin* veiklos, kelis kartus buvo aiškiai įgaliotas prižiūrėti įvairių šios bendrovės dukterinių bendrovių veiklą. Be to, *Ori Martin* kišosi į grupę tam, kad ją reorganizuotų, o tai neabejotinai reiškia, jog *Ori Martin*, priešingai, nei teigia, žinojo apie šios grupės veiklą.

408 Antra, *Ori Martin* tvirtina, kad tarp jos ir SLM nebuvo „informacijos srauto“ ir kad ji nežinojo arba negalėjo žinoti apie neteisėtą SLM elgesį.

409 Šiuo klausimu jau buvo pažymėta, kad šis elementas nėra būtinas tam, kad pažeidimas būtų inkriminuotas patronuojančiajai bendrovei. Kalbant apie tai, kad nebuvo „informacijos srauto“, šis teiginys, kuris jau buvo pateiktas atsakyme į pranešimą apie kaltinimus, nėra išsamus. Vis dėlto ši aplinkybė neturi įtakos, nes iš to, kas išdėstyta, matyti, kad [A.] turėjo galimybę kontroliuoti SLM dėl savo įgaliojimų, dėl įstatuose įtvirtintų jo, kaip vadovo, statuso ir dėl to, kad iš bylos medžiagos matyti, jog jo sprendimus valdyba patvirtindavo.

410 Trečia, inkriminuojant įmonei SESV 101 straipsnio pažeidimą turi reikšmės ne su šiuo pažeidimu susijusios įmonės dalyvių ar pagrindinių vadovų veiksmai ar žinojimas, bet asmens, kuriam buvo leista veikti įmonės vardu, veiksmai (1983 m. birželio 7 d. Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. / Komisija*, 100/80–103/80, Rink., EU:C:1983:158, 97 punktas ir 2002 m. kovo 20 d. Sprendimo *Brugg Rohrsysteme / Komisija*, T-15/99, Rink., EU:T:2002:71, 58 punktas).

411 *Ori Martin* neginčija, kad savo atstovus kartelyje SLM tinkamai įgaliojo nustatyti šios įmonės pareigas. Tai, kad jie nevykdė jokių funkcijų patronuojančioje bendrovėje, neturi reikšmės, nes jie buvo įgalioti nustatyti dukterinės bendrovės, dalyvavusios darant pažeidimą, pareigas. Todėl teiginiai, kad šie asmenys veikė savarankiškai, yra ne tik nepagrįsti, bet ir negali pašalinti SLM, taigi ir *Ori Martin*, atsakomybės.

412 Vadinasi, *Ori Martin* pateikti įrodymai, vertinami atskirai ar kartu, negali paneigti prezumpcijos, kad *Ori Martin* darė faktinę lemiamą įtaką SLM.

413 Kiek tai susiję su kaltinimu, kad nebuvo nurodyti motyvai, reikia priminti, kad pareigos motyvuoti klausimas skiriasi nuo motyvavimo pagrįstumo klausimo.

414 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką SESV 296 straipsnyje nustatytas reikalavimas nurodyti motyvus turi atitikti atitinkamo akto pobūdį ir aiškiai bei nedviprasmiškai atskleisti institucijos, kuri priėmė šį aktą, argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti priimtą priemonę pagrindžiančius motyvus, o kompetentingas teismas – vykdyti jo kontrolę. Motyvavimo reikalavimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes. Nurodant motyvus nereikalaujama tiksliai atskleisti visų svarbių faktinių ir teisinių aplinkybių, nes klausimas, ar akto motyvavimas atitinka SESV 296 straipsnio reikalavimus, turi būti vertinamas atsižvelgiant ne tik į jo formuluotę, bet ir į kontekstą bei į visas atitinkamą sritį reglamentuojančias teisės normas. Konkrečiai kalbant, Komisija neprivalo priimti pozicijos dėl visų argumentų, kuriuos jai pateikė suinteresuotieji asmenys, pakanka, kad ji išdėstytų faktus ir teisinius argumentus, turinčius esminės reikšmės sprendimo struktūrai (žr. 2009 m. kovo 4 d. Sprendimo *Associazione italiana del risparmio gestito ir Fineco Asset Management / Komisija*, T-445/05, Rink., EU:T:2009:50, 66 ir 67 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

415 Iš ginčijamo sprendimo 862–875 konstatuojamųjų dalių teisėtai galima daryti išvadą, kad Komisija išdėstė priežastis, dėl kurių manė, jog *Ori Martin* argumentai negali paneigti faktinės lemiamos įtakos prezumpcijos. Ginčijamas sprendimas šiuo klausimu yra pakankamai motyvuotas, taigi kaltinimas, siejamas su motyvų nenurodymu, turi būti atmestas.

416 Be to, kadangi pagrindas, siejamas su gero administravimo principo pažeidimu, skiriasi nuo susijusiojo su pareigos motyvuoti nevykdymu, jis taip pat nepagrįstas.

417 Reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką viena iš Sąjungos teisės sistemos per administracines procedūras užtikrinamų garantijų yra visų pirma gero administravimo principas, nuo kurio neatskiriama kompetentingos institucijos pareiga rūpestingai ir nešališkai ištirti visas bylai svarbias aplinkybes (1991 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Technische Universität München*, C-269/90, Rink., EU:C:1991:438, 14 punktas ir 2012 m. kovo 29 d. Sprendimo *Komisija / Estija*, C-505/09 P, Rink., EU:C:2012:179, 95 punktas).

418 Konstatuotina, kad iš ginčijamo sprendimo matyti, jog Komisija rūpestingai ir nešališkai išnagrinėjo argumentus, kuriuos *Ori Martin* pateikė per administracinę procedūrą siekdama paneigti faktinės lemiamos įtakos prezumpciją, ir kad to, jog ji šiuos argumentus atmetė, negalima prilyginti gero administravimo principo pažeidimui.

419 Komisijos taip pat negalima kaltinti tuo, kad ji nei atskirai, nei bendrai nenusprendė dėl įrodymų, kurie jai nebuvo pateikti per administracinę procedūrą.

420 Atsakant į kaltinimą, kad buvo pažeistas vienodo požiūrio principas, reikia pažymėti, kad *Ori Martin* šiuo klausimu nurodo, jog Komisija dėl kitų kartelyje dalyvavusių bendrovių atsižvelgė į „hierarchinių ryšių egzistavimą“ ir „dukterinės bendrovės pareigą atsiskaityti patronuojančiajai bendrovei“, nors to ji nepadarė *Ori Martin* atveju. Vis dėlto, nors atsakyme į pranešimą apie kaltinimus (ieškinio 5 priedas, 62 punktas) *Ori Martin* teigia, kad SLM neturėjo „pareigos [jai] atsiskaityti“, šis argumentas, net jeigu

būtų įrodytas, negali paneigti pirma išdėstytų motyvų, dėl kurių prieita prie išvados, kad *Ori Martin* darė lemiamą įtaką savo dukterinei bendrovei, siekdama, be kita ko, valdyti, kontroliuoti ir suteikti savo akcijoms vertę, kaip matyti iš įstatuose įtvirtintos veiklos ir jos vadovų veiksmų.

421 Taigi reikia atmesti įvairius kaltinimus, pateiktus dėl faktinės lemiamos įtakos prezumpcijos paneigimo.

422 Todėl visą pagrindą, susijusį su atsakomybės už SLM padarytą pažeidimą priskyrimu *Ori Martin*, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

423 Komisija teisėtai, pirma, pripažino solidarią *Ori Martin* ir SLM atsakomybę nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d., remdamasi faktinės lemiamos įtakos prezumpcija dėl to, kad *Ori Martin* priklausė beveik visas SLM kapitalas ir, antra, nusprendė, kad *Ori Martin* nepaneigė šios prezumpcijos.

424 Šiuo atžvilgiu įvairių Bendrajam Teismui pateiktų įrodymų nagrinėjimas parodo, kad iš tiesų galima konstatuoti, jog *Ori Martin* darė lemiamą įtaką savo dukterinei bendrovei, siekdama, be kita ko, valdyti, kontroliuoti ir suteikti savo akcijoms vertę, kaip matyti iš įstatuose įtvirtintos veiklos ir jos vadovų veiksmų.

F – *Dėl SLM prašymo jai sumokėti palūkanas nuo jau sumokėto baudos perviršio*

425 Dublike SLM pateikia savo pastabas dėl antrojo keičiančio sprendimo ir prašo Bendrojo Teismo nurodyti Komisijai jai sumokėti palūkanas nuo sumos, kuri jau buvo sumokėta ir kurią Komisija grąžino padariusi pakeitimus antruoju keičiančiu sprendimu.

426 Triplike Komisija atmeta šį prašymą motyvuodama tuo, kad tai būtų nepagrįsta, kad baudos dydžio sumažinimas antrajame keičiančiame sprendime, siekiant užtikrinti, jog ji nagrinėjamu atveju nebūtų neproporcinga nubaustos įmonės pardavimų mastui ir apimčiai, priklauso Komisijos diskrecijai ir kad palūkanų mokėjimas reikštų papildomą baudos sumažinimą ir taip antrojo keičiančio sprendimo adresatės gautų dvigubą baudą.

427 Kaip nurodyta per teismo posėdį, joks Komisijos argumentas negali įrodyti, kad SLM būtų nepagrįstai praturtėjusi.

428 Vis dėlto nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad antrajame keičiančiame sprendime, kuriuo buvo sumažinta SLM skirta bauda, nenumatytas perviršio grąžinimas su palūkanomis, jei suinteresuotasis asmuo to paprašytų.

429 Be to, šiame procese SLM nepateikė tokio prašymo Komisijai ir ši nepateikė pozicijos dėl tokio prašymo priimdama aktą, kuris būtų šiai įmonei nepalankus, todėl jį būtų galima ginčyti Bendrajame Teisme.

430 Vadinasi, nesant Komisijos pozicijos dėl tokio SLM prašymo sumokėti palūkanas nuo baudos perviršio, kurį ji sumokėjo po to, kai buvo priimtas pirminis sprendimas ir kuris po to jai buvo grąžintas dėl antrojo keičiančio sprendimo, Bendrasis Teismas neturi kompetencijos priimti sprendimo dėl SLM reikalavimo nurodyti sumokėti palūkanas, pateikto jos pastabose dėl antrojo keičiančio sprendimo, nes tokia kompetencija nenumatyta SESV 263 straipsnyje ar 261 straipsnyje, aiškinamame kartu su Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsniu.

431 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad nagrinėjamu atveju SLM prašymas sumokėti palūkanas nuo jau sumokėto baudos perviršio turi būti atmestas.

*G – Dėl reikalavimų, susijusių su sankcija, skirta už dalyvavimą darant pažeidimą, Bendrojo Teismo naudojimusi neribota jurisdikcija ir baudos dydžio nustatymu*

432 Taikant SESV 261 straipsnį pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį Bendrajam Teismui suteikta neribota jurisdikcija, kuria pasinaudodamas jis gali ne tik patikrinti sankcijos teisėtumą ir atmesti ieškinį dėl panaikinimo arba panaikinti ginčijamą teisės aktą, bet ir pakeisti Komisijos vertinimą savuoju ir atitinkamai pakeisti ginčijamą teisės aktą net jo nepanaikindamas; atsižvelgęs į visas faktines aplinkybes jis gali pakeisti, pavyzdžiui, skirtą baudą, jeigu jam pateiktas vertinti klausimas dėl jos dydžio (šiuo klausimu žr. 2007 m. vasario 8 d. Sprendimo *Groupe Danone / Komisija*, C-3/06 P, Rink., EU:C:2007:88, 61 ir 62 punktus ir 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Prym ir Prym Consumer / Komisija*, C-534/07 P, Rink., EU:C:2009:505, 86 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

433 Ieškovės Bendrojo Teismo prašo, be kita ko, panaikinti ginčijamą sprendimą, nustatyti naujo dydžio baudą, kuri SLM skirta solidariai su *Ori Martin*, ir panaikinti arba sumažinti *Ori Martin* solidariai skirtą baudą.

434 Remiantis tuo, kas išdėstyta, jau galima daryti išvadą, kad reikia panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio 16 punktą, kiek juo SLM priskirtas dalyvavimas nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 1997 m. balandžio 14 d. sudarant visus susitarimus ir derinant veiksmus ĮPA sektoriuje vidaus rinkoje ir EEE. Taip pat Bendrasis Teismas turi panaikinti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio 16 punktą, kiek juo ieškovėms skirta neproporcinga bauda siekiant nubausti už SLM dalyvavimą darant vientisą pažeidimą nuo 1997 m. balandžio 15 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d.; ši bauda nustatyta atsižvelgiant į *Trame* dalyvavimą darant ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje nurodytą pažeidimą.

435 Bendrasis Teismas taip pat turi nustatyti, kokio dydžio baudą reikia skirti SLM ir kokią jos dalį solidariai turi sumokėti *Ori Martin*, atsižvelgdamas į SLM dalyvavimą darant vientisą pažeidimą.

436 Dėl šio aspekto svarbu pažymėti, kad Bendrojo Teismo atliekamas baudos dydžio nustatymas iš esmės nėra tikslus aritmetinis veiksmas. Be to, Bendrasis Teismas neprivalo atsižvelgti į Komisijos atliktus skaičiavimus ar į jos gaires, kai priima sprendimą naudodamasis jam suteikta neribota jurisdikcija, o turi atlikti savo vertinimą atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes (žr. 2011 m. spalio 5 d. Sprendimo *Romana Tabacchi / Komisija*, T-11/06, Rink., EU:T:2011:560, 266 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

437 Šiuo atveju siekiant nustatyti baudos, skirtos nubausti SLM už dalyvavimą darant vientisą pažeidimą, dydį pažymėtina, kad iš Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalies matyti, jog reikia atsižvelgti ne tik į pažeidimo sunkumą, bet ir į jo trukmę, o pagal bausmių individualizavimo principą nustatant sankciją turi būti atsižvelgiama į kiekvieno pažeidėjo situaciją darant pažeidimą. Tai ypač taikytina tuo atveju, kai nagrinėjamas sudėtinis ilgalaikis pažeidimas, kaip antai Komisijos apibrėžtasis ginčijamame sprendime, kuriam būdingas dalyvių heterogeniškumas.

438 Nagrinėjamu atveju Bendrasis Teismas mano, kad reikia atsižvelgti į toliau nurodytas aplinkybes.

439 Pirma, remiantis bylos medžiaga teisiškai galima daryti išvadą, kad SLM dalyvavo keliuose „Italijos klubo“ susitikimuose, susijusiuose su kvotų paskyrimu ir kainų nustatymu Italijos rinkoje. Tokie susitarimai dėl savo pobūdžio laikomi vienais didžiausių konkurencijos apribojimų.

440 SLM dalyvavimas „Italijos klube“ yra esminis elementas vertinant sankciją ir šis elementas yra savaime reikšmingas turint omenyje tame klube vykusių pasitarimų antikonkurencinį tikslą, nelygu, ar SLM atveju tai susiję su pasitarimais dėl vidinių šio susitarimo aspektų, ar vėliau – pasitarimais dėl išorinių jo aspektų.

441 Šiuo klausimu pažymėtina, kad siekdamas nustatyti baudos dydį Bendrasis Teismas laikosi nuomonės, jog nėra reikalo atsižvelgti į pardavimus valstybėse, nesusijusiose su karteliu, kuriame SLM faktiškai ir konkrečiai dalyvavo nuo 1997 m. balandžio 15 d. iki 2000 m. rugsėjo 10 d.

442 Be to, kadangi kiti įrodymai nepatvirtina informacijos, kurią siekiant inkriminuoti pažeidimą SLM galima gauti iš ranka rašytų ITC užrašų, susijusių su 1997 m. vasario 10 d. susitikimu, nėra pagrindo pripažinti, kad SLM pradėjo dalyvauti „Italijos klube“ tą dieną. Vis dėlto tokį dalyvavimą teisiškai galima nustatyti remiantis turimais įrodymais, susijusiais su 1997 m. balandžio 15 d. susitikimu, taip pat galima teigti, kad jis nepertraukiamai tęsėsi iki 2002 m. rugsėjo 19 d.

443 Antra, galima teisėtai teigti, kad nuo 1999 m. lapkričio 29 d. SLM žinojo arba turėjo žinoti, jog dalyvaudama „Italijos klube“ ji dalyvauja didesnio masto įvairius lygmenis apimančioje sistemoje, kurios tikslas stabilizuoti ĮPA rinką paneuropiniu lygmeniu tam, kad būtų išvengta kainų sumažėjimo (ginčijamo sprendimo 650 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 129 punktas).

444 Taip pat galima daryti teisėtą išvadą, kad SLM dalyvavo „Europos klube“ nuo 2000 m. rugsėjo 11 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d., o tai atitinka laikotarpį, kai SLM pradėjo gauti leidimus, būtinus norint prekiauti ĮPA su tam tikromis valstybėmis, priklausančiomis „Europos klubui“, ir kai buvo tariamasi su „Italijos klubu“ dėl kvotos, kuri galėtų būti pripažinta Italijos eksportuotojams, masto.

445 Taigi SLM tik vėliau už kitas įmones sužinojo apie vientisą pažeidimą, kuriuo ją kaltina Komisija, ir dalyvavo kitame šio pažeidimo aspekte nei „Italijos klubas“. Vis dėlto šis palyginti vėlyvas sužinojimas negali turėti didelės įtakos nustatant baudos dydį dėl šio sprendimo 320 punkte nurodytų priežasčių.

446 Kartu reikia pažymėti, kad Komisija nenustatė, jog SLM dalyvavo Pietų susitarime, „Ispanijos klube“ ar koordinuojant veiksmus dėl kliento *Addtek*, o tai yra esminiai vientiso pažeidimo aspektai.

447 Atsižvelgdamas į šias aplinkybes Bendrasis Teismas mano, kad 19 mln. EUR bauda leidžia veiksmingai pažaboti SLM neteisėtą elgesį, be to, ši bauda yra reikšminga ir pakankamai atgrasanti. Bet kokia už nurodytą sumą didesnė bauda būtų neproporcinga, palyginti su ieškovėms inkriminuojamu pažeidimu, kuris vertinamas atsižvelgiant į visas SLM dalyvavimui darant vientisą pažeidimą būdingas aplinkybes.

448 Nustatant tokią baudą atsižvelgta į tai, kad, kalbant apie dalį pažeidimo, SLM nedalyvavo išoriniame „Italijos klubo“ aspekte, o dalyvavimo laikotarpį pradėta skaičiuoti nuo 1997 m. balandžio 15 d. Todėl Bendrasis Teismas mano pakankamai atsižvelgęs į laipsniškai stiprėjantį SLM dalyvavimą kartelyje ir pažymi, kad nuo pat pradžių SLM dalyvavo reikšmingame vientiso pažeidimo aspekte ir kad vėliau visapusiškai dalyvavo kartelyje ir tai galima prilyginti pagrindinių „Italijos klubo“ narių vaidmeniui.

449 Dėl pirma išdėstytų priežasčių atsakant į *Ori Martin* šiuo klausimu pateiktą argumentą reikia konstatuoti, kad *Ori Martin* yra solidariai atsakinga už dalies šios baudos sumokėjimą. Atsižvelgiant į laikotarpio, kai preziumuojama, kad *Ori Martin* darė lemiamą įtaką SLM, trukmę reikia daryti išvadą, jog *Ori Martin* yra solidariai atsakinga už 13,3 mln. EUR baudos sumokėjimą, kiek tai susiję su laikotarpiu nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d.

450 Kaip Komisija konstatavo ginčijamame sprendime, ši bauda atspindi tai, kad *Ori Martin* negalima pripažinti atsakinga už visos SLM skirtos baudos sumokėjimą.

451 Be to, dėl 10 % bendros apyvartos ribos, numatytos Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, galutinis SLM skirtos baudos dydis negali viršyti 1,956 mln. EUR.

452 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, SLM skirtą baudą reikia sumažinti nuo 19,8 mln. EUR iki 19 mln. EUR ir nuspręsti, kad *Ori Martin* yra solidariai atsakinga už šios baudos 13,3 mln. EUR sumokėjimą (laikotarpis nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 19 d.). Vis dėlto, kadangi SLM bauda negali viršyti 1,956 mln. EUR dėl 10 % bendros apyvartos ribos, numatytos Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, nustatoma, kad galutinis SLM baudos dydis yra 1,956 mln. EUR.

453 Be to, Bendrajam Teismui nėra reikalo patenkinti prašymų taikyti SLM pasiūlytas tyrimo priemones (*Redaelli* ir ITC atstovų apklausa; už bylą atsakingų pareigūnų sąrašas), nes šios priemonės nėra būtinos siekiant išspręsti ginčą.

454 Taip pat, kadangi Bendrasis Teismas pakeitė ginčijamą aktą atsižvelgdamas į visas faktines aplinkybes ir pasinaudodamas neribota jurisdikcija priėmė sprendimą dėl jam vertinti pateikto baudos dydžio, nebėra reikalo nuspręsti dėl pagrindo, kurį SLM pateikė priėmus antrąjį keičiantį sprendimą ir kuriame SLM teigia, kad pirminiame sprendime atliktas baudos padalijimas yra klaidingas, atsižvelgiant į metodą, kurį Komisija nustatė 2006 m. gairėse.

455 Likusi ieškinių dalis atmetama.

**Dėl bylinėjimosi išlaidų**

456 Procedūros reglamento 134 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas. Tačiau Bendrasis Teismas gali nuspręsti, kad, be savo bylinėjimosi išlaidų, šalis padengia dalį kitos šalies bylinėjimosi išlaidų, jeigu tai pateisinama atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos aplinkybes.

457 Šioje byloje, atsižvelgiant į tai, kad Komisija sumažino ieškovėms skirtą baudą, ir tai, kad pirminiame SLM ieškinyje buvo pateiktas pagrindas, susijęs su teisės aktuose nustatytos 10 % ribos pažeidimu, kurio ji atsisakė po to, kai buvo priimtas antrasis keičiantis sprendimas, reikia nuspręsti, kad Komisija turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas, taip pat du trečdalius SLM ir trečdalį *Ori Martin* bylinėjimosi išlaidų, o pastarosios bendrovės padengs likusią savo išlaidų dalį.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (šeštoji kolegija)

nusprendžia:

1. **Sujungti bylas T-389/10 ir T-419/10, kad būtų bendrai priimtas sprendimas.**

2. **Panaikinti 2010 m. birželio 30 d. Komisijos sprendimo C(2010) 4387 *final* dėl procedūros pagal SESV 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/38344 – Įtempiamoji armatūra), iš dalies pakeisto 2010 m. rugsėjo 30 d. Komisijos sprendimu C(2010) 6676 *final* ir 2011 m. balandžio 4 d. Komisijos sprendimu C(2011) 2269 *final*, 1 straipsnio 16 punktą, kiek juo pripažinta, kad *Siderurgica Latina Martin SpA (SLM)* nuo 1997 m. vasario 10 d. iki 1997 m. balandžio 14 d. dalyvavo visuose susitarimuose ir derino veiksmus plieninės armatūros sektoriuje vidaus rinkoje ir EEE.**

3. **Panaikinti Sprendimo C(2010) 4387 *final*, iš dalies pakeisto Sprendimu C(2010) 6676 *final* ir Sprendimu C(2011) 2269 *final*, 2 straipsnio 16 punktą.**

**4. Sumažinti SLM skirtą baudą nuo 19,8 mln. EUR iki 19 mln. EUR, iš kurių 13,3 mln. EUR skirti solidariai atsakingai *Ori Martin SA*; atsižvelgiant į Reglamento (EB) Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje numatytą 10 % bendros apyvartos ribą nustatyti, kad SLM skirtos baudos galutinis dydis yra 1,956 mln. EUR.**

**5. Atmesti likusią ieškinių dalį.**

**6. Komisija padengia savo bylinėjimosi išlaidas, du trečdalius SLM ir trečdalį *Ori Martin* patirtų bylinėjimosi išlaidų.**

**7. SLM padengia trečdalį savo bylinėjimosi išlaidų.**

**8. *Ori Martin* padengia du trečdalius savo bylinėjimosi išlaidų.**

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Paskelbta 2015 m. liepos 15 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.